הלכה · מערכות וענייינים · יד מלאכי

יד מלאכי חלק ג

רבי מלאכי הכהן

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

יד מלאכי חלק ג

רבי מלאכי הכהן

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/יד-מלאכי-חלק-ג/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

חלק שלישי 4
כללי הדינים אות האלף 4
כללי הבית 23
כללי הגימל 26
כללי הדלת 27
כללי ההא 30
כללי הויו 35
כללי הזין 35
כללי החית 38
כללי הטית 46
כללי היוד 46
כללי הכף 48
כללי הלמד 58
כללי המם 62
כללי הנון 73
כללי הסמך 76
כללי העין 80
כללי הפא 83
כללי הצדיק 84
כללי הקוף 85
כללי הריש 87
כללי השין 90
כללי התיו 94
תיקון 97
יד החזקה והמורא הגדול 97
קצת הגהות על ספר יד מלאכי 99
אמר המוציא לאור 101

חלק שלישי

כללי הדינים אות האלף

א

אנוס לא מיקרי אלא מי שאינו יכול לבטל אנסו כלל אפילו בממון אבל מי שיכול לבטל האונס אפילו על ידי ממון הרבה שיצטער בנתינתו אין זה אנוס אלא מזיד שו"ת הריב"ש סי' שפ"ז ודע שמהר"א ששון סי' פ"ו כ' דאין ספק דאונס ממון הוי אונס אפילו לענין שבועה היכא דהאונס הוי בשעת השבועה וחילק ואמר דבנדון ריב"ש לא מיירי אלא כשלא היה לו שום אונס בשעת השבועה ונתחדש לו האונס בשעת קיום השבועה כדמוכח שם בדבריו אבל אם בא לו בשעת השבועה איזה אונס ואפילו אונס ממון אין הכי נמי דהוי אונס גמור וע"ש וכ"כ הרב בצלאל סי' ט"ז ע"ש פלפול עצום כי האריך בזה הרבה ועיין עוד בש"ך ח"מ סי' שפ"ח ס"ק כ"ב וספר עדות ביהוסף סי' א' גנת ורדים חלק א' סי' קי"ט ופמ"א חלק א' סי' קי"ט וכנה"ג י"ד סי' רל"ב בהגהות הטור אות מ"ט ומשאת משה ח"מ סי' כ"ט בני חיי ח"מ סי' ר"ה הגהות הטור אות מ"ט בארוכה וכנה"ג סי' צ"ז הגהות הטור אות כ"ב מכתב מאליהו שער ז' סי' י"ט וכנה"ג ח"מ סי' שפ"ח בב"י אות ה' וספר בית דוד על דינים ביו"ד סי' קי"א:

ב

אונס לא מקרי אלא מה שאונסים לאדם עצמו אבל אם אונסים לאחר עד שיגרש חבירו אפילו אב על בנו או להפך לא מקרי אונס בעל המפה א"ה סי' קל"ד ס"ד בשם התשב"ץ ויש מחמירים באב על בנו וכ"כ הרב בצלאל סי' ט"ז ופרח מטה אהרן חלק ב' סי' ז' וריב"ל חלק ב' דף ע"ז וע"ש בערך לחם קצת חדושים בענין אונסים ועיין בספר ב' ממוהרח"ש שייחד קונטריס בענינים אלו:

ג

אונס לא מיקרי אלא כשמזיקין אותו ממש אבל אם נמנעים מלהטיב לו לא מיקרי אונס מוהריק"ש בערך לחם י"ד סי' רל"ב וע' בני חיי ח"מ סי' רכ"ה מהו אונס דשכיח או לא שכיח:

ד

אין מעבירין על המצות כשם שאמרי' כן ואין מדקדקים אם זו קלה או חמורה כך אין מעבירין על העבירות אע"פ שזו קלה וזו חמורה וכיון שבא לידנו ליסר אדם על עבירה

אין מעבירין עליה רדב"ז חלק ב' סי' קפ"ז וע"ש סי' תקפ"ט שכ' שאין מעבירין על המצות הוא מדרבנן ע"ש:

ה

אחזוקי אנשי ברשיעי לא מחזקינן לא אמרינן אלא כשלשון השטר הוא מסופק ואין בידינו להכריע אם נעשה הדבר באיסור או לא אז אמרי' מסתמא בהיתר עשה ולא מחזיקי' ליה בחזקת רשיעא אבל כשמתוך השטר איכא לאוכוחי מיניה איסור טפי מהיתר אז אמרינן בפשיטו' דבאיסור עבד וזהו דוקא בסתם בני אדם אבל בת"ח אף בזה אמרינן דבהיתר עשה דאיסורא לאינשי לא ספי תורת אמת סי' קפ"ז וכ"כ מהר"י הלוי סי' נ"א ועיין עוד שם סי' נ"ז עיין בכנה"ג י"ד סי' ק"ס בב"י אות מ"ח ובמשאת משה חלק י"ד סי' ט"ז:

ו

אין עד נעשה דיין היינו דוקא עד שמעיד כגון אם העיד אחד מהדיינים בפני חביריו על מעשה שראה אינו יכול להצטרף עמהם לדון על אותו מעשה אבל אם אינו מעיד כגון שהשלשה דיינים ראו המעשה אפילו כוונו ראייתן בתורת עדות אם ראוהו ביום נעשים דיינים ודנים על המעשה ההוא מוהריק"א בש"ע סי' ז' ס"ה וע"ש בבאר הגולה:

ז

אין עד נעשה דיין היינו בדין דאור' אבל בדבר דרבנן עד נעשה דיין תו' כתובו' דף כ"א ב' הביאו בעל המפה בח"מ סי' ז' ס"ה ועיין בכנה"ג סי' ז' הגהות הטור אות ו' וכו' קצת כללים על זה:

ח

אין שבת מכין ליו"ט לא אמרינן אלא באיסור השוה בכל כגון ביצה וכיוצא בה אבל איסור שאינו שוה בכל כגון פירות הבאים מחוץ לתחום שאין במינם במחובר לא מקרי הכנה ומותר מי"ט לשבת ומשבת לי"ט תמים דעים סי' ק"ך:

ט

אכילה גסה תרי הוו אחת שנפשו קצה מלאכול ועל אותה פטור ביום הכפורים והשני שאינו מתאוה לאכול אך יש בה טעם תו' פסחים ק"ז ב' ד"ה דילמא ועיין תוס' יבמות מ' א' ד"ה אכיל' ועיין שער יוסף הוריות דף צ"ד ג' בארוכה:

י
אומן אין לו חזקה היינו דוקא בענין שהוא רגיל לתקן ואין חילוק בין אומן לבעל הבית אלא בדברים שאינן עשויין להשאיל ולהשכיר אבל בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר דין בעל הבית כדין אומן מרדכי פ' חזקת הבתים:

יא
אין אדם מוריש שבועה לבניו לא אמרינן אלא בשבועת התורה או בשבועת המשנה אבל שבועת היסת לא שו"ת הריב"ש סי' תפ"ג:

יב
אין אדם משטה בשעה מיתה הני מילי בדליכא עדים מעידים הפך מה שאמר הש"מ בשעת מיתה כנה"ג ח"מ סי' ל"ב הגהות הטור אות כ"ב בשם מורה צדק ח"ב:

יג
אין שליח לדבר עבירה לא אמרינן אלא כשהשליח יודע שיש איסור בדבר אבל אי לא ידע הוי שליח לדבר עבירה פסקי תו' פ' א' דמציעא ושם במרדכי ובתו' פ' מרובה דף ע"ט א' ד"ה נתנו ועיין בש"ך ח"מ סי' קפ"ב ס"א ואי יש שליח לדבר עבירה באיסור' דרבנן הרימ"ט בח"א הניחו בספק וכן המוצל מאש סי' ל"ה:

יד
אין מקבלים עדות אלא בפני בעל דין לא כל המקומות שוים והיכא דהשתא הם כשרים ואם יעידו משיבא המערער יהיו נוגעים בעדות מקבלים אפילו שלא בפני טור ח"מ סי' ק"מ ס"ט בשם ר' יונה הביאו בעל המפה שם ס"י:

טו
אנן סהדי דאמרינן בכל דוכתא הוי כאילו פירש הוא בהדיא שכך דעתו ונחשב בכל מקום כעדות ברורה תו' בנדרים בפי' לדף כ"ח א' וכ"כ הכנה"ג ח"מ פ"ב כללי המגו ס"ב ובי"ד רל"ב בטור אות כ"ה וכ"כ הרב"ח ח"ב סי' ע"ב והתוי"ט רפ"י דיבמות וכ' שם שהכתוב מסרו לחכמים לידע היכן נחשב כעדות גמור וע' ריש מציעא ג' א':

טז
אין מקבלים עדות אלא בפני בעל דין לא אמרו רק בדיני ממונות אבל בקטטות ומריבות שיש לחוש שאם יעידו בפניהם יתקוטטו זה עם זה תקנו הגאונים שמקבלים העדות שלא בפניהם גם לא יגלו מי הם העדים בעל המפה ח"מ סי' כ"ח סט"ז בשם הגהות מרדכי וכ' שם בעל המפה דהיינו דוקא כשאינם מוציאים ממון אלא שרוצים להשקיט הקטטה ועיין כנסת הגדולה סי' כ"ח הגהות הטור אות ס"ח:

חי

אין מקבלים עדות אלא בפני בעל דין לא אמרו אלא בתובע שמביא עדים על תביעתו אבל המביא עדים לפטור את עצמו מקבלי' הר"ן פ' אלמנה נזונת דף תקכ"ו הביאו מוהריק"א בש"ע ח"מ סי' כ"ח ס' ח"י ועיין מוהרי"ט ח"ב ח' ח"מ סי' ל"ב:

יט

אין אדם משים עצמו רשע אין אומרים בדבר שאם לא נאמינהו יעשה איסור כגון להביא חולין בעזרה או לישא את כפיו בכהן שאומר שהרג את הנפש וכיוצא שו"ת מהרלנ"ח סי' קי"ז ובשו"ת זרע אברהם בי"ד סי' א' ושיטת ב"מ דף ט"ז ג' וכת' רדב"ז ח"ב תר"ז דהני מילי לענין מלקות אך לענין ממון הודאת בעל דין וכו' וע' קצת כללים בזה בכנה"ג חשן משפט סי' ל"ד הגהות הטור אות ס' אות ס"ט:

כ

אין אדם עושה קנוניא על ההקדש היינו דוקא בשכיב מרע דאין אדם חוטא ולא לו אבל בבריא חיישינן שבועות דף מ"ב:

כא

אע"ג דקי"ל דאין בישול אחר בישול מ"מ יש בישול אחר צלי טור א"ח סי' שי"ח בשם הר"א ממיץ וע' עוד בב"י:

כב

אין קידוש אלא במקום סעודה לאו דוקא מקום סעודה אלא אפי' אוכל דבר מועט (כגון לחם בלבד) או שתה כוס יין שחייב עליו ברכה יצא ידי קידוש במקום סעודה וגומר סעודתו במקום אחר מוהריק"א בש"ע א"ח סי' רע"ג ס"ה בשם הגאונים:

כג

אחזוקי אינשי בדלא גמירי לא מחזיקים כ"כ הריב"ש ז"ל סי' ד"ף וקבעו להלכה מוהריק"א בשלחנו הערוך ח"מ סי' ס"א סט"ו וקשה דהא מרגלא בפומייהו דרבנן לאו כ"ע דינא גמור והנה באמת היה מקום אתי להאריך קצת בזה אמנם יען כי קצר הגליון מהכיל וכונתינו הוא לקבץ נדחי החדושים לבד אכתוב בקיצור מה שמצאתי על זה והוא שכת' מוהרי"ק בשורש ך' (ורוב האחרונים נמשכו אחריו) דבדבר שאדם עשוי לטעות ואיכא רגלים לדבר שטעה נאמן הנתבע לומר שטעה בדין ושפיר אמרינן לאו כ"ע דינא גמירי אבל בדליכא רגלים לדבר אינו נאמן וזהו דוקא כשטעה בדין שאין בו מחלוקת פוסקים אלא הוא מוסכם לכ"ע אבל אם טעה בדין שיש בו פלוגתא דרבוואתא אז נאמן לטעון שטעה בדין בכל גוונא שהרי יכול לומר שחשב שאין חולק על אותו דין

וכמ"ש מהר"י הלוי סי' ס"ז ומהרש"ח סי' ל"ד וכת' מהרש"ך חלק ג' סי' מ' דכל זה איירי במילתא דאית ביה ממונא אכן בדבר דלא שייך אפוקי ממונא כגון מי שחתם בהסכמה וטוען שחתם לפי שטעה בדין אפילו בדליכא רגלים לדבר נאמן וע' בכנה"ג ח"מ סי' ע"ט הגהות הב"י אות י"ב שהביא כל סברות הפוסקי' בענינים אלו בקיצור נמרץ ע"ש ויתן מעדני' לנפשיך והר"ב מוצל מאש סי' ט' העלה דדבר זה תלוי לפי ראות עיני הדיינים והביא ראיה מהנ"י דפי"ן דף רכ"ב א':

כד

אטו כ"ע דינא גמירי לא אמרינן רק במקומות שאמרו כן בגמ' דאם לא כן בטלת כמעט כל דיני המגו שהרי כמה מגו יש שצריכין לימוד רב בעומק ש"ך ח"מ סימן ס"ו ס"ק כ"ה:

כה

אין בנין וסתירה בכלים היינו דוקא בדבר שאינו בנין ממש אבל בדבר דשייך בו בנין כגון לעשות נקב בחבית שלימה או לשברה אסור הרא"ש פ' בכל מערבין הובא בש"ע א"ח סי' שי"ד ס"א:

כו

אינו רואה סי' ברכה דאמרי' בכמה דוכתי לא למימרא שאין איסור בדבר אלא איסורא נמי איכא שכנה"ג סי' תס"ח וכ"כ הפר"ח בא"ח סי' תצ"ו בדיני מנהגי איסור כלל ח"י ומיהו כ' דיש מקומות דלית בהו איסורא ועיין כנה"ג י"ד סימן ע"ד הגהות הב"י ובמקראי קדש דף ר"ב ב':

כז

אין זמון לפירות היינו דוקא לכתחל' אבל בדיעבד שומע כעונה מוהריק"ש בערך לחם א"ח סי' רי"ג בשם י"א:

כח

אבק רבית אינה יוצאת בדיינים לא אמרו אלא כשאכל המלוה מדעת הלוה אבל אם קודם שאכל טען עליו שלא יאכל והוא הוציא ממנו על כרחו בדיני האומות או בדיין ישראל והכריחו לשלם יוצאה בדיינים מוהריק"א בש"ע י"ד סי' קמ"א ס"ד וע"ש בבאר הגולה:

כט

אין מבטלין איסור לכתחלה לא אמרו אלא במתכוין לערב איסור והיתר כדי ליהנות ממנו אבל במתכוין להכשיר הכלי דאינו נהנה מן האיסור שרי פר"ח א"ח סי' תנ"ב ס"א בשם הר"ן והסמ"ג וכ"כ מוהריק"ש בי"ד סי' כ"ז וע"ע בפר"ח י"ד סי' ס"ד ס"ק כ"ו

וע' באורך באר שבע דף צ"ד ובעדות ביעקב סימן קי"א ובכנה"ג י"ד סי' קכ"א הגה"ט אות י"א:

ל

אוקי ממונא בחזקת מריה לא אמרי' אלא כנגד חזקה דאתיא ממילא כגון חזקת הגוף אבל היכא דהחזקה באה מחמת טעם כגון חזקה דאין אדם פורע בתוך זמנו לא אמרינן אוקי ממונא בחזקת מריה מוהרי"ק שורש ע"ב:

לא

אטרוחי בי דינא תרי זמני לא מטרחינן היינו דוקא היכא שתפס קצת ברשות ואף כשאכל יותר מאותו זמן לא עיכב עליו הלוה דכיון שלא עיכב עליו הוה ליה כתופס ברשות לענין שאין מוציאין ממנו אבל היכא שתפס לגמרי שלא ברשות אפי' במילתא דעבידא לאיגלויי מפקינן מיניה ש"ך ח"מ סי' שי"ז ס"ק ח' בשם הריטב"א:

לב

אין מורידים קרוב לנכסי קטן היינו דוקא כשאין סמוכים על שלחן א' וכבר חלקו אבל אם לא חלקו האחין ועדיין סמוכים על שלחן א' מעמידים קרוב לנכסי קטן נ"י פרק המפקיד דף פ"א ב' בשם הראב"ד הביאו הב"י בח"מ סי' רפ"ה ובעל המפה שם ס' ו':

לג

אין מורידים קרוב לנכסי קטן היינו כשאוכל הוא הפירות אבל אפוטרופס בעלמא שאין ליה הנאה מיניה מותר ב"י בח"מ סי' רפ"ה בשם הרשב"א ושכ"כ בעל העיטור יע"ש שהביא ראיה לדבר והובא שם בהגהה:

לד

אין מורידים קרוב לנכסי קטן היינו דוקא במקרקעי אבל במעות של קטן ממנים עליהם אפילו קרוב טור ח"מ סי' רפ"ה סי"ד בשם הרי"ף וכ' שם הב"י שכ"כ הרמב"ם ושכתב הריב"ש שכן הסכימו כל האחרונים וכ' שם בעל המפה בשם הג"מ שבמעות עדיף טפי בקרוב מברחוק וע' ברשד"ם ח"מ סי' ש"ח ושי"ב ותנ"ו ובמהר"ם מלובלין י"ב:

לה

אין פותחים בנולד היינו לעשות מן הנולד פתח כדי שיתחרט דודאי אינו מתחרט רק מן הנולד ואילך אבל, אם מתחרט מעיקרו אע"פ שעושה מכח הנולד מקרי חרטה ומתירין לו בעל המפה בי"ד סי' רכ"ח סי"ג מהמרדכי והסמ"ג והגהות מיימון:

לו

אמירה לגבוה כמסירה להדיוט לא אמרי' אלא בהקדש גמור אבל בהקדש עניים יכול אדם לחזור בו שאינם אלא כמקבלי מתנה הרשב"א סי' תקס"ג ובטי"ד סי' רנ"ח משמע דפליג על זה וכ' שם בעל ד"מ דהסכמת הפוסקים דלא כהרשב"א עיין בארוכה צרור החיים פ' ט' מה' זכיה ומתנה:

לז

אמירה לעכו"ם שבות ל"ש כי אם גבי שבת ויו"ט וחש"מ פר"ח א"ח סי' תס"ח ס"א שכ"כ הרוקח וריא"ז וע"ש כי הוא מחלוקת פוסקים וע' שו"ת רדב"ז ח"ב קובץ ג' סי' ד' מלשונות הרמב"ם ובהר"ן ז"ל פ' חולין קנ"ז א' והראב"ד בהשגותיו ריש ה' כלאים והרא"ם בס' יראים דף מ"ד א':

לח

אין מערבין אלא לדבר מצוה לא אמרו אלא במערב בפת דליתי' מדינא אלא להקל על העשיר וכשאינו לדבר מצוה לא רצו להקל אבל כשמערב ברגליו יכול לערב לכתחלה אף לדבר הרשות הב"י בא"ח סי' תט"ו בשם רשב"א וכ"כ הב"ח בסי' תמ"ד ס"ה ושכ"כ הר' יונתן:

לט

אין מורידים קרוב לנכסי קטן לא אמרו אלא בנכסים שבאו לו בירושה אבל בנכסים שקנה הוא או שנתנו לו במתנה יכולין להוריד לו אפוטרופוס קרוב מוהריק"ש בערך לחם ח"מ סי' רפ"ה:

מ

אין נשבעין על טענת ספק ל"א (אלא) במילתא דהו"ל למידע ולא ידע אבל היכא דלא הו"ל למידע משביעין רדב"ז סי' קל"א:

מא

איירי דטריד למפלט לא בלע לא אמרינן אלא דוקא בשומנים דכיון דפלטי דמים בשפע רב לא בלעי אפילו שמנונית אבל פליטת דעלמא לא מעכבא מלבלוע שמנונית וציר אגב דטריד למפלט חדושי הרשב"א למסכת חולין דף ט' ג' הביאו הכנה"ג בי"ד סי' י' דף כ"ו ג':

מב

אף הן היו באותו הנס לא אמרינן רק במילתא דרבנן כגון חנוכה ומגילה וכיוצא אבל במילתא דאורייי' כגון מצה וסוכה לא אמרינן כן מרדכי פרק קמא דמגילה:

מג
אוקי תרי לבהדי תרי ל"ש אלא כשלא הוציאו ממון על פיהם אבל אם כבר הוציאו ממון על פיהם ובאים שנים להכחיש' שהעידו שקר והזיקו אותו משום גרמא אז כבעלי דבר הם נחשבים ול"ש למימר אוקי תרי לבהדי תרי תפארת שמואל בח"מ ס"ס ל"ב:

מד
אין מבטלים איסור לכתחלה היינו להרבות בהיתר כדי לבטל האיסור אבל היכא שאינו מרבה בהיתר רק שמשנה האיסור ממה שהיה עד עתה כגון שדורסו ומערבו יחד בכה"ג שרי לבטל לכתחלה ע' תי"ט פ"ד דתרומות מ' ח' וע' כנה"ג י"ד סי' קט"ו בב"י אות ל"ה:

מה
אין אדם מוריש שבועה לבניו לא אמרי' אלא כשהממון ביד היורשים אבל לא כשהממון ביד שלי' רשד"ם א"ה סי' רכ"ט:

מו
אע"ג דאין אדם נאמן בהודאתו לחוב לאחרים היכא דאפשר לפרש שהאמת אתו נאמן אף במקום שחב לאחרי' כנה"ג בח"מ סי' ט"ל ריש הגהות הב"י:

מז
אין מוציאין מנה על מנה הני מילי היכא דאיכא דייני באתרא אבל כשאין כאן דיינים שיוכלו לדון אותו הדין כגון דיני קנסות שאין דנים אותם בבבל מזמנינן ליה לאתר דמצו למדייניה נ"י ספ"ק דבבא קמא והביאו הב"י, ח"מ סי' י"ד ס"ב:

מח
אין אדם אוסר דבר שאינו שלו הני מילי להדיוט אבל לגבוה אדם אוסר דבר שאינו שלו שה"ג ע"ז פ' ר' ישמעאל וכ"כ בעל המאור פ' השוחט וע' קונטריס מיוחד לזה בס' חזון נחום על ס' קדשים דף קס"א ב':

מט
אתי למסרך לא גזרי' רק בדבר שהתינוק עושה לצרכנו כגון שיטעום כוס ההבדלה כשחל ט"ב במ"ש אבל דבר שאנו עושים בשביל התינוק עצמו כגון להאכילו בט' באב לא גזרינן בזה דילמא אתי למסרך מג"א א"ח סי' תקנ"ו בשם הר"ן וכ"כ הרשב"א בחי' יבמות דף קל"ג ג' וע"ע בחידושי הריטב"א לעירובין דף ל"ג ב' ולשון לימודים על הטורים בא"ח דף פ' א' וק"ד ד':

נ

אנוס רחמנא פטריה אמרינן אבל אנוס רחמנא חייביה לא אמרינן וכגון שחייב עצמו נגד חבירו בדבר שלא היה חייב ע"מ שיעשה לו איזה ענין ליום פלוני ואירע אונס לחבירו אין המתחייב חייב בשביל אונסו של זה ש"ך ח"מ סי' כ"א ס"ק ג' כפי פירושו בירו' ושכן דעת הר"ן:

נא

אמירה לעכו"ם שבות אמרינן דוקא באיסור דאור' ואפילו במקום מצוה אבל באיסור דרבנן שרי אמירה לעכו"ם במקום מצוה דוקא ואפילו בדאור' במילתא דאיכא ביה קצת צד היתר לעשותו כגון להביא מר"ה דיכול להביאו ע"י מחיצות של בנ"א שרי אמירה לעכו"ם הגהות מרדכי סוף מס' שבת:

נב

אין מתירין את הנדר עד שיחול לא אמרינן אלא היכא שתולה שבועתו בדבר א' או בזמן דאז אין מתירין לו עד שיגיע אותו הזמן ותחול השבועה דאין כאן שבועה כלל עד שיגיע הזמן אבל מי שנשבע על דבר א' ב' שבועות הרי שתיהן שבועות וראויות לחול בזמן א' ושפיר מתירין את שתיהן בבת אחת רדב"ז סי' צ"ח:

נג

אע"ג דקי"ל אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אלא א"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין לא כל המקומות שוים ולצורך שעה יכול ב"ד לבטל הסייג והתקנה שתקן ב"ד אחר גדול ממנו בחכמה ובמנין חומת ישרים סי' קס"ח וכן מתבאר בהרמב"ם ז"ל פרק ב' מהלכות ממרים:

נד

אע"פ שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אם אמר הרי עלי להקדישו הרי זה חייב להקדישו כשיבא לעולם משום נדרו ועובר עליו כשאר נדרים הרמב"ם פ"ו מה' ערכין וחרמים:

נה

אי אפשי בתקנת חכמים לא אמרי' אלא כשאינו משועבד לעשות אותו דבר ואינו חב לאחרים בזה אבל כשחב לבעל חובו בזה כגון שאומר שאינו רוצה לזכות בממון מטעם קים לי כדי להפקי' זכות הב"ח אז כופין אותו על מדת סדום כנה"ג ח"מ סי' כ"ה בכללי הקים לי אות מ"ד וכ"כ בתשו' מיי' לס' קנין סי' י"ד בשם ריב"א ועיין במהרי"ט ח"מ סי' ט' וזקן אהרן סי' מ' דף ל"ח ד':

נו

אין מקבלים עדות אלא בפני הבע"ד לא אמרינן אלא בשעת גמר דין אבל שלא בשעת גמר דין מקבלין מהרח"ש ח' א"ה סי' ח"י וע' כנה"ג ח"מ סי' כ"ח הגה"ט אות ע"ג:

נז

אחריות טעות סופר הוא ואע"פ שלא נכתב כאילו נכתב אמרינן הכי דוקא כשכתב השטר בסתם ולא גילה דעתו שלא היה רוצה לקבל עליו אחריות דאז אמרינן מסתמא אדעתיה דמנהג העיר עשה אבל כשיש קצת הוכחה מתוך השטר שלא רצה לקבל אחריות בזה ודאי לא אמרי' אחריות טעות סופר הוא מהר"ל בן חביב סי' קכ"ז:

נח

אין אדם מוריש שבועה לבניו לא אמרינן אלא בשבועה שהוא חייב מאליו בלא טענת הלוה אבל שבועה שאינו באה אלא על ידי טענה שהיה יכול לטעון הלוה אין אומרים בה אין אדם מוריש שבועה לבניו כנה"ג חשן משפט סי' ק"ח הגה"ט אות ס"ט ועיין שם סי' פ"ב הגה"ט אות כ"ד:

נט

אתי דיבור ומבטל דיבור אמרינן בכל דוכתא חוץ מע"ז וקידושין דאף דבקידושין לא איתמר בגמ' בהדיא רק בע"ז כי הדדי נינהו וכיון שכן האומר לאשתו הרי את מקודשת לי בפקדון שמסרתי לך כבר וחזר תכ"ד ואמר דליהוי מתנה לא מצי הדר ביה אע"ג דליכא אלא דיבור ב"ח א"ה קונטריס אחרון סי' מ"ז ומהרו"ך ז"ל חולק עליו:

ס

אין שליחות לעכו"ם היינו דוקא היכא שישראל עושה שליח לעכו"ם או עכו"ם לישראל אבל לא כשהעכו"ם עושה שליח לעכו"ם אחר רש"ך ח"א סי' קי"ד הובאו דבריו בגור אריה ח"מ סי' קפ"ח:

סא

אי אפשי בתקנת חכמים לא אמרינן אלא לאחזוקי מה שבידו כגון לוקח שקנה זבורית ואח"כ קנה עדית באחרונה דמצי למימר כלום תקנות חכמים הנחתי לך מקום אלא לתועלתי לא ניחא לו בהאי תקנתא ונמצא שבטענה זו מחזיק העדית בידו ואינו גובה הב"ח אבל היכא דבא להוציא מיד הלוה בטענה זו לא אמרי' שיכול לומר אי אפשי בתקנת חכמים כנסת הגדולה ח"מ סי' ק"ב הגהות הטור ד':

סב
אחריות טעות סופר הוא לא ר"ל שאנו תולין הטעות בסופר אלא אפילו ידענא בבירור שלא התנו באחריות הרי הוא כאילו התנו בפי' מהר"ם איסרלס סי' מ"ז ועיין כנה"ג ח"מ סי' ע"א הגהות הב"י אות י"ט ורדב"ז ח"ב סי' תשי"ג:

סג
אין מחזיקין בנכסי קטן לאו דוקא קטן אלא אף בגדול כל שלא בא לכלל עשרים והם נכסי אביו לא עלתה לו חזקה כיון שאין מכירתו מכירה עד שיהא בן עשרים מוהרי"ט ח"מ סי' ס"ד:

סד
אין לאיש חזקה בנכסי אשתו היינו כשלא קבלה דמים אבל אם קבלה דמים אי נמי דכתבה ליה אחריות המקח קיים נ"י פ' חזקת הבתים וכתב הב"ח ח"מ סי' קנ"א דפשוט הוא:

סה
אי אזלינן בתר התחלת סעודה או בתר גמר סעודה ע"כ לא איפליגו אלא לענין הזכרת עניינא דיומא בברכת המזון שאין שם מטבע ברכה מחדש אבל היכא שיש ברכה מחודשת כגון ברכת חתנים לכולי עלמא לא יברך כיון דחמיר טובא שו"ת גנת ורדים א"ח כלל א' סי' כ"ח:

סו
אין דיני קנסות בבבל היינו דיני הקנסות הכתובים אבל קנסות שבאו חכמים לקנוס מעצמן כגון על ידי תקנתם קונסים בכל מקום מרדכי ס"פ השולח:

סז
אין משתמשין במחובר לקרקע היינו דוקא באילן אבל בירק לא גזרו כן מוכח בערובין ל"ד ב' והביאו הבית יוסף א"ח סי' שי"ב ובש"ע:

סח
אין שבות במקדש היינו דוקא במה שיש בו שייכות במקדש כמו השופר שבמקדש היו תוקעים בחצוצרות מה שאין כן בגבולין אבל דבר שנעשה בגבולין כמו במקדש כמו לולב לא קול הרמ"ז סוכה פ"ד:

סט

אין השואל רשאי להשאיל ואין השוכר רשאי להשכיר היינו דוקא לכתחלה אבל בדיעבד לא מקרי פשיעה ואי מייתי בתרא ראיה שמתה כדרכה פטור הרי"ף והרא"ש פ' המפקיד:

ע

אין מקבלין עדים שלא בפני בעל דין וקטן כשלא בפניו דמי היינו בדבר שאינו ברור ויש בו חשש אבל בדבר ברור שאין בו חשש כגון שצוה אבי הקטן ואמר תנו מנה לפלוני מקבלין עדות שצוה כך ונזקקין וכן לכל כיוצא בזה שהוא ברור על פי העדים בלא שום חשש מקבלים עדים שלא בפני בעל דין ב"י ח"מ סי' כ"ח סי"ט בשם נ"י וכ"כ הריטב"א בשם רבו בפ"י בב"ק ל"ז א':

עא

אין למדין משיטה אחרונה היינו דוקא דבר חדש או דבר שסותר מה שכתוב למעלה לגמרי אבל היכא דהתחתון מפרש מה שכתוב למעלה שפיר גמרינן מיניה הגמי"י סוף הלכות מלוה והביאו הב"י סי' מ"ד מחודשין ד' אבל הש"ך שם בס"ק ב' חולק על זה:

עב

אין למדין משטה אחרונה לא אמרו אלא כשהעדים מוחזקים שיודעין הדין אבל אם אינם מוחזקין בכך אף מב' שיטין או יותר אין למדין ש"ך ח"מ סי' מ"ד ס"ק י"ט:

עג

אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין לאו דוקא לבטל אלא אף להוסיף על דבריהם לא מצי אוסופי כן נלע"ד שיש ללמוד בריש מגילה ב' א' וצריך לעיין בסוטה ט"ז א' דנראה דתוספת לא מקרי עקירה גבי הלכה עוקבת את המקרא ע"ש ושם ברש"י ד"ה התורה אמרה בתער:

עד

אפוטרופא לדיקנני לא מוקמי' היינו דוקא כשצריך לטרוח בנכסים לעבוד אותם שהוא טורח גדול ואין אדם רוצה לטרוח בזה אלא בנכסי יתומים אבל כשאין צריך לטרוח בנכסים כגון קמה מוכנת לקצור וענבים לבצור וכיוצא מעמידין אפוטרופוס אף לגדולים כ"נ בב"מ ט"ל א' וכמ"ש שם בשיטה מקובצת:

עה

אפוטרופא לדיקנני לא מוקמי' היינו לומר דלא טרחי' למצוא אפוטרופוס לגדולים משום דלא נמצא מי שירצה להיות אפוטרופוס לגדול בחנם אבל אי משכחינן מי שירצה

לפקח בנכסי גדול בתורת אפוטרופסות מוקמי' שיטה מקובצת על ב"מ דף ק"ה א' בשם הרשב"א וכ"נ מדברי רש"י שם וכ"כ המרדכי בפ' המפקיד דף קל"ו ד' ושם עמוד ב' כ' דהרא"ה והריטב"א חולקי' על זה:

עו

אמירה לגבוה כמסירה להדיוט לאו דוקא כמסירה ממש ליד הגבאי דהא מדיש שאלה להקדש קודם שבא ליד הגבאי ואחר שבא ליד גבאי שוב אינו יכול לישאל עליו נראה דלא חשבינן כבא לידי גבאי אלא הכוונה דלענין קניה בלבד הויא כמסירה שהאמירה בלחוד גומרת בהקדש כמו שגומרת המסירה או המשיכה בהדיוט רבינו בצלאל סי' ט"ו דף נ' ב' בשם הרשב"א ועיין ש"ך ח"מ סי' רנ"ה ס"ק ו' ובצרור החיים דף קמ"ד ב':

עז

אחזוקי אנשי ברשיעי לא מחזקינן היינו כשאין ריעות' לפנינו או בענין שיהיה רשע לעשות איסור בלי הנאה כענין לא שביק אינש התירא ואכיל אסורא אבל בדאיכא למתלי ריעות' ביה תלינן ובפרט בזמן הזה שרבו המתפרצים וכל אחד מורה היתר בדבר אזדא לה חזקה חוות יאיר סי' נ"ח ועיין אות למד:

עח

אנוס דממעטינן מהאדם בשבועה היינו דוקא כשאכל ושכח ונשבע שלא אכל וכעובדא דתלמידי דרב דמר אמר שבועה דהכי אמר רב ומר אמר שבועה הכי אמר רב דסבור שקיים שבועתו אלא שלבו אנסו וכדאמר ליה רב את לבך אנסך אבל טוע' באיסו' דסבור שהוא (היתר) זה אינו אונס אפי' בשבועה אלא חייב כמו שהוא חייב בכל האיסורין שבתורה הרשב"א בחי' לשבת דף כ"ז ד' וע"ש תוס' ס"ט ב' ד"ה הא מני ושם במהרש"א:

עט

אתי למסרך דחיישינן בכל מידי דעביד מחמת גדול היינו במילתא דליכא למיחש דאי לא שרית ליה אתי למעבד איהו איסורא בידים אבל במקום דאיכא למיחש ולמגזר דילמא אתי איהו למעבד איסורא בכי האי לא חיישי' לדילמא אתי למסרך הרשב"א בחדושיו לשבת דף נ"א א':

פ

אין שבות במקדש היינו בדבר שאין תיקונו מצוי ושכי' כל כך אבל תקון כלי שיר שהתיקון קל ומצוי בהם אפילו במקדש גזרו כשאינו מעכב העבודה בהכי וע"ש הרשב"א בחדושי סוכה דף פ"ו א':

פא
אורח לא מקרי אלא שנתארח אצלו בביתו או שזמן אורחים שנתארחו אצל אחרים אבל כשזימן חבירו לסעו' אצלו לא מקרי אורח ואינה סעודת מצוה רק סעודת הרשות ת"ה סי' ע"ב והובא בא"ח סי' של"ג ס"א בהג"ה:

פב
אין שבות במקדש היינו דוקא בתוך המקדש אבל חוץ למקדש לא דחינן שבות אף שהוא לצורך הבאת הקרבן למקדש כגון הרכבת הפסח וכן מחמר כיון שהוא חוץ למקדש מקראי קודש מהרב חיים אבולעפיא דף קל"א ב' ובסוף עץ החיים שלו דף ה' א':

פג
אין סרכא בלא נקב לא אמרי' אלא בריאה ששואבת כל מיני משקה אבל בשאר איברים הוא התפשטות ליחה בעלמא ט"ז י"ד סימן מ"א ס"ק ט' ועיין בלחם הפנים רסי' מ"ב:

פד
איידי דטריד למפלט לא בלע לא אמרי' אלא גבי דם אך לא בשאר איסורי' פר"ח י"ד סי' צ"א ס"ק י"ב:

פה
אין אומרים שתי קדושות על כוס א' לא אמרו אלא בקדושות משונות כגון קדוש וברכת מזון דברכת המזון למפרע על מזונו וקדוש להבא עיולי יומא הוא או ברכת המזון וברכת חתנים אבל קדושה ואבדלתא חדא מילתא היא ואומרים על כוס א' שיירי כנה"ג א"ח סי' ער"א שכ"מ בפ' ע"פ:

פו
אין אומרים שתי קדושות על כוס א' לא אמרו אלא כשאומרם בפעם א' אבל כשאומרם בשעות מחולקות יכול לאומרם על כוס א' כלומר על יין א' דכוס א' ולא מקרי אלא רצופות זה אחר זה שכנה"ג שם:

פז
אין מבטלין איסור לכתחלה היינו כשנשאר שם האיסור אבל כשניתך על ידי בישול לא כנסת הגדולה י"ד סי' קט"ו הגהות הבית יוסף אות ל"ה ועיין שם סימן צ"ט קצת כללים בזה:

פח
איבה לא חיישי' ליה להתי' בשבילו אלא היכא שעיקר המצוה היא משום דבר אחר דאז התירו במקצת דברים משום איבה אבל היכא שעיקר המצוה אית ביה חשש איבה

ואפ"ה אסרתו תורה כגון לאכול בבית העכו"ם בחופת בנו או בתו שהטעם הוא כדי שלא יהיה לנו אהבה עמהם אין שייך שם להתיר שום דבר מהדברים משום איבה ול"ד באיסורי תורה אלא אף בציווי דרבנן כגון בש"ג הדין כך ט"ז י"ד סימן קנ"ב ס"ק א' ועיין תוס' דע"ז כ"ו א' ד"ה סבר דבדבר דאית ביה איסורא דאורייתא אין שייך להתיר משום איבה:

פט

אחזוקי אנשי בגנבין לא מחזיקי' היינו דלא אזלי לגנוב בבית חבירים אבל כאשר בא לידו מתחלה בהיתר לא מורה צדק ח"מ סי' קל"ג ע"ש:

צ

אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט היינו דוקא בפה אבל בכתב בלי הזכרה בפה אינו כלום הר"ם גאלאנטי סי' י"ג:

צא

אין אדם משים עצמו רשע לא אמרי' אלא במקום שאין אנו יודעים דבר רע ולא שום ריעותא אבל כשיש ריעותא לפנינו אדם משים עצמו רשע שו"ת מהר"ר צבי אשכנזי סי' ג' ועיין חוט השני דף י"ב ב':

צב

אין אדם משים עצמו רשע לא אמרי' אלא על מה שכבר עשה וגם שלא לעשות עצמו חשוד ופסול לעדות אבל במכאן ולהבא לשוויי נפשיה חתיכה דאיסורא נאמן אפי' במקום שהוא עושה עצמו רשע שם:

צג

אין השואל רשאי להשאיל ה"מ במטלטלין אבל בקרקע רשאי ב"י סי' שי"ו בשם תשובת הרשב"א:

צד

אין שבות במקדש היינו היכא דלא אפשר בלאו הכי אבל בדאפשר לא הפר"ח בספר מים חיים דף כ"ט ג':

צה

אין קידוש אלא במקום סעודה לא אמרי' אלא כשאינו אוכל במקום שקדש אבל כל שאוכל במקום שקדש אע"פ שבין קידוש לאכילה קם מדוכתיה כל ששב לאכול במקום שקדש קדוש במקום סעודה מקרי שכנה"ג א"ח סי' רע"א בב"י אות ז':

צו
אין שבות במקדש היינו דוקא באיסורי שבת אבל בשאר איסורים כההיא דמביאו ומזלפו על גבי האישים ליכא לפלוגי בין מקדש ובין גבולין מהרש"א בחי' הלכות שלו לפ' כירה דף מ"ב לדעת התוס':

צז
אין דבריו של אחד במקום שנים לא אמרינן בכל דוכתא אלא כשהוא נאמן כשנים ולא האחר כגון גבי עד אחד אומר מת ועד א' אומר לא מת בפ' ב' דכתובות דהאמינו לזה שאומר מת כשנים דהא אין דבר שבערוה פחות משנים והאמינו לזה שאומר מת משום חומר שהחמרת עליה בסופה וכן בכמה דוכתי אבל בלאו הכי לא אמרינן כן ש"ך בי"ד סי' קכ"ז ס"ק י"ד:

צח
אפקעינהו רבנן לקדושי' מיני' היכא דאתמר בש"ס איתמר ואין כח בפוסקים להמציא מדעתם על פיסול דרבנן לומר שדינו כדאורייתא והגט בטל אם לא בראיות ברורות שו"ת מוהריק"א ט' והפר"ח ה' גיטין סימן קכ"ה ס"ק ט"ל ד"ה וראיתי וכ"כ גינת ורדים ח' א"ח כלל א' ב' ע"ש ובי"ד כלל א' ב' ע"ש ובי"ד כלל ב' סי' ד' ועיין בני חיי א"ה סי' קמ"א בב"י ד' וריב"ש סי' י"ד ורשב"א אלף קפ"ה ובתולדות אדם שלו סי' ר"ל וידי אליהו סוף תיקון קט"ו ובני יעקב דף קנ"ב ג' ושו"ת מהר"ר צבי אשכנזי סי' קכ"ד:

צט
אין רוח חכמים נוחה הימנו כל היכא דאמרינן כן אין איסור בדבר הר"ש סוף שביעית ומוהראנ"ח ח"א סי' קי"ח חולק עליו עיין שם וכן כ' רשד"ם ח"מ סי' שי"א ועיין ידי אליהו תיקון קל"א ובפרי האדמה ח"ב דף מ"ה ד' ובשער יוסף בתשובותיו דף כ"ח ב' בארוכה:

ק
אין מברכין על המנהג היינו במנהג קל כגון מנהג של ערבה שאינו אלא חבטה בעלמא אבל בחנוכה והלל של ר"ח מברכין הריב"ש סי' קי"א:

קא
אפוטרופא לדיקנני ולא מוקמי' היינו במילת' דאית ביה טרחא יתירתא כגון לחרוש ולזרוע אבל אפוטרופוס דליכא טרחא כולי האי יש לב"ד לחזור אולי ימצאו חכם שיתרצה לטעון בעבורם פסקי ריקנאטי סי' ת"ז:

קב
אין דבר שבערוה פחות משנים לא אמרי' אלא בדאתחזק איסורא מוהרי"ק שורש ע"ב:

קג

אין הולכים בממון אחר הרוב היינו כשאחד טוען לזכות עצמו ואומר אני מן המועטין אבל בספק דמציאות אזלי' בתר רובא אף בממון גן המלך סי' מ"ז:

קד

אוקי גברא אחזקתיה ל"ש לומר אלא בספק דמציאות אך היכא דודאי נעשה המעשה ומספקא לן מילתא היכי אגמריה רחמנא למשה ל"ש לומר אוקי גברא אחזקתיה והכי אגמריה דאטו מפני חזקתו של זה משתנה מאי דאגמריה רחמנא למשה משנה למלך ה' טומאת צרעת פ"ב סוף הלכה א':

קה

אין לא ראינו ראיה הדבר פשוט דדוקא כשיש הכחשה כגון שיש מעידים שראו אז אין לא ראינו ראיה אבל היכא דליכא הכחשה ביניהם פשיטא דמהמנים האומרים ומעידים שלא ראו ולא שמעו מוהרי"ק שורש קע"ב וע' שו"ת פר"ח מ"א ח"א סי' ש"ג ושו"ת זקן אהרן סי' ב' דף ד' ב':

קו

אפקעינהו רבנן לקידושין דוקא בקידושין הנעשים בעול וחמס יש כח בידם להפקיעם דהיינו דלא ליחלו כלל מעיקרא וליהוו מעות מתנה אבל בקידושין שכבר חלו בדין ובהלכה אין כח בידם להפקיעם למפרע אלא ע"י דבר המנגד לקידוש דהיינו ע"י גיטין אע"פ שהם רעועים ידי אליהו תיקון ס"ו וע' שיטה מקובצת על כתובות דף י"ב ב' וג':

קז

אוקי ארעא בחזקת מריה קמא לא אמרי' אלא כשהספק הוא במכירה אם נמכר או לא נמכר אבל היכא דלדברי כולם לוקח בדין ירד והמוכר החזיקו אלא שזה מביא עדים שזה היה ע"ת וכו' אין אומרים אוקי ארעא בחזקת מריה קמא אלא הלוקח הוא המוחזק הרשב"א בתשו' סי' תתקע"ב הביאה מוהריק"א בסי' כ"ט ומ"ו וע' כנה"ג סי' רל"א בב"י ל"ב:

קח

אומן קונה בשבח כלי לאו היינו שקונה בכלי כפי שיעור שכרו אלא שקונה הכלי ונחשב שלו בשביל אותו שבח שהשביח מהר"ש הלוי חח"מ סי' ד' אך מדברי רש"ל ביש"ש דקמא פ"ח סי' כ"א מוכח דאינו קונה אלא כשיעור השבח:

קט
אומן קונה בשבח כלי היינו דוקא בקבלן לאו שכיר יום מוהר"ש הלוי ח"מ סי' ד' וע' כנה"ג סי' ש"ו הגהות הטור אות י"ב וכו':

קי
אין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים פי' כדרך אכילה תו' חדשי' דכריתות י"ד א':

קיא
אמתלא לא מהניא אלא כשהוא לסלק את ההיזק כגון שאמרה טמאה אני מפני אחותך ואמך שיראו אותנו וכן כל כיוצא בזה אבל אם אמרה שעשתה כן לשום תועלת לא מהני אמתלא שו"ת חוט השני סי' י"ז ע"ש מילתא בטעמא וע"ע שם חילוקים אחרים בזה:

קיב
אין הולכים בממון אחר הרוב לא אמרינן אלא לאפוקי ממונא מחזקתיה אבל מוצא אבידה דלאו מארי ממונא הוא ואדרבא קאי עליה בס' השיב תשיבם לאחיך הולכים בממון אחר הרוב שיטה מקובצת על כתובות פ"ק דף ע"ח ג' בשם הרשב"א:

קיג
אין מבטלין איסור לכתחלה ל"ש אלא באיסור שנתערב בהיתר אבל היתר שנתערב בהיתר וע"י תערובת זה נאסר כגון שעטנז ל"ש ביה ביטול וע"ש חילוקים בין זה לבשר בחלב דרישה י"ד ר"ס רצ"ט ופרישה שם ס"ס ס"ח:

קיד
אמירה לעכו"ם שבות ל"ש אלא היכא שעיקר האיסור הוא מן התורה אבל באיסור שהאדם בודה מלבו כגון ע"י נדר ושבועה לא גזרו בו איסור אמירה לעכו"ם או לחבירו לעשות לו אותו דבר שאסר ע"ע שו"ת זרע אברה' ח"א סי' ט:

קטו
אוקי גברא אחזקתיה לא אמרי' אלא במילתא דרבנן ולא בשל תורה כגון תרומה דאורייי' או עבודה וכיוצא בה ר' בצלאל בשיטת כתובות פ"ב דף כ"ח ב':

קטז
אין חבין לאדם שלא בפניו וכל מילתא דהויא חוב אע"ג דלכי ידע אמר ניחא לי אין זכין לו למפרע הריטב"א בשיטת יבמות כ"י ס"פ האשה שלום בשם הר"ם רבו וכ"כ הר"ן בחידושי חולין דף ק"א ד':

קיז
אטו ברשיעי עסקי' ל"ש להקשות היכא דאצטריך לאשמועינן בדיעבד וכן היכא דנ"מ לאחריני איך יתנהגו באותו ענין וע"ש בית דוד על המשניות פ"ג דכריתות מ"ה:

קיח
אין כל האצבעות שוות או כל הכחות שוות לא אמרינן אלא להקל ולא להחמיר כ"מ ספ"ד מהלכות איסורי ביאה:

קיט
אין אדם משקר בשעת מיתה היינו במקום שאין שם אמתלא אבל היכא שיש שם חשד הכרח עבידי דמשקר שו"ת זקן אהרן סי' ק"ו:

קך
אין סומכים על הנס לא אמרו אלא כשאינו נס קבוע אבל בנס קבוע יש לסמוך עליו שם דף כ"ז א':

קכא
אחזוקי אנשי בגנבי לא מחזקינן כן הוא בשבועות מ"ו ב' ובחנם טרח הכנה"ג בכללים נפרדים כלל י"ט לכתוב כן משמיה דמרדכי מאחר דתלמוד ערוך הוא:

קכב
איסור שהוא מפורש בקרא להדיא חמיר טפי מאיסור שלא בא מפורש להדיא בקרא אף שהוא יוצא מדרשא והיא מוחזקת אצלנו לדרשא גמורה קנאת סופרים כ"י בשורש ב' לדעת הרמב"ם וע' תרומת הדשן סי' פ"ג ובא"ח סי' תר"ח ס"ב בהגה:

קכג
אין חבוש מתי' עצמו מבית האסורין לאו היינו טעמא כמ"ש רש"י לפי שאין דעתו מכוונת לומר השם וכו' דא"כ תקשי ליה גבי ר' יוחנן חלש בברכות דל"ש למימר הכי אלא היינו טעמא לפי שאתרע מזליה ומדת הדין מתוחה כנגדו באר שבע דף ד ע' ב':

קכד
אין אשה מעוברת חוזרת ומתעברת היינו דוקא ולד שיהא ראוי ובר קיימא תו' יבמות י"ב ב' וכ"כ שם הריטב"א בשיטה כ"י:

קכה
אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג י"ל דההיא לענין דיני עבד לצאת בשש ובסימנים או להתירו בשפחה אבל מ"מ קנוי קנין הגוף לענין שעבוד ולהצריכו גט או לקנות עצמו בכסף ולא סגי במחילה הריטב"א בשיטת יבמות כ"י פ' החולץ:

קכו
אין מלאך א' עושה שתי שליחות לא אמרו אלא כשזה הפך זה א' רחמים והשני דין אבל כששתי השלחיות שוין עושה שתיהן רבינו בחיי דף כ"ה א' וע' תו' דב"מ דף פ"ו:

קכז
אין אדם מקנה למי שלא בא לעולם אך יכול להתחייב למי שלא בא לעולם דלשון חיוב מהני כיון שהמתחייב מיהא ישנו בעולם שו"ת גנת ורדים חא"ח כלל ד' סי' ה':
סליקו כללי האלף

כללי הבית

קכח
בישול הא דבישול כמאכל בן דרוסאי חשי' בישול לא אמרו אלא להקל אבל לא להחמיר הרא"ש פ' אין מעמידין סי' ל"ב:

קכט
בעלי חיים אע"פ שאינם נאסרים מ"מ אם החליף ב"ח באליל' נאסרו אבל חילופי חילופין כגון אם החליף ב"ח בחליפי אלילים מותרים ע"ז דף נ"ד ב' (וי"א גם בזה) (הובא בש"ע י"ד סי' קמ"ה ס"ט):

קל
בהמה הא דאמרי' בהמה שנטרפ' שוב אין לה היתר היינו דוקא כשנטרפה ע"י אדם אבל בטרפות דממילא אין הכי נמי שיש לה היתר פר"ח י"ד סי' מ"א ס"ק י"ג:

קלא
בנדרים הלך אחר לשון בנ"א היינו בסתם אבל בדאיכא אומדנא להפך בתר אומדנא אזלינן מוהרד"ך בית ל"ב חדר ג':

קלב
ברכות אינן מעכבות היינו דוקא בדיעבד אבל אם הוא חייב בברכה ורוצה ליפטר הימנה לכתחלה מפני זה עון גדול הוא שו"ת מהרש"ל סי' ס"ח:

קלג
ברי לי שהיה כך כגון בריא לי שלא נגעתי בפגימ' לא מהני רק כשהיה יודע שהיה שם פגימה דאז יוכל להזהר אבל בלאו הכי לא מהימן דכל מילתא דלא רמיא עליה דאינש עביד לה ולאו אדעתיה פר"ח י"ד סי' ו' ס"ק ה' וכ"כ הט"ז ומוהריק"א:

קלד
ב"ד אביהם של יתומים הם לא אמרו אלא ביתומים קטנים דלאו בני דעת נינהו וכל דינייהו אבי דינא רמי אבל גדולים כאנשים דעלמא נינהו הר"ן ר"פ שור שנגח דף י"ט ב' הביאו בעל המפה בח"מ סי' ר"ץ ס"א:

קלה
בפניו שאמרו בכל מקום לא בפניו ממש ובמעמדו אמרו אלא בידיעתו מוהריק"ש בערך לחם ח"מ סי' קפ"ז בשם הרמב"ן וע' מוהרי"ק שורש נ"ב ובעיגונ' דאיתתא דף צ"ג ובחידושי הריטב"א לעירובין דף ס' ג' וברשד"ם ח"מ קכ"ז ובחידושי הרשב"א לנדרים דף ק"מ ב' וכנה"ג י"ד סי' רס"ז הגהות הטור אות נ"ט וסי' רכ"ח בב"י אות צ"א וש"ך י"ד סי' רמ"ח ס"ק ד' ואי אחר מיתה מקרי בפניו ע' כנה"ג י"ד סי' של"ד הגה"ט אות ע"ב:

קלו
בההיא הנאה דסמכי אהדדי קנו לא אמרינן אלא במילתא דשייך ביה קנין אבל היכא דל"ש ביה קנין והקנין אינו חל כגון בדבר שלא בא לעולם לא דמאי הקנה לו שו"ת ראש יוסף דף ל"ג א' וע' מוהרי"ק שורש ך' ורשד"ם ח"מ קע"ו:

קלז
בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם לא אמרי' אלא כשאין פושעים בדבר אבל כשיש פושעים בדבר כגון ר' ישמעאל שקרא והטה בשבת ור' אליעזר וחביריו שנקרע ס"ת בחמתן ור' יהודה בן טבאי שהרג עד זומם אז לא אמרי' בהמתן וכו' וע"ש הר"ן בחידושיו לחולין דף צ"ה ד' אך התוס' שם ה' ב' תירצו דלא אמרי' הכי אלא במידי דאכילה וכו' ע"ש:

קלח
בעל חוב קונה משכון לא אמרו אלא לענין שאם נאבד המשכון שמתחייב עליה בגנבה ואבדה או באונסין למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה אבל כשהמשכון בעין ברשות מריה קאי ונותן לו מעותיו כנה"ג ח"מ סי' ע"ב הגהות ב"י אות כ"ג:

קלט
בעל חוב הא דאמרי' דאינו קונה משכון אלא במשכנו שלא בשעת הלואתו הני מילי כשיש לו שטר אבל אם אין לו שטר קני אף בשעת הלואתו דלגובינ' נקיט ליה הר"ב בית יוסף בח"מ סי' ע"ב ס"ס ד' בשם מ"כ וע' פי' משכנו שלא בשעת הלואתו במשנה למלך פ"י מה' שכירות הלכה א':

קם
בכוליה משערינן משום דלא ידעינן כמה נפיק מיניה היינו דוקא באיסור ודאי אבל באיסור ספק לא החמירו לשער בכל הכלי רדב"ז ח"א סי' רצ"ז:

קמא
ברכה הסמוכה לחברתה שאינה פותחת בברוך היינו דוקא כשברכה השניה שייכא למצוה שלפניה אבל היכא שהברכה שניה הוא על מצוה אחרת שאין לה שייכות עם המצוה שלפני' כגון ברכת כסוי הדם שהיא סמוכה למצות שחיטה אבל היא מצוה בפני עצמה למה לא תהא פותחת בברוך כנה"ג י"ד סימן כ"ח הגהות הטור אות ו' (וע"ש בהגה' ב"י אות ו') ובשיטה מקובצת לכתובות פ"ק דף ט"ל ד' ומ' א' קצת חילוקים נאים:

קמב
בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת וכו' נשחטה בחזקת היתר עומדת לא סמכי' אחזקה זו אלא כשהוברר לפנינו בבירור שנשחטה שחיטה ראויה אבל אם לא הוברר לנו בבירור שהשחיטה נעשית ע"י ישראל כדין וכהלכה כגון שאנו רואים אותה שחוטה במקום שגם הישמעאלים שוחטים לא מקרי שחיטה ראויה ולא אמרי' בה נשחטה בחזקת היתר עומדת שו"ת הרא"ם ח"ב סי' ך':

קמג
בתר תחלת הסעודה אזלינן דאיפליגו ביה הפוסקים ע"כ לא נחלקו אלא לענין הזכרה בלבד שאין שם מטבע ברכה מחודשת אבל כשיש ברכה מחודשת כה"ג חמיר טובא ונראה דלכ"ע לא יברך שו"ת גנת ורדים כלל א' ס' כ"ח):

קמד
בי דינא בתר בי דינא לא דייקי לא אמרינן אלא בדבר מוסכם מהכל או במנהג מפורסם בני חיי או"ח סי' שפ"ז:

קמה
בן י"ג שנה ויום אחד לאו דוקא יום שלם אלא מיד אחר י"ג מקרי גדול סמ"ע סי' ל"ה וכ"כ משנה למלך הלכות אישות פ"ב הלכה כ"א:

קמו
בני בנים הרי הן כבנים היינו דוקא לענין פריה ורביה אבל לא לענין אחר מוהרי"ק שורש מ"ד:

קמז
ביטול ברוב ל"ש אלא כשהאיסור מעורב בהיתר אבל כלאים ששניה' היתר ונאסרים ע"י תערובת כך אסור המרובה כמו המועט תוס' נדה ס"א ב' ד"ה בגד.
סליקו כללי הבית:

כללי הגימל

קמח
עכו"ם אדעת' דנפשי קא עביד לא אמרינן אלא היכא דצריך זמן הרבה לעשות אותו דבר כגון בגט דצריך לכתוב כל התורף לשמה שהעכו"ם ודאי לא יעשה לשמה אלא אדעתא דנפשיה אבל בדבר דברגע כמימריה מתעביד ודאי דאדעתא דישראל קא עביד ולאו אדעתא דנפשיה הרא"ש בפירושו להלכות קטנות דף ע"ג ב':

קמט
גלגול שבועה ליתא אלא בטענ' בריא או טענת שמא בדברים שנשבעים על טענת שמא אבל אם בא לגלגל עליו שבועה על הספק אין שומעין לו שדין הגלגול כדין עיקר השבועה מוהריק"ש בערך לחם ח"מ סי' צ"ד שכ"כ מדברי כל הפוסקים וע' שיטה ב"מ דף קצ"ב ב':

קן
גלוי דעת דלא מהני בגיטין היינו דוקא גילוי דעת חלוש כגון הטוב והמטיב אבל גילוי דעת ואומדנא דמוכח אפי' אביי מודה דגילוי דעת המפורסם מהני שו"ת הר"ם מלובלין סי' קכ"ג בשם הלבוש:

קנא
גלוי דעת דלא מהכי בגיטין היינו דוקא בגט מוחלט אבל בגט ש"מ שאינה מגרשה אלא כדי לפוטרה מן החליצה גלוי דעת מהני שם:

קנב
גניזה כולל ג"כ שריפה וביעור בלא הנאה וע"ש מקראי קדש דף קי"ז א':

קנג
גזירות אין לנו לגזור מדעתנו אחר דורות הגאונים ז"ל מ"מ פ"ה מה' חמץ ומצה דין ב' ופר"ח א"ח ר"ס תנ"א ור"ס תס"א והרא"ש בשבת דף קס"ד ג' תמה היאך יכלו הגאונים לחדש גזירה אחר שסתם רב אשי הש"ס ועיין ריב"ש קכ"ה רמ"א:
סליקו כללי הגימל:

כללי הדלת

קנד
דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה לא אמרו כן רק בדבור שיכול להאמר כגון ובעשור לחדש אבל תיבה אחת שאין לה משמעות כלל בלבד וצריך לצרף אותו אל דבור שהוא עמו אין בו משום דברים שבכתב וכו' כנה"ג א"ח סי' מ"ט בשם מהר"ר ליוייא:

קנה
דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה מילתא דפשיטא הוא דאין שייך לאומרו בתרגום כנה"ג א"ח סי' רפ"ב בהגהות הטור ונלע"ד ראיה ממה שמצינו בכמה דוכתי בגמרא דא"ר יוסף אלמלא תרגומא דהאי קרא וכו' והיינו משום דהוה סגי נהור כמ"ש באר שבע דף ע' א' בשם ריטב"א:

קנו
דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה אבל דבר הרגול ושגור בפי הכל כגון ק"ש ופרשת התמיד וכיוצא בהם מותר מוהריק"א בש"ע א"ח סי' מ"ט:

קנז
דבר שיש לו מתירין לא מקרי אלא דבר שלאותו אדם עצמו שהוא אסור יהיה לו שעת הכושר ויותר לו אבל דבר שהוא אסור לזה ומותר לזה לא מקרי דבר שיש לו מתירין בשביל שהוא מותר לזה מוהריק"ש בערך לחם ח' י"ד סי' ק"ב ועיין שם בכנה"ג כמה כללים בזה:

קנח
דבר שיש לו מתירין לא מקרי כשאין ממשות האיסור בתערובת אלא טעמו שם:

קנט
דברים שבלב אינן דברים היינו היכא דבלב סותר מה שמוציא בפיו אבל היכא דאין סותר הויין דברים תוס' בשבועות דף כ"ג א' ועיין כנה"ג ח"מ סי' כ"ז בטור אות ל"ה וט"ל:

קס
דברים שבלב אינן דברים היינו בסתם אבל היכא דמוכחא מילתא ואנן סהדי דברים שבלב הויין דברים הרא"ש דנדרים דף כ"ח א' ושם בתוס' וכ"כ תומת ישרים מאמר כל דאי פי"ג:

קסא
דברי ש"מ ככתובים וכמסורים דמו לא אמרו אלא כשמת מתוך אותו חולי שצוה בו אבל כל שעמד מאותו חולי חזרו דבריו להיות דברי בריא ואינן ככתובים וכמסורים שו"ת הריב"ש סי' ר"ו:

קסב
דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה לא אמרו אלא מה שכתו' בחומש דוקא אבל מזמורים וכיוצא שפיר דמי ואף בחומש אין להקפיד אלא בדבר שמוציא אחרים ידי חובתן תוס' בתמורה דף קי"ד ב' ועיין בחוות יאיר סי' קע"ה באורך ובתוס' ישנים דיומא דף ע"ג ב' ואבודרהם דף י"ב א' ועיין מקראי קדש פי"ג מהל' תפלה שכתב דאיסור זה הוא מדרבנן:

קסג
דבר שיש לו מתירין דאפי' באלף לא בטיל נראה דאפי' בס"ס לא בטיל הרא"ש בתשו' כלל ב' סי' א' בשם הר"ם והוא ז"ל חולק עליו ואמר דהיינו דוקא כשהספק ספקא ע"י תערובת כגון ביצה שנולדה בשבת או בי"ט ונתערבה באלף כולן אסורות אף דאית ביה ס"ס אבל בשאר ס"ס שהוא בגופו של דבר אז בטל ע"י ס"ס (והפר"ח י"ד סי' ק"י ס"ק מ"ג פסק להתיר ס"ס בדשיל"מ אפילו בדאורייתא ע"ש) וכ"כ בספר אליהו רבא וזוטא דף מ"ב יעש"ב:

קסד
דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתירם בפניהם לאו דוקא נאמר בדבר שיש בו סרך איסור אלא אף בדבר שאין בעניינו שום צד איסור לומר דגזרו הא אטו הא אמרינן כן ב"י א"ח סי' תר"ע לדעת הטור (והרב"י שם כתב דאינו מוכרח דאיכא למימר דכיון דאין בו צד איסור לית לן בה) ולזה נוטה דעת המגן דוד שם ס"ק ב':

קסה
דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתירם בפניהם היינו דוקא בלתי התרה אבל ע"י ההרה רשאי להתירן כן מוכח בפ' בתרא דנדרים פ"ח ב' (ועיין פר"ח א"ח תצ"ו במנהגי איסור כלל א' וז') ורש"ל בתשובותיו סי' ו' כתב דאף ע"י חרטה היינו דוקא מה שנהגו מקצ' ההמון ולא כלו כי מה שנהגו בו כל ישראל א"א להתיר כמו שא"א להתיר חומרת ר' זירא וכו' ע"ש:

קסו
דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור וכו' היינו בדברים שידוע שהם מותרים אלא שנוהגים בהם איסור משום סייג אבל אם נהגו בהם איסור מפני שהיו סוברים בדעתם שהוא אסור נדר טעות הוא ומותר להתירו להם פר"ח א"ח סי' תס"ח ס"ד לפי הסכמת רוב המפרשים (וכ"כ התוס' בעירובין ק"א ב' ובפסחים נ"א רע"א) וכן תמצא בתשב"ץ ח"ב סי' מ"ו ע"ש ועיין פרי תאר סי' ט"ל דף ע"ו שהאריך הרבה מאד בכללי ופרטי דין זה וגם הר"ב מטה אשר העלה ארוכה בזה ע"ש דף ק"ל וכו':

קסז
דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין לא אמרו רק דלא עדיפי לאפוקי ממונא דאלימא חזקת המחזיק כדאיתא בדוכתי טובא הקדמת ס' מעבר יבק דף ה' ב' (נראה דרצונו לומר דדוקא לענין ממון אתמר ולא לענין איסורא וכמו שנראה שם ולי הדיוט צ"ע דהא בסנהדרין ל' א' קאמר דאם בא בעל החלום ואמר לו שמעות שהניח לו אביו של מעשר שני הם דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין ומעשר מילתא דאיסורא הוא ואם תדחה ותאמר דכיון שהוא מוחזק בממון אלימא חזקת המחזיק אף לגבי מלתא דאיסורא אכתי צ"ע דבהוריות י"ג ב' בההוא עובדא דאסיקו ליה לר"מ אחרים ולר' נתן י"א על שהיו רוצים לבייש את רשב"ג ור' נתן אזל ור"מ לא אזל אמר דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין הא קמן דאף דהוה מילתא דאיסורא דלא פתיך בהדיה דררא דממונא אפילו הכי לא אשגח ביה ר"מ) ועיין ענין נחמד בזה בתשב"ץ ח"ב סי' קכ"ז וקכ"ט ובשו"ת זקן אהרן סי' כ"א וע"ע ברכות כ"ח א' ולא היא ליתובי דעתיה הוא דאחזו ליה:

קסח
דרשינן לשון הדיוט היינו דוקא כשידוע לנו שזה ידע שההדיוטות נהגו לכתוב כן אבל בסתם לא אמרינן דככתוב דמי ש"ך ח"מ ססי' מ"ב וסי' ס"א ס"ק י':

קסט
דברים שבלב אינן דברים לא אמרינן הכי אלא בנדרים והקדשות ותנאים וכיוצא בהם אבל לענין שום בטול גלויי דעתא הוי כאמירה בפה הרשב"א ז"ל בחדושי סוכה דף פ' ד':

קע
דם משרק שריק לא אמרי' אלא היכא שהדם מרובה. על הציר המעור' בו אבל היכא שדם מעט נבלע עם ציר הרבה אז נבלע עם הציר ולא שייך למימר משרק שריק הרא"ש פ' כל הבשר:

קעא
דברי ש"מ ככתובים וכמסורים **שאא** דמו הבו דלא לוסיף עלה ולא אמרינן כן אלא במה שאמר בפי' אבל אין מוסיפין וגורעין ודורשין בדבריו דאע"ג דאנן סהדי שהיה בדעתו לומר דבר א' ולא אמרה באופן מספיק אין לנו לילך אחר אומד דעתו שו"ת הרשב"א סי' שכ"ה ועיין הרמ"ע סי' נ':

קעב
דברי ש"מ ככתובים וכמסורים דמו היינו במקום שאינו חב לאחרים אבל במקום שחב לאחרים כמו כתובת אשה וב"ח ואין בנכסיו לפרוע הכל לאו כל כמיניה למסור בידו ולהפסיד לאחרים הרדב"ז ח"א סי' קנ"ה (הובא בכנה"ג ח"מ סי' ר"ן הגה"ט אות ט"ו) ועיין שם:

קעג
דברי ש"מ ככתובים וכמסורים דמו לאו דוקא כמסורים עכשיו אלא דקונה כאילו מסרם קנייה בעלמא שו"ת ר' בצלאל סימן ט"ו דף נ' ב' בשם הרשב"א וכ"כ צרור החיים דף קמ"ד ב' בשם הרשב"א:

קעד
דרכי האמורי מדברי הרשב"א סי' קס"ז מוכח דאין לאסור משום דרכי האמורי רק אותן המנויין בגמרא ותו לא ע"ש וכן מצאתי בס' יראים מצוה פ"ח:

קעה
דין ארבע מיתות לא בטלו וכו' פירש באותם שנטפלו דינם בעולם הזה כי ודאי יש רוצחים ובעלי עבירות שמתים בשלוה ובהשקט ונידונים בעולם הבא הריטב"א בפ"ג דכתובות דף כ"א ג':
סליקו כללי הדלת.

כללי ההא

קעו
החשוד לדבר חמור חשוד לדבר הקל לא אמרינן אלא דוקא כששני האיסורים החמור והקל הם מענין אחד כגון ששניהם בדבר מאכל וכיוצא אבל אם הדבר חמור שעבר עליו הוא איסור שבועה ובא להעיד על דבר של איסור מאכל לא שייך כלל זה כנלע"ד מדברי הפוסקים בי"ד קי"ט:

קעז
הפסד מרובה מקרי כל מה שיש בתוך החבית בין גדולה בין קטנ' לאפוקי מה שבכד או מה שבקנקן דחשיב הפסד מועט כשאפשר למכור לעכו"ם אע"פ שצריך לזלזל קצת במכירה מוהריק"ש בערך לחם י"ד סי' קנ"ז:

קעח
המנוהו רבנן בדרבנן היינו דוקא להקל אבל לא להחמיר הרב"י בי"ד סי' קכ"ז בשם תשובת הריב"ש (רמ"ה) וכ"כ הר"ן בכתובות ד' ת"ף:

קעט
ההולך ממקום למקום דנותנים עליו קולי המקום שהלך לשם כשדעתו להשתקע בו היינו דוקא במקום שאינו חב לאחרים בהפקעת המנהג שיצא משם אבל אם חב לאחרים בזה לא אמרינן שו"ת רש"ך ח"ב סי' צ"ז:

קף
הפה שאסר הוא הפה שהתיר אמרינן אפילו בעכו"ם דאין שום טעם לחלק בין ישראל לעכו"ם בזה פר"ח י"ד סי' מ"ט ס"ק כ"ז שכן משמע בתשובת הרשב"א:

קפא
התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה היינו דוקא חב ומזיק אבל לא מונע ריוח ודוקא כשחב לאחרים אבל כשחב ליורשים או ללוה עצמו מועיל תפיסתו מהר"ם אלשיך סי' ל"ו:

קפב
המבזבז אל יבזבז יותר מחומש היינו דוקא כל ימי חייו אבל בשעת מותו יכול אדם ליתן צדקה כל מה שירצה כתובות ס"ז ב' (הובא בי"ד סי' רמ"ט ס"א בהגה) ומיהו כתב ר' בצלאל בשיטת כתובות פ"ד דף קכ"ט ב' בשם תלמידי ר"י דאף בשעת מיתה אין לו לבזבז הכל לגמרי אלא שיניח קצת ליורשיו:

קפג
העמד דבר על חזקתו לא אמר' אלא באותו דבר עצמו שבו נולד הספק כגון ספק נגעו הטהרות ספק לא נגעו דאמרינן העמד טהרות על חזקתן אבל הטהרות שנשתמשה בהן האשה שלא נפל בהם שום ספק אלא מכח האשה אין לומר בהם העמד טהרות על חזקתן שו"ת הרא"ם ח"ב סי' כ"א:

קפד
הוכיח סופו על תחלתו לא שייך לאומרו רק באותו מעשה עצמו אבל על מעשה אחר כגון ששחט בהמה כדין וכהלכה ואחר שעה שחטו אחרת וחישב לזרוק דמה לע"ז אז לא שייך לומר הוכיח סופו על תחילתו פר"ח י"ד סי' ח' ס"ק ט':

קפה
הפקר בית דין הפקר היינו דוקא בממונא אבל לא באיסורא הרא"ם ח"א סי' י"ד ועיין משנה למלך פ"ד מה' מלוה ולוה ריש הל' י"ד:

קפו
המבקר את החולה נוטל א' מששים מחליו היינו בעוד שישנו המבקר שם אבל כשיסתלק המבקר יחזיר חולי למקומו ילקוט הראובני ריש פרשת וירא בשם סודי רזא:

קפז
הקדש טעות לא מקרי אלא כגון אומר שור שחור שיצא מביתי ראשון ויצא לבן שנתכוון להקדיש גוף אחד ונמצא גוף אחר אבל אם דימה שמותר להמיר שוגג מקרי ולא טעות כ"מ פ"א מה' איסורי מזבח:

קפח
הרב שמחל על כבודו כבודו מחול היינו במידי דלית ביה בזיון אלא שחייבים לנהוג בו כבוד כגון לעמוד מפניו וכיוצא אבל במילתא דאית ביה בזיון אסור לו למחול בדק הבית דף כ"ד ב' בשם ריב"ש שכ' בשם הראב"ד (והוא בריב"ש סי' ר"ך) ובפסקים וכתבים סי' קכ"ז כתב שאם מחל אינו מחול ועיין כנה"ג י"ד סי' רמ"ד הגה"ט אות י"ב:

קפט
הכל הולך אחר המעמיד לא אמרו רק כשאיסורו ע"י עצמו אבל כשאיסורו מפני התערובות לא שה"ג פ"ב דע"ז דף שס"ה ב' ושכ"כ הרמב"ם

קץ
התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים דלא קנה לאו דוקא בתופס ממון אחר שאינו בידו אלא אפילו בתופס מה שבידו לא קנה מהר"א ששון סי' ס"ז ועיין כנה"ג ריש סי' ק"ה שצדד לומר דהמבי"ט וראנ"ח חולקים על זה:

קצא
השני נוח לי והראשון קשה הימנו מצי טעין אפילו אם השני קשה לשאר בני אדם כיון דלדידיה נוח לו מורה צדק על ח"מ סי' קמ"ו בשם ריטב"א:

קצב
העמד ממון על חזקתו אפשר דלא אמרינן כן אלא לפטור מכל וכל לגמרי אבל היכא דעל כל פנים צריך לשלם אלא שהוא ספק אם ישלם בעת הנחה או בעת בדיקה לא אמרי' העמד ממון על חזקתו ועדיין איני מתיישב בזה מוצל מאש סי' כ"ו:

קצג
העמד ממון על חזקתו שמא י"ל דלא אמרינן הכי אלא דוקא בדבר שהוא ספק בחיוב אבל אם החיוב הוא ודאי והספק אם הוא נפטר או לא לא ארי' חזקת ממון ועדיין יש להתיישב שם:

קצד
הזמנה לאו מילתא היא היינו בשאר מילי אבל לגבי מעות צדקה מילתא היא שו"ת הרא"ם ח"א סי' צ"ג ועיין ראנ"ח ח"ב סי' ל"ד ומג"א סי' תרל"ח ס"ק ג':

קצה
הפה שאסר הוא הפה שהתיר אמרינן ליה אף לאחר כדי דבור המגיד רפי"ב מה' גירושין וכן נראה דעת הרמב"ם והרמ"ך חולק שם ועיין שיטת כתובות לר' בצלאל פ"ב דף ל"ב ב' ופי"ג דף מ' ד' ע"ש ודוק גם הר"ן בפ' שני דייני גזירות תקל"ב סע"ב כתב בפשיטות דלא אמרי' כן אלא תוך כדי דבור וכ"כ ראש יוסף ח"מ סי' מ"ו ס"ד:

קצו
האי מאן דבעי למהוי חסידא ליקיים מילי דנזיקין היינו כל הדינין האמורי' בתלתא בבי דהיינו נזיקין וגזל והשבת אבידה ורבית ואונאה נ"י פ' המניח:

קצז
הפקר ב"ד הפקר היינו מדאור' כ"כ הבית יוסף ח"מ סי' ס"ז מחו' י"ז בשם תשובת הרמב"ן רנ"ו:

קצח
הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מיד שעבוד לאו דוקא חמץ אלא ה"ה לכל דבר שהוא אסור איסור הגוף כדהיא עובדא באצטלא דמילתא דפרסיה אמתנא בפרק אלמנה לכהן גדול הריטב"א בחדושי כתובות פ"ה דף ל"ו א':

קצט
היתרא בלע לא אמרו אלא בקדשים שבשעת בליעתן של כלים לא היה שם איסור עליו דעד האידנא לא איקרי נותר והשתא אשתני ונקרא בשם נותר אבל החמץ מעיקרא הוי מקרי חמץ והשתא נמי חמץ הוי ונמצא שכשהגיע הפסח מתברר למפרע שבשעת

בליעתן איסור בלעו ולא היתר פר"ח א"ח סי' תנ"א ס"ד בשם הרי"ף והרא"ש ושאר מפרשים:

ר

הפה שאסר הוא הפה שהתיר לא אמרינן היכא דמהפך דבריו שאומר על לאו הן ועל הן לאו שו"ת רדב"ז ח"א סי' ק"ו וכ"כ הכנה"ג א"ה סי' מ"ו הגהב"י אות י"ד בשם תשובת ב"י ובסי' ז' שם הגה"ט אות י"ג בשם רדב"ז:

רא

הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו בו שלא כהוגן לא אמרינן הכי אלא במה שמצינו בתלמוד מפורש כן שו"ת מהריב"ל ח"א דף נ"ה ב' וכ"כ הרשב"א אלף קפ"ה וע"ש דף ע"ה א' שכ' דראוי לומר הוא עשה שלא כהוגן במילתא דלא הוזכרה בגמרא ע"ש ודוק:

רב

היסח הדעת לא הוי אלא כשעומד בקלות ראש ושחוק אבל כשעומד ביראה ומתעסק בצרכיו אע"פ שמתעסק באומנתו ואין דעתו על הדבר אין נקרא היסח הדעת הרי"ף פ' מי שמתו והרא"ש שם:

רג

הילך לא הוי אלא במלו' או פקדון שאם לא היה נותן לו היו עומדות ברשות הנתבע אבל דבר שאף אם לא היה נותנו לו ברשות דמאריה איתיה לא הוי הילך כנסת הגדולה ח"מ סי' קפ"ד הגה"ט אות ט"ו:

רד

התראת ספק לא שמה התראה לא אמרינן אלא היכא שביד המותרה לתקן הדבר כגון מותיר בטהור או דלא אוכל זה אם אוכל זה אבל בדבר שאין ביד המותרה לתקן התראת ספק שמה התראה ש"מ על כתובות דף י"ב ב' וע' חוט השני סי' י"ז ודינא דחיי ח"א דף קצ"ח ד':

רה

התראת ספק לא מיקרי אלא במלתא דשכיח הפיטו' כמו החיוב אבל בכל דבר דלא שכיח הפיטור כמו החיוב התראת ודאי היא שם:

רו

התראת ספק לא מיקרי אלא היכא דאיתיה לספיקא קמן כגון שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ולא ידעינן איזו חלב ואיזו שומן וכגון שני גידין א' של ימין וא' של

שמאל ואכל חד מינייהו ואתרו ביה מעיקרא דלא ליכול כגון הא מקרי התראת ספק אבל היכא דליתיה לספיקא קמן לא הויא התראת ספק שם:

רז

האידנא בקיאינן בקיבועא דירחא דאמרי' בריש ביצה ובכמה דוכתי היינו בקיבועא דירחא דתקין הלל הנשיא בנו של ר"י הנשיא בן בנו של רבינו הקדוש ז"ל כאשר הוא בידינו היום ואפשר שאינו אמיתי וכעובדא דר"ג שאמר פעמים שבא בארוכה פעמים שבא בקצרה וכו' עש"ב שו"ת זרע אברהם ח"א סי' ט' וי' וי"ב.

סליקו כללי ההא:

כללי הויו

רח

ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים לא נאמר רק גבי דרוסה דכיון שעור החיצון אדום אין אודם הארס עבר בו אבל נקב נכר שפיר מבחוץ אע"פ שהוא אדום טור י"ד סי' ל"ג בשם הרא"ש ורש"י ז"ל חולק על זה וכוותיה פסק בש"ע אבל הב"ח כתב שם שהתו' וס' התרומות והסמ"ג והמרדכי והגהות המרדכי ס"ל כדעת הרא"ש:

סליקו כללי הויו

כללי הזין

רט

זמנו של שטר מוכיח עליו לא אמרינן אלא היכא שצוה הנותן לכתוב זמן או צוה לעדים לעשות שטר מעליא אבל צוואה שלא נכתב בה זמן רק לזכרון דברים בעלמא אין אומרי' זמנו של שטר מוכיח עליו ב"י בח"מ סי' רנ"ח בשם הרשב"א הובא שם בהגה וכ"כ שם מוהריק"ש ועיין שם כנסת הגדולה קצת כללים בזה:

רי

זמנו של שטר מוכיח עליו לא אמרי' אלא כשכת' לו לאחר מיתה אבל כשכת' לו לאחר ל' יום אין אומרים זמנו של שטר מוכיח עליו ואם מת הנותן או המקבל תוך שלשים בטלה המתנה טור ח"מ סי' רנ"ח בשם הרמ"ה וכ"כ ה"ה בפ"ח מה' גירושין אמנם הב"י שם דחה דבריו והבית חדש והסמ"ע קיימו וקבלו כדברי רמ"ה והש"ך נטה לדברי הב"י ועמוד עליו וכ' שם מוהריק"ש וכשיש בו קנין אף כשאמר לאחר שלשים אמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו וע' אליהו בן חיים ח"ב סי' צ"א:

ריא
זרע סתם לא הוי אלא זרע כשר תוס' יבמות כ"ב ב' ד"ה בן וע' גופי הלכות כלל רכ"ב:

ריב
זכין לאדם שלא בפניו יש בו שלשה חילוקים האחד מידי דהוי זכות גמור וליכא שום צד חובה כל כה"ג אפי' כי אתי לקמן וצווח לומר לא ניחא לי לא משגחינן ביה והשני הוא דאיכא צד זכות וצד חובה וכה"ג אם נתרצה כששמע זכה אבל אם לא נתרצה כששמע לא זכה והשלישי הוא דאיכא צד חובה אצל כל אדם מחנה אפרים דף ל"ד א' אך מדברי הר"ן בחידושיו לחולין דף ק"א ד' לא משמע הכי ע"ש:

ריג
זה וזה גורם לא שייך אלא כשאין בכל חד מנייהו כדאי לגמור אותה הפעולה ובין שניהם נעשה ונגמר אבל כשיש בכל אחד מהם יכולת לבדו לעשות אותו דבר אלא שנתערבו אז ל"ש זה וזה גורם תו' ע"ז דף ס"ח ב' עיין בארוכה צרור החיים פ"ז דע"ז דין י"ב וט"ז י"ד ס"ס פ"ז וגנת ורדים כלל ב' ס"ס ו' מא"ח:

ריד
זה וזה גורם מותר לא אמרי' אלא באיסורין שאין להם מתירין אבל בקונמות שהן איסור שיש לו מתירין ע"י שאלה לא אמרינן זה וזה גורם מותר דלא יהיה זה גדול משנתערב באלף דלא בטיל הרדב"ז בס' יקר תפארת ספ"ה מה' נדרים:

רטו
זה וזה גורם לא שרינן אלא כשאין שם גופו של איסור אבל כל שיש שם ממשו של איסור לא והיינו דוקא גוף האיסור ממש אבל אם אין גוף האיסור ממש אלא חזותא אז זה וזה גורם מותר הר"ן בתשובה סי' ע"ז ועיין רמ"ע סי' כ"ז והר"ב חזון נחום סדר קדשים דף קפ"ג א' האריך בפרטי כלל זה ובסוף העלה ח' כללים ואלו הן:
(**א**) נראה מדברי הרמב"ם הנז"ל דלא אמרינן זה וזה גורם אלא כששני הגורמים עצמם עושים מעשיהם בבת אחת אבל אי היו מעשיהם זה אחר זה כגון קדרה שבשלה מקצת בישולה בעצי איסור ואחר כך גמר בישולה בעצי היתר לא מקרי זה וזה גורם ואסור ומינה נקטינן שאם בישל בעצי איסור והיתר בבת אחת מותר התבשיל וכ"כ הט"ז בי"ד סי' קמ"ב ס"ק ט' ודחי דברי הלבוש יע"ש:
(**ב**) דלא מקרי זה וזה גורם אלא כששניהם מין אחד לאפוקי אגוז וקרקע וזהו דעת התוס' במסכת ע"ז דף מ"ט ואין כן דעת רש"י והרמב"ם:

(ג) כתב שם הר"ן במסכת ע"ז בשם הרמב"ן דאפילו מאן דאמר זה וזה גורם מותר מודה דהיכא דגורם של איסור וגורם של היתר אין מתערבין זה בזה אלא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי וכמו מתני' דאין זורעין תחתיה ירקות בימות החמה דהצל אין מתערב בקרקע אלא שניהם הם בעין לחודייהו אסור וכן דעת תוס' פרק הנודר מן הירק יע"ש ואין כן דעת רש"י לפי המסקנא ולדעת הרמב"ן ק"ל מההיא דסוף פ' כל האסורין ומההיא דסנהדרין דף ע' ב' דחשיב הולד זה וזה גורם אע"פ שהגורמין הן בעין וכל חד לחודיה קאי כמו הצל והקרקע וי"ל דגורמין דולד הוא הזרע של הזכר והזרע של הנקב' ושניהן מתערבין וק"ל:

(ד) בפרק משוח מלחמה אמרינן שדוקא ילדה בזקנה בטלה ומותרת משום זה וזה גורם לדעת רש"י אבל ילדה בילדה לא אמרינן זה וזה גורם אלא כשגורם של היתר א"א לו לשוב איסור אבל כל שיכול לו להיות אסור כגורם של איסור בטל ההיתר לגבי האיסור כ"כ הר"ן במסכת ע"ז שם והביא סמך לזה ונראה דלפי מ"ש ר"י ז"ל שם פ' משוח הנזכר דילדה בילדה הוא הטעם דעכשיו חשוב כאילו נמלך עליה לאכילה ליתא לכלל זה:

(ה) דלא אמרינן זה וזה גורם בדבר שיש לו מתירין וזה נ"ל מוסכם:

(ו) לדברי הר"ב כ"מ ספ"ה מה' נדרים דגם בהקדש לא אמרינן זה וזה גורם ונ"ל להביא ראיה לזה מהא דגרסי' פ' כל שעה דף כ"ז ב' בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא תנור שהסיקו בעצי הקדש ואפה בו הפת לרבנן דשרו מאי ונ"ל פי' דה"ק לרבנן דס"ל זה וזה גורם מותר ואין שבח עצים בפת מאי אבל לרבי ודאי שאסור מטעם דיש שבח עצים בפת ואה"נ דאי כלה השלהבת וליכא שבח עצים אלא חמימות האש לחוד והוי עכשיו זה וזה גורם דהיינו התנור והחום של עצי איסור וא"ל הפת אסורה והקשו ומה בין זה לערלה אמר רבא הכי השתא ערלה בטלה במאתי' הקדש אפי' באלף לא בטיל ע"כ הרי כיון דחמיר הקדש דאפילו באלף לא בטיל לא אמרינן ביה זה וזה גורם מותר:

(ז) כתבו התוס' במס' חולין דף נ"ח א' ובמסכת סנהדרין דף פ' ב' דבמילתא דשרי כל חד באפי נפשיה ל"ש ביה זה וזה גורם אבל כל דחד היתר וחד איסור אז הוי זה וזה גורם יע"ש דלכך פליגי בעלמא אי חוששין לזרע האב או אין חוששין לזרע האב ודוק (ועיין הר"ן בחי' חולין דף ק"ה ג'):

(ח) כתב הר"ן בתשובותיו סימן ס"ו כי שרינן זה וזה גורם היינו כשאין שם גופו של איסור שאין האיסור אלא גורם בלבד אבל כל שנתערב גופו של איסור א"א להתירו מטעם זה וזה גורם שהרי שנינו אלו אסורין ואיסורן בכל שהן ואין תערובתן מותרת מטעם זה וזה

גורם וכו' ועמ"ש הפר"ח בי"ד סימן ק"ב סעיף ק"ה ותיקן תמיהתו על הר"ן הרב בעל בני יעקב בתשובותיו סי' ג' יע"ש דף קס"ח ע"ב עכ"ל:

רטז

זריזין מקדימין למצות ל"ש לומר אלא בשכבר הגיע זמן המצוה כמילה וכיוצא בה שאע"פ שזמנן כל היום מקדימין לעשותן בתחלת היום אבל כשעדיין לא הגיע זמן עשיית המצוה לא שייך בה הקדמה אדרבה מקריא מצוה שלא בזמנה ראש יוסף על א"ח ס"ס תנ"ח ופשוט הוא:

סליקו כללי הזין.

כללי החית

ריז

חזקה אין אדם פורע תוך זמנו אע"ג דקי"ל הכי שמא לא אמרי' חזקה זו אלא בשעת הפרעון אבל עביד אינש דשולח הפרעון תוך זמן בכדי שיגיע ליד המלוה בזמנו כנה"ג, ח"מ סי' ק"ו בהגהות הטור אות י':

ריח

חזקה אין אדם פורע תוך זמנו ליתא אלא במעות אבל בסחורה אפשר דלא נימא הכי תורת אמת סי' ע"ד והש"ך בסי' ע"ח ס"ק י' נראה כחולק עליו וגם הר"ב מחנה אפרים דף ק"א ג' פליג עליה ע"ש:

ריט

חזקה אין אדם פורע תוך זמנו היינו דוקא בקובע זמן אבל בסתם הלואה אע"פ שזמנה שלשים יום נאמן לומר פרעתיך בתוך שלושים יום טור ח"מ סי' ע"ח סעיף ה' וכתב שם הב"י שכ"כ התוס' והרא"ש והרמב"ן ובעל התרומות והגהות מיימון ושהכי הסכימו כולהו רבוואתא:

רך

חתיכה עצמה נעשית נבילה אפי' בבשר בחלב לא אמרינן הכי כי אם בבשר שנתערב עם החלב אבל אם נתערב בשר בחלב לתוך קטניות מבושלים או דבר אחר לא אמרינן שהקטניות כלן נעשה נבלה לשער בכולן דדוקא הבשר עם החלב שהוא איסור בהתערב' יחד אמרי' חנ"נ לפי שהוא גוף האיסור אבל לא בדבר אחר מוהריק"ש בערך לחם י"ד סי' צ"ב משם הפוסקים:

רכא
חלב טהור סותם היינו דוקא בדבר שנקיבתו במשהו אבל בדבר שצריך שיעור כגון נקיבת הטחול לא מהני סתימה דדילמא אינו סותם כ"כ כעובי דינר זהב פר"ח יו"ד סי' מ"ו ס"ק ב' בשם או"ה ושכן הסכימו האחרונים:

רכב
חלב טהור סותם לאו דוקא אלא הוא הדין לבשר שסותם הרמב"ם פ"ו מה' שחיטה וכן הסכימו רוב הפוסקים כנה"ג ר"ס מ"ו בב"י:

רכג
חלב טהור סותם היינו באותו אבר שהשומן דבוק בו בתולדתו אבל אם סותם נקב של אבר אחר לא מקרי סתימה וטריפה ב"י י"ד סי' מ"ו בשם תוס' והרא"ש והרשב"א הביאו בעל המפה שם:

רכד
חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר היינו דוקא באותו מעש' לחוד אבל בעובדא אחרינא כי האי אין ספק שיכול להתיר שאל"כ ישאר אותו טעות לדורות מוהרי"ק שורש קע"ב וכ"כ המבי"ט ח"א סי' קנ"ו ורשד"ם חא"ה **סי'** י"ז:

רכה
חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר היינו היכא דאסר משום דטעה בשיקול הדעת אבל היכא דאסר משום דלא אסיק אדעתיה איזה דין פשוט הוי כטועה בדבר משנה ושפיר יכול חכם אחר להתיר כיון דליכא למימר ביה שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא שו"ת מוהרי"ט ח"א סי' ל"ז וריב"ש שע"ט ותצ"ח וכ"כ הר"ן בחולין תרפ"ב ב' ובע"ז ש"ג א' ומוהריק"ש בסי' י"ז כ' דבענין כזה טוב לאכלו כדמוכח בחולין דף מ"ד ב' ועיין כנה"ג י"ד סי' רמ"ב הגהב"י אות מ' וכו' כמה כללים בזה ובשו"ת זקן אהרן סי' קפ"ג וסי' ב' דף י' עמוד ג':

רכו
חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו לא אמרן אלא במידי דשכיח ורגיל למצוא כי ההיא דפ"ק דב"מ דצבאים וגוזלות אבל דברים שאינם מצוים כגון מעות ושאר מטלטלין לא זכתה לו שדהו מרדכי פרק אלו מציאות ונ"י שם הביאו מוהר"ם בהגה ח"מ סי' רס"ח ס"ג:

רכז
חם מקצתו חם כולו דאמרן בכלי מתכות הני מילי לענין איסורו אבל לענין הכשרו לא עלה ההכשר עד שיכשיר כולו טור י"ד סי' קכ"א בשם הרשב"א ע' פנים מאירות סי' פ"ג:

רכח
חזקה שליח עושה שליחותו לא אמרן אלא במקום שיש לשליח לחוש שאם לא יעשה שליחותו יבא המשלח לידי מכשול עבירה במה שסומך עליו שיעשה שליחותו אבל בדבר שאם לא יעשנה השליח לא יבא המשלח לידי מכשול עבירה בזה לא אמרי' הרא"ש פ' בכל מערבין:

רכט
חי נושא את עצמו לא אמרן אלא בבריא אבל לא בחולה יומא דף ס"ו ב':

רל
חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה לומר גרשתני לא אמרינן הכי אלא היכא דליכא דמסייע לה אבל היכא דאיכא דמסייע לה מעיזה ומעיזה גיטין דף ס"ד ב' וע' קצת חילוקים על זה בא"ה סי' י"ז:

רלא
חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר לא אמרן אלא כשהמתיר מסברא אבל אי אגמריה סמיך שפיר יכול להתיר תוס' דחולין דף מ"ד ב' וע' בשו"ת הר"ץ אשכנזי סימן נ"ג ובמקוה ישראל ס"ב א' וס"ט ב':

רלב
חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר היינו דוקא הורה איסור אבל אם הביא ראיות לא ודוקא בהגיע להוראה ובחבירו אבל אם היה גדול ממנו בחכמה ובמנין רשאי להתיר לדעת כמה מן האחרונים שאין זה חבירו מוהריק"ש בערך לחם י"ד סי' רס"ב בשם רדב"ז וכ"כ ר' ירוחם בנתיב ב' ח' ה' וכתבו הר"ן ג"כ בפ"ק דע"ז להלכה אבל לא למעשה וכ"כ עוד שם ס"פ אין מעמידין וע' רדב"ז סי' נ"ו ובזה מתיישב אצלי מה שראיתי ביבמות צ"ז ב' דא"ל רבא לרב אחא בר יעקב והא רב ששת אסר והשיב לו הוא אסר ואנא שרינא והיינו מפני שהיה גדול מרב ששת כמ"ש בס' יוחסין א"נ דאגמריה סמיך כמ"ש לעיל ובלאו הכי אפשר דבאיזה מעשה אחר אסר רב ששת ולכך לא חש לה רב אחא בר יעקב ויש לי ראיה לכלל זה מדברי רש"י בחולין נ"ט ב' ד"ה והזהרו ע"ש:

רלג
חזקה אין העדים חותמים על השטר אלא אם כן נעשה בגדול הני מילי בשטר מקויים אבל בשטר שאינו מקויים נאמן לומר קטן היה במגו דיכול למימר איני מכיר בשטר זה מעולם ושטר זה מזויף הוא נמוקי יוסף פ' מי שמת דף רל"ז ע"ב וע"ש וכ"כ בני שמואל סי' כ"ט ע"ש:

רלד

חזקה אין אדם פורע תוך זמנו לא אמרי' אלא באדם המלוה מעות לחבירו כדי שיהא הלוה מתעסק בהם לצורכו אבל כשאין ללוה שום הנאה מן המעות כגון שהיו המעות מופקדות אצלו ונושא ונותן בהן לצורך אחרים הוי כשאר פקדון ושפיר אפשר כדבריו שהחזירן תוך הזמן שקבע מהר"י ווייל סי' פ"ט:

רלה

חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות היינו דוקא בסתם אבל אם הוחזק אדם זה לזנות או שיש לו אשה אחרת לא חיישי' שמא בעל לשם קידושין תרומת הדשן סי' ר"ט ורדב"ז ח"ב סי' שנ"א וססי' ת"ט ועיין בבעל המפה סי' ל"ג שכ' שיש מקילין בכל ענין וכ"כ בארוכה הבני חיי, בא"ה סי' ל"ח הגהות הב"י אות ד' יע"ש ובבני משה דף קי"ב א' ועיין פרי האדמה דף קנ"ז:

רלו

חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות לא אמרי' אלא באשתו שגירשה או במקדש על תנאי ובעל סתם שהרי אשתו היא ובאשתו דוקא אמרו שחזקתו שלא בעל אלא לשם קידושין עד שיפרש שהיא בעילת זנות או שעל תנאי הוא בועל אבל שאר כל הנשים בחזק' שהיא בעל לשם זנות עד שיפרש שבעל לשם קידושין הרמב"ם פ"י מה' גירושין והרמב"ן בתשובותיו סי' קל"ה והביאו הטור והש"ע בא"ה סי' קמ"ט וכ' שם הרב"י שכ"כ הרא"ש והר"ן והרשב"א וע"ש בה"ה:

רלז

חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה לומר גרשתני היינו דוקא לענין שקידושין תופסין בה וצריכה גט אבל אינה נאמנ' לינש' לאחר או ליטול כתובתה הר"ן, פ"ב דכתובות תע"ח ב' בשם י"א וכ"כ הראב"ד פ"ד מה' אישות והגהות פי"ב מה' גירושין וכת' ה"ה בפ"ד מה' אישות שקצת מפרשים ז"ל ס"ל כדעת הראב"ד אלא שכבר הכריחו הרמב"ן והרשב"א ביבמות שנאמנת אף לינשא כדברי הרמב"ם ושדעת הרמב"ן היא שנוטלת כתובה ולא תוספת ועיין בב"י א"ה סי' י"ז באורך ושם בהגה ס"א:

רלח

חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה לומר גרשתני לא אמרו אלא בדורות הראשונים אבל האידנא דנפישא חוצפא ופריצותא בעלמא איתרע הך חזקה ולא עבדי' בה עובדא אלא לחומרא (דהיינו שאם נתקדש' לאחר צריכה גט ואסור' על הראשון וכן פסק הב"ח) ב"י א"ה סי' י"ז בשם א"ח:

רלט
חזקה אין אשה מעיזה פניה וכו' לא אמרו אלא באיש ואשה דאתו מעלמא ואין עדות ברורה שהיא אשתו אלא בחזקה דאתיא חזקה בתרייתא ומבטל קמייתא דאתי דרבנן ומבטל דרבנן אבל אי ידעי' בעדות ברורה שהיא אשתו ליתא חזקה זו שם בשם א"ח והוא ז"ל דחה סברא זו וכ' שכל הפוסקים והמפרשים חלוקים עליו:

רם
חתיכה נעשית נבלה לא אמרינן אלא כשידוע להיכן נפלה החתיכה אבל בב' קדירות שאין ידוע להיכן נפלה בהן שעתידין להתערב רואין אותו כאילו כבר מעורב והו"ל כאילו נפל מתחלה לקדירה שיש בה לבטל האיסור פר"ח י"ד סי' קי"א ס"ק ט"ו ושכן מוכח מהרמב"ם והכ"מ:

רמא
חזקה שליח עושה שליחותו לא אמרו באיסורין להקל אלא להחמיר גיטין ס"ד ב' והרמב"ם פ"ד מה' תרומות דין ו' וע"ש בתוספות:

רמב
חצי שיעור דאסור מן התורה ה"מ בעיניה אבל ע"י תערובות כל שאין אוכל כזית בכדי אכילת פרס מן התורה מותר פר"ח א"ח סי' תמ"ב דף ס"ז ב' לדעת הרמב"ם:

רמג
חצי שיעור אע"פ שהוא אסור מן התורה מ"מ אינו מושבע עליו מהר סיני כ"מ פ"ה מה' שבועות דין ו' וז':

רמד
חזקה אין העדים חותמין על השטר אלא א"כ נעשה בגדול היינו דוקא בסופרים מובהקים אבל בסופרים עמי הארץ לא אמרי' דידעי דינא דבן עשרים מוהריק"ש ח"מ סי' רל"ח בשם ריב"ש (סי' שע"א) וכ' הוא ז"ל דה"ה לכל מידי דעבידי העדים לטעות ע"ש וכ"כ הרשב"א בספר תולדות אדם סי' רל"ו וכ"כ הש"ך בסי' ע"ד ס"ק י"ט ועיין כנה"ג סי' מ"ו הגהב"י פ"ד:

רמה
חיישינן לגומלין ע"כ לא נחלקו בו אי חיישי' לגומלין אי לא חיישי' אלא בשני בני אדם שוים בערכם דכיון דלא מרתת חד מן חבריה שפיר אפשר שאומר אמת אבל היכא שאחד מהם מרתת מן חבריה כגון שהוא עבדו או אריסו אז אפי' למ"ד לא חיישי' הכא חיישי' משום דכיון דמרתת מחפי עליה זכותא עבודה זרה ס"א ב':

רמו
חצי שיעור אסור מן התורה היינו דוקא בעושה מעשה שהחשיבו לאותו פחות מחצי שיעור אבל בחמץ פחות מכזית שאינו עושה בו שום מעשה אלא מניחו בביתו ואינו מבערו כיון שאינו עושה דבר שמרא' בו שמחשיבו לא אמרי ביה חזי לאצטרופי שו"ת מהר"ר צבי אשכנזי סי' פ"ו:

רמז
חיישינן שמא באמבטי עיברה לא הלכה היא ולא ראיתי לשום אחד מהמחברים שהזכירוהו ש"מ דס"ל דלאו הלכתא היא ואין אני יכול לצייר דבר זה עיין משנה למלך פט"ו מה' אישות הלכה ד' ופי"ז מה' איסורי ביאה דין י"ג:

רמח
חזקה שליח עושה שליחותו לא אמרי' גבי ממון תשובות מימון ס' קנין סי' כ"ג בשם תוס' דר' אליעזר וכ"כ מהר"ם בר ברוך סי' כ"ו וכ"ח ומהר"ם סי' ד':

רמט
חזקה אין אדם פורע תוך זמנו היינו דוקא במלוה אבל לחלוק השותפים תוך זמן השותפות הוא דבר מצוי כי האדם מלא קטטות ואין אדם דר עם נחש בכפיפה מוהריב"ל ח"א כלל י"א סי' נ"ז:

רן
חזקה אין אדם פורע תוך זמנו לא אמרי' רק כששניהם טוענים בריא אבל כשהתובע טוען שמא והנתבע טוען בריא אפשר דלא סמכי' אחזקה זו מרדכי ריש בתרא בשם הר' יונתן:

רנא
חצירו של אדם קונה לו לא אמרי' רק בדבר שאפשר שבעל החצר ימצאנו בחצירו אבל היכא דאפשר שלא ימצאנו בעל החצר לעולם כגון דבר המוצנע בעובי הכותל אין חצירו קונה לו תוס' בב"מ דף כ"ו א':

רנב
חינוך לא שייך אלא שיעשה מצוה אבל לאפרושי מאיסורא לא שייך חינוך שהרי קטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו תוס' ישנים ביומא דף פ"ו בשם ר"א ממיץ וכ"כ הרשב"א בחדושי יבמות דף קל"ג ד' ומדברי רמב"ם פי"ז מהלכות מ"א דין כ"ח לא משמע כן ודוק עוד חידשו שם בשם ר' דחינוך לא שייך רק באבי הבן אבל באדם אחר לא שייך חינוך:

רנג
חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות לאו דוקא בבועל אמרי' הכי אלא אף באשה הנבעלת אמרי' כן בני חיי א"ה סי' ת"ל סוף הגהות הב"י וכת' שם שהרב ב' ב"מ ח"א סי' נראה כחולק על זה וכ' שצ"ע ועיין לקט הקמח א"ה דף צ' ג' שנסתפק בזה ובדף קפ"ט ג' החליט הדבר דדוקא באיש אמרי' כן לא באשה ע"ש:

רנד
חזקה אין אדם פורע בתוך זמנו אפשר דהיינו דוקא פרעון ממש אבל המחאה אפשר דעביד אינש להמחות תוך זמנו כנסת הגדולה ח"מ סי' קכ"ו הגה"ט נ"ב וע"ש שכ' שצ"ע:

רנה
חזקה אין אדם פורע בתוך זמנו לא אמרי' אלא בהלואה אבל באיזה מין שעבוד אחר לא אמרי' חזקה זו מהר"ם הלוי בתשובה הובאה בשו"ת ב"מ ח"א סי' נ"א ועיין מהר"י ווייל סי' רמ"ט:

רנו
חצי שיעור דאסור מן התורה היינו בדברים שעיקר איסורן מן התורה ורבנן קבעו בהו שיעורא למלקות או לקרבן ואע"ג דאסמכוהו אקרא אבל דבר שנזכר שיעורו בתורה בפירוש כגון טלטול ד' אמות וכיוצא וכן דבר שאין לו עקר מן התורה בלאו כגון כל שיעורי טומאת אוכלין ומשקין ודומיהם לא שייך בזה לאסור חצי שיעור שו"ת חוות יאיר סי' ל"ו דף כ"ב ב':

רנז
חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו לא אמרי' אלא היכא שהחצר כבר היה שלו קודם שבאת המציא' לתוכו אבל היכא דלא הוה החצר שלו עד לאחר שנכנסו המטלטלין או המציאה בחצר לא קנה לו חצירו שיטה מקובצת על ב"מ דף ע"ז ד' בשם תוספות חיצוניות:

רנח
חינוך מצות דמחנכין לקטן צריך לעשות לו המצוה כתקנה ובהכשר גמור כגדול הרשב"א בחידושיו לסוכה דף ס' א' והביאו ראיה מן הש"ס:

רנט
חצי שיעור דאסור מן התורה לאו דוקא באיסורי תורה אלא הוא הדין חצי שיעור באיסור דרבנן הריב"ש ז"ל סי' רפ"ז:

רס
חינוך לקטן לא שייך אלא במצות דגדול חייב בהן מדאורייתא אבל אי גדול פטור מדאורייתא מדרבנן קטן נמי פטור חגיגה דף ו' א':

רסא
חזקה אין אשה מעיזה פניה וכו' לא אמרי' אלא בגדולה אבל בקטנה העומדת ברשות אביה לא שייך חזקה זו שו"ת רש"ך ח"א סימן קצ"ג:

רסב
חצי שיעור אע"ג דקי"ל שהוא אסור מן התורה מ"מ אינו מושבע עליו מהר סיני כ"מ פ"ב מהלכות שבועות עיין שו"ת זרע אברהם חי"ד סי' י"ג ושמות בארץ תוס' יום הכפורים דף א' ד' **(*)**:

רסג
חביבות מצוה בשעתה לא אמרי' אלא כשמקדימה שלא לצורך המצוה כי אם להנאת עצמו או מאיזה טעם שיהיה שלא לצורך המצוה עצמה אבל היכא שהקדימה היא לצורך המצוה כגון שמקדים לשרוף החמץ פן יבוא לטעות ביום המעונן ליכא למימר שיאחר לשורפו מטעם דחביבה מצוה בשעתה מוהרי"ק שורש קע"ה:

רסד
חצי שיעור אין יום הכפורים מכפר עליו כריתות דף ח"י ב' ועי' משנה למלך פ"ג מה' שגגות הל' ט':

רסה
חלב טמא דאינו נקפא היינו לענין שאין בו כח להקפותו כדי שיעשה ממנו גבינה אבל ודאי שיש בו שומן ועומד קצת מחמת המעמיד וכו' ע"ש שו"ת זרע אברהם חי"ד סי' כ"ה דף ק"ב ג':

רסו
חצי שיעור דאסור מן התורה לאו דוקא חצי שיעור אלא אפי' כל שהוא שמות בארץ תוספת יה"כ דף א' ג' ועי' כ"מ פ"א מה' חמץ ומצה סוף הל' ז' והרמב"ם פ"ה מהל' שבועות שבועה שלא אוכל כל שהוא וכו':

סליקו כללי החית

כללי הטית

רסז
טריפה אינה יולדת לאו דוקא יולדת אלא היינו לומר שאינה מתעברת שאם מתעברת הרי יולדת שבכלל העיבור הלידי פר"ח י"ד סי' נ"ז ס"ק מ"ז ושכ"כ הר"ן ופרי תואר שם חולק:

רסח
טעמא לא בטיל לא בעי למימר דלא בטיל כלל אלא דלא בטיל כדין שאר איסורין אבל בטל ודאי שפיר כי ידעי' ודאי דנתבטל הטעם כגון יורה גדולה תוס' דע"ז דף ס"ו א':

רסט
טועה בדבר משנה לא הוי אלא כשמתברר מתוך המשנה או הש"ס שטעה בודאי אבל בבעיי דסלקו בתיקו אע"פ שלכל הכללים המסורים לנו הוי כאילו נפסק הדין לא הוי טועה בדבר משנה ואפי' טועה בשיקול הדעת לא הוי ש"ך ח"מ סי' כ"ה ס"ק ב':

רע
טוענים ליורש וללוקח דוקא לאוקומי ממונא לא להוציא כנה"ג סי' קמ"ו הגה"ט ג"ם בשם ריטב"א וכ' שם שכ"כ רשד"ם ומהר"י אדרבי אלא שהריב"ש חולק וע"ש וכ"כ הש"ך בסי' ע"ב ס"ק קל"ו וגנת ורדים חא"ה כלל ד' ססי' ט"ו:

ערא
טענינן ליתמי אף מילתא דלא שכיח היינו דוקא היכא דשכיח קצת אבל אם לא שכיח כלל לא טענינן ש"ך ח"מ סי' ס"ב ס"ק ט"ו:

סליקו כללי הטית

כללי היוד

ערב
ישיבת עראי דאמרי' בכל מקום הוא כדי הלוך מאה אמה סוכה דף כ"ו ב':

ערג
יום טוב שני לגבי מת כחול שויוהו רבנן לא אמרי' הכי אלא בי"ט ב' של ר"ה ושבועות וח' של פסח או ט' של סוכות שראוין להיות חול אבל בי"ט ב' של פסח או סוכות לא שוייוהו כחול אלא כחול המועד תומת ישרים סי' קי"ד וס' תמים דעים סי' ק"ך בשם הרא"ש מלוניל והתוס' כתבו דאין לחלק ועי' בכנה"ג א"ח סי' תקפ"ו בהגהות הב"י:

רעד

יש שבח עצים בפת לא אמרי' אלא בדבר שאסור בהנאה אבל אם אפה או בישל אצל דבר שאסור באכילה מותר לו מוהריק"ש בערך לחם סי' קמ"ב וכ"כ בעל המפה שם:

רהע

יבש ביבש בטיל ברוב לא אמרו אלא באיסורים שהלכו בהם אחר ששים לפי שלא אסרו אלא בכדי נתינת טעם וכשהוא יבש ביבש אפשר לומר שאין כאן טעם אבל בכל האיסורים שהחמירו בהן לאסור אותן למעלה מנ"ט ל"ש בלול ל"ש יבש לעולם בעי' חד שיעורא הרשב"א בת"ה דף ק"ז ב':

ערו

יתמי לאו בני מחילה נינהו היינו בסתם כגון אונאה פחות משתות וכו' אבל במה שמוחלים לדעת כיון שהגיעו לעונת הפעוטות מחילתם מחילה ריב"ש סי' ב' וססי' ק"ח וססי' תס"ח:

רעז

ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף לא אמרי' אלא כששחט הראוי לשחיטה כגון ששחט סי' א' בחוץ וסי' א' בפנים לרבא ומיעוט סמנים בחוץ וגמרו בפנים לרב יוסף אבל עכו"ם ששחט מיעוט הקנה וגמרו הישראל ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף מקרי דשחיטת העכו"ם כקוץ בעלמא הוי כיון דלא בר שחיטה הוא כנה"ג י"ד סי' ב' הגה"ט אות כ"ג ועש"ב:

רעח

יוהרא לא חיישי' רק במילתא שחילקו בה חכמים בין איש לאיש ויש בקיומו או בביטולו הוראת שום סרך איסור או מניעת מצוה בהפכו כל הפטור מאותו דבר ובא לעשותו מורה כאילו מתגאה בעצמו על שאר העם אבל מילתא דליכא בהדה טעמא אחרינא כ"א חבובי מצוה והדורה כגון לתפוס הציציות ולחבבם בנשיקה וכיוצא שהוא דבר השוה לכל נפש בזה לא שייך ביה יוהרא שו"ת דבר שמואל סי' מ"ו עי' רמ"ע סי' ל"ז דף ל"ו א' וגו"ר י"ד כלל ג' סי' ו':

רעט

יוליך הנאה לים המלך לא מהני כלל רק בע"ז ובמידי דליכא ממשות אבל במידי אחרינא לא שייך פר"ח א"ח סי' תמ"ז ס"א:

רף
ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף היינו לומר שבכל יום מרויח כנגד אותו יום אבל שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף נ"י פ"ה דב"מ:

רפא
יפתח בדורו כשמואל בדורו היינו דוקא שצריך לשמוע לגדול הדור שלא יסרהב נגדו על הוראתו ועל תקנתו אבל לא לענין כבוד ת"ח עי' במוהרי"ק שורש קס"ג:

רפב
יש ברירה או אין ברירה לא אמרי' אלא להתיר הדבר שנעשה למפרע קודם שהוברר אבל לאחר חלוקה אע"ג דבשעת הנדר לא הוברר כיון שעתה הוברר שזה חלקו מותר בו הרדב"ז בס' יקר תפארת פ"ז מה' נדרים:

רפג
יולדת לט' אינה יולדת למקוטעין כבר תמהו על זה רבים שהחוש מכחיש זה אלא שאנו צריכים לומר שעכשיו נשתנה הענין וכן הוא בכמה דברים עי' הגה בא"ה סי' קנ"ו ס"ד בשם הב"י שכ' כן בשם התשב"ץ:
סליקו כללי היוד

כללי הכף

רפד
כל מידי דלטעמא עביד לא בטיל לא אמרי' הכי אלא בדבר חריף כגון תבלים ומלח אבל דבר שאינו חריף אפי' עביד בנותן טעם בתבשיל כמו שומן של איסור שנפל למאכל אע"פ שמטעימו בטל טורי זהב י"ד סי' צ"ח ס"ק י"א:

רפה
כל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה לא אמרי' אלא דוקא בברכת ההודאה אבל בברכה שאינה הודאה על שום הנאה ומצוה אלא על תביעת צרכיו של אדם (כגון ח"י ברכות) לא תקנו בהם מלכות ספר הרוקח סימן שס"ג:

רפו
כבוש הרי הוא כמבושל לאו דוקא כמבושל ממש פר"ח י"ד סי' ס"ח ס"ק ח"י:

רפז
כבוש הרי הוא כמבושל לא אמרו כן לכל דבר רק שבולע ומפליט אבל אינו מבלבל טעם החתיכה כמו ברוטב פר"ח י"ד סי' ס"ט ס"ק נ"ב בשם הת"ח ומהרש"ל חולק:

רפח
כל ברכה שאין בה הזכרת שם ומלכות אינה ברכה לאו דוקא שם ומלכות אלא אף אם דלג תיבת העולם צריך לחזור ולברך דמלך לבד אינה מלכות תוספות דברכות דף מ' ב' הביאו מוהריק"א בש"ע א"ח סי' רי"ד:

רפט
כל פחות מג' כלבוד דמי לא אמרי' אלא להקל אבל לא להחמיר בעל המפה י"ד סי' שע"א ס"ד בשם מהרי"ו וכ"כ התוס' פ"ק דסוכה י"ז סע"א ועי' שער אפרים רי"ט ומהר"ר צבי סי' נ"ט דפליג על בעל הגהה וגם המגן אברהם בא"ח סי' תק"ב ס"ק ט' הכריח בראיות דלא כרמ"א ועי' ספר קרבן נתנאל פ"ק דסוכה סי' ל"ג שהרחיב הדיבור בזה:

רץ
כל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן היינו דוקא לכתחילה אבל בדיעבד שעשה המצוה ולא ברך עליה קודם עשייתה יכול לברך אחר עשיית המצוה ומיהו לצאת ידי ספק כתב שטוב וישר הוא להביא עצמו לידי חיוב ברכה אחרת ויכוין לפטור אותה שהוא מסופק בה פר"ח י"ד סי' י"ט ס"ק ג' ועי' בפר"ח א"ח ריש סי' תל"ב שפסק הפך מזה והוא תימה וגם השכנה"ג שם פסק כנגד דבריו אלו:

רצא
כל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט לא אמרינן אלא כשעושה אותו דרך חומרא אבל היכא שאין עושה אותו דרך חומרא כי אם לתכלית אחר לא הרב"י בא"ח סי' ל"ב לדעת ס' התרומה וכ"כ באר שבע דף צ"ה ועי' בארוכה בשער יוסף סי' ה' מתשובותיו:

רצב
כאן נמצא וכאן היה לא אמרי' אלא כשקנה דבר אחד מהחבית והוליכו לבית והניחו בכלי ואחר כך נמצא בכלי דבר האוסרו דאז אמרי' מסתמא בכלי זה נמצא וכאן היה ולא בחבית אבל בהמשך הזמן שנאמר עכשיו נפל ולא מקודם בזה ודאי לא אמרי' פר"ח י"ד סי' מ"א ס"ק י"א וכ"כ מג"א א"ח סי' תס"ז ס"ק ח"י:

רצג
כל המשחרר עבדו עובר בעשה לא אמרי' הכי אלא בעבד שלא עשה לו קורת רוח אבל כשמשחררו משום קורת רוח מותר לכ"ע שו"ת פרח מטה אהרן ח"א סי' כ"ה:

רצד
כל שיעורי חכמים להחמיר לא אמרו הכי אלא במשנה או ברייתא אבל במימרא לא תוספות דחולין דף מ"ו א' והב"ח י"ד סי' ל"ב ס"ה כ' דאין חילוק בזה בין משנה וברייתא

למימרא לדעת הרמב"ם וכ"כ הכנה"ג בכללי הש"ס אות צ"א בשם דמש"א ועי' פר"ח י"ד סי' מ"ד ס"ק י':

רצה
כל פחות משלשה כלבוד דמי לא אמרי' אצא במחיצות אבל בכלים לא אמרי' רש"י ותוס' שבת דף ח' א':

רצו
כל שיש בידו למחות ואינו מוחה הוא נתפס באותו עון היינו דוקא בדליכא סכנה אבל בדאיכא סכנה אינו חייב למחות וגם לא אמרו כן אלא כשאינו צריך להוציא ממון למחות מהר"י ווייל סי' קנ"ז:

רצז
כבולעו כך פולטו לא אמרי' אלא גבי דם דמשרק שריק אבל שומן ושאר איסורים מסתרכין ונדבקין ביותר ולא אמרינן בהו כבכ"פ פר"ח י"ד סי' צ' ס"ק ח"י והביא סיוע לדבריו ע"ש:

רצח
כל היוצא מן הטמא טמא לא אמרי' אלא בטמא שיש בו מלקות על אכילתו אבל בטמא או דבר איסור שהוא בעשה לא אמרי' הרמב"ם רפ"ג מה' מ"א:

רצט
כל דאלים גבר לא אמרי' אלא היכא שאין שום זכות לזה מלזה עכשיו וגם מקודם לזה היו שניהם שוים באותו זכות אבל כשהיה איזה זכות לאחד משניהם בזמן מה יותר מהב' אף שעכשיו הם שוים ואין יתרון לזה מלזה בכי האי גוונא לא אמרי' כל דאלים גבר כ"מ בקול הרמ"ז על המשניות פ"ז דשבועות וכן משמע ברמב"ם פט"ו דטוען ונטען:

ש
כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד דאי עביד לא מהני היינו דוקא באיסור הכתוב בתורה אבל כשהוא בעצמו בדא האיסור (כגון מי שנשבע שלא לגרש את אשתו ועבר וגרשה) בכה"ג מהני תוס' בתמורה דף ז' סוף ע"א ועי' בסמ"ע ובש"ך בח"מ סי' ר"ח וכנה"ג שם וברשד"ם י"ד סי' קט"ו ובידי אליהו סוף תיקון קט"ו ובחזון נחום על סדר קדשים קכ"ד א' קונטריס מיוחד ע"ז:

שא
כל שסופו לינקוב כנקוב דמי לא אמרי' אלא כשהטרפות הוא במקום שודאי סופו להתפשט וקים להו לרבנן שודאי סופו לינקב אבל בשאר חולי ולקותא לא מטריפי' אלא באשר הוא שם פר"ח י"ד סי' מ' ס"ק ח' וע"ש שהאריך בראיות:

שב
כל המפקיד על דעת אשתו הוא מפקיד לא אמרי' אלא בפקדון דוקא אבל בהלואה ושאלה אינה חזרה עד שיחזיר ליד המלוה או המשאיל ואם הם מניחים את המקבל לשאת ולתת בתוך הבית חזר' מעליא הוא מוהריק"ש בערך לחם ח"מ סי' ק"ב וע"ש ובכנה"ג סי' רצ"א בטור אות קל"ד וקל"ה:

שג
כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד לאו דוקא אשתו ובניו אלא ה"ה נמי שכירו ושותפו וכיוצא בהם שדרך בני אדם להניח את שלהם בידם מהר"ם אלשיך סי' ב' אבל ביד עבדו לא וכמ"ש רשד"ם ח"מ סי' ת"מ ועע"ש סי' שי"ד וברש"ך ח' ב' פ"ה וקס"ט ובכנה"ג סי' רצ"א בב"י אות ט"ל ונ':

דש
כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופוטר את הטפלה היינו כשאכלן ביחד או אכל העיקר תחלה אבל אם אוכל הטפל תחלה כגון שרוצה לשתות ורוצה לאכול קודם לו איזה דבר למתק השתיה מברך על האוכל תחלה אע"פ שהוא טפל לשתיה ולא יברך עליו כ"א שהכל מאחר שהוא טפל לדבר אחר תה"ד סי' ל"א וכ"כ בעל המפה בא"ח סי' רי"ב משמו וכן פסק בעל תי"ט פ"ו דברכות האמנם הרב"י שם חולק עליו במ"ש שיברך עליו שהכל וכתב שיברך ברכת הפרי כפי מה שהוא והסכים עמו בעל מג"א שם וע"ש:

שה
כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד דוקא במפקיד אמרי' כן אבל לא גבי המשלח ששליח חייב ליתן הפקדון ביד מי שנשתלח לו שו"ת מוהרשד"ם ח"מ סי' קל"ב וכ"כ רש"ך ח"ב פ"ה:

שו
כופין על מדת סדום במקום שזה נהנה וזה אינו חסר לא אמרי' אלא בדבר דאי בעי ליהנות לא יוכל ליהנות אבל בדבר דאי בעי ליהנות היה יכול ליהנות אלא שאינו רוצה אין כופין אותו לעשות בחנם מרדכי פרק כיצד הרגל וכ"כ בעל המפה בח"מ סי' שס"ג ס"ו:

שז
כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם אלא כדרך הנאתן מלקות הוא דליכא אבל איסורא מיהא איכא תוס' דע"ז דף י"ב ב' עי' משנה למלך הלכות יסודי התורה דף ד' ב' וג':

שח
כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד היינו דוקא כשהנפקד ש"ח אבל לא בשומר שכר רש"ך ח"ב סי' פ"ה וכ"כ הרב"י בב"ה דף ס"ד א' בשם ריטב"א ועי' בהר"י הלוי סי' כ"ז שחולק עליו ובש"ך סי' ע"ב ס"ק ק"ל שו"ת מעיל שמואל סי' קל"ג:

שט
כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי היינו דוקא כל שרוצה בקיום התנאי אבל אם אמר ע"מ על מניעת מעשה כגון שהיה מתנה שלא תנשא ואמר ע"מ אם אנשא אינו כמעכשיו מוהריק"ש בערך לחם ח"מ סי' ר"ו בשם י"א:

שי
כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה לא אמרי' אלא כשעושה עם האדם עצמו שהתנה עמו בראשונה אבל אם מת והיה הולך ועושה עם היתומים סתם בזה לא אמרי' שהוא עושה על דעת ראשונה דכיון שבאו פנים חדשות על מנהג המדינה הוא סומך מוהריק"ש ח"מ סי' רמ"א ס"ג:

שיא
כל מה שהוא תחת יד האדם בחזק' שהוא שלו דאמרי' היינו דוקא בממון או במטלטלין וכה"ג דבר שגופו ממון אבל בשטרות לא אמרי' הכי דנהי שהשטר הוא תחת ידו מ"מ המעות אינם תחת ידו ש"ך על ח"מ סי' צ"ט ס"ק ו' ומ"ז ס"ק ו' וכ' שכ"נ דעת הרב והמחבר לחלק בכך וכ' הכנה"ג שם הגה"ט אות ט' בשם הר"י הלוי דבעסקא וסחורה נמי לא שייך בה חזקה:

שיב
כל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט לאו דוקא נאמר במקום דליכא למיחש שמא יבוא לידי איסור אלא אפילו על דבר שיכול לבוא לידי איסור אמרו כן באר שבע צ"ה ג' וע"ש שהאריך בקושיות עצומות:

שיג
כל המורה הוראה לפני רבו חייב מיתה היינו דוקא הוראת היתר אבל הוראת איסור מותר הרלנ"ח סי' ל':

שיד
כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי הוא כשנים ואין בדברי אחד המכחישו כלום היינו דוקא גבי עדות אשה אבל גבי שאר איסורים הרי הוא חד לגבי חד והוי הכחשה ים של שלמה על חולין פ"ק סי' ט' ושכ"כ ריטב"א ושם נראה שמהרי"ק חולק ע"ז אבל הכנה"ג בי"ד סי' א' בהגב"י אות צ"ב כת' שהסכמת רוב הפוסקים כמהרש"ל ע"ש ועי' בארוכה בספר אליהו רבה וזוטא של ה"ר אליהו אלפאנדרי דף ע"ג בארוכה:

שטו
כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל אינו דוקא כשנודע לרבים והיו עדים בדבר אלא כיון שידע הבועל שמרצונה שכב עמה ה"ז אסורה לו אחר מיתת הבעל או לאחר שיגרשנה שו"ת מוהרי"ט צהלון סי' ר"ל:

שטז
כל יתר כנטול דמי לא אמרי' רק כשהיתר הוא עומד במקום הראוי לו אבל כשאין היתר במקומו הראוי לו כגון שתי ורדות אחת בימין ואחת בשמאל לא שייך לומר כל יתר כנטול דמי ט"ז י"ד סי' ל"ה ס"ק י"ז:

שיז
כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור לא אמרי' הכי רק היכא שאם היו רואים אותו שעושה כן בצנעה היה שם חשד כמו בשוק אבל היכא שהרואה אותו שעושה כן בביתו לא יחשדנו משום שיתלו היתרו בדבר מה אז ל"ש למימר הכי תו' בחולין דף מ"א סע"ב:

שיח
כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע דוקא ענבים ודכותיהו שמחוסרים מעשה ידי אדם אבל תמרים דמנפשייהו נתרן קיימא לן כל העומד ליגדור כגדור דמי ב"ח ח"מ צ"ה בשם בעל העיטור:

שיט
כל דאלים גבר ל"ש רק בדבר המונח במקום הפקר אבל דבר שהוא ביד ב"ד או אפי' ביד אדם אחר לא אמרי' כל דאלים. גבר משאת בנימין סי' י"א ובפלוגתא דרבוואתא ואין בו דין חלוקה ע' כנה"ג סי' קל"ט הגה"ט אות ה' ובסי' ק"ע בטור אות ג':

שך
כל שיעורי חכמים להחמיר היינו דוקא באיסורי תורה כגון טומאה וטרפות וכיוצא בהם אבל באיסורין דרבנן אין הולכים בו להחמיר אלא להקל:

שכא
כל שיעורי חכמים להחמיר היינו היכא דלא מוכחא מילתא אבל היכא דאיכא הוכחה דעד ולא עד בכלל לא אמרי' הכי פר"ח י"ד סי' ל"ב ס"ק ו':

שכב
כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו ל"ש לאמרו רק בענין עיכוב שאם לא עשאו בדיעבד לא עכב אבל לא שנסמוך ע"ז לכתחלה במלתא דאית ביה ריעותא וסמיה בידן לתקוני מגן דוד א"ח סי' נ"ה ס"ק ד':

שכג
כדי שתפוג צינתן דאמרי' בכל מקום היינו הפשר והפשר היינו כל שלא הגיע לבשולו הרשב"א בחדושיו לשבת דף י"ד ד':

שכד
כל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט היינו דוקא כשעוש' אותו ליוהרא ולבטל דברי חבירו אבל כשעושה לשם שמים אז יש לו שכר שו"ת מעיל שמואל בלשונותיו על הרמב"ם פ"א מת"ת רמ"ז י"ג ועי' הריטב"א סוף פ"ק דקידושין:

שכה
כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור היינו דוקא בדבר שהוא התר גמור וחכמים אסרוהו מפני מראית העין בלבד מפני שאם אתה מתיר לו ברה"י יעשה כן גם בר"ה כיון שהדבר מותר מצד עצמו ויאמר אין כאן רואים אבל בדברים שמצד עצמם הם אסורים ומפני הצורך והדוחק התירו אותם לא רצו חכמים להתיר אלא בצנעה וכו' הר"ן בפ"ק די"ט עש"ב ועי' בני חיי או"ח סי' י"ז:

שכו
כל הברכות כולן דמברכין אותן עובר לעשייתן היינו ברכות המצות שמברכין בהן וצונו צריך לברך תחלה להקב"ה על מה שצונו וקדשנו לעבודתו אבל ברכה של הודאה ושבח כגון ברכות השחר יכול לברך אותן אח"כ הרא"ש בסוף ברכות:

שכז
כל יתר כנטול דמי לא אמרי' אלא באיברים שפיסולם מחמת עצמם אבל היכא שאין איסורו מחמת עצמו כגון שבורת הגף שאיסורו מחמת חשש נקיבת הריאה וכל כיוצא בזה לא אמרי' ביה דכנטול דמי פר"ח י"ד סי' מ"א ס"ק י"ג וסי' נ"ג ס"ק ח':

שכח
כהנים זריזין הם לא אמרי' אלא דוקא בתרומ' אבל בקדש אף שחמור מן התרומה אינן זריזין תוס' דחגיגה כ"ד ב' ושכ"מ בירושלמי ועי' בני חיי א"ח סי' קמ"ג בארוכה ודלא כשושנים לדוד שכת' בריש ידים דל"ש כהנים זריזים גבי אוכלי תרומה דליתא כדמוכח שם בגמ' ובפ' כל הבשר ק"ו ב' גבי התירו מפה לאוכלי תרומה וכפרש"י שם:

שכט
כדי שתצא נפשו שיעורו הוא ג' שעות הריב"ש סי' שע"ה וכ"כ עוד הכנה"ג בא"ה סי' י"ז הגה"ט אות תכ"ג בשם גדולי הפוסקים ע"ש

של
כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד לא אמרי' רק כשהוא בעיר אבל לא אמרו שירחיק נדוד בארץ אחרת ויניח הפקדון ביד בניו ובני ביתו שו"ת מוהריט"ץ סי' רי"ט ורל"ה:

שלא
כל שאינו יודע בט"ג וקדושין לא יהיה לו עסק בהן לא אמרו כן אלא להלכותיהם המצוים תמיד לא בדברים הזרים שאינם נמצאים אלא לעתים הריב"ש סי' ער"א:

שלב
כופין על מדת סדום אפילו במקום דאיכא טורח וגם אפשר שיבוא לידי הפסד מהרי"ק שורש קי"ב ועי' מרדכי פרק א"מ דף ק"מ הגהות מיימון פי"א מה' גזילה:

שלג
כופין על מדת סדום היינו כשאינו משתמש בשלו כלל אבל להשתמש בשלו לא אמרו נ"י פ' כיצד הרגל דף י' י"א ע' רשד"ם ח"מ תמ"ו ותס"ד והר"א ששון קכ"ט:

שלד
כל מידי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני לא אמרי' כן אלא אי עבד המעשה הפך מה שאסר' התורה אבל כל מה שעשה מעש' דאסור שאותו האיסור כבר נעשה ואי אתה יכול לתקנו דבענין זה שנעשה לא אמרה תורה לא תעביד שאין האיסור בגוף המעשה אי עביד מהני שו"ת מוהרי"ט ח"א סי' ס"ט וע"ש סי' קל"ח הביאו הכנסת הגדולה בח"מ סי' ר"ח הגהות הב"י אות ה':

שלה
כל מצוה שמתן שכרה בצדה אין ב"ד מוזהרין עליה לא אמרי' אלא דוקא היכא שהמתן שכר כתוב ממש אצל אזהרת העשה ככבוד אב ואם וצדקה אליבא דמאן אבל היכא

שהמתן שכר אינו כתוב אצל הצווי ממש לא אמרי' הכי וכייפי' ליה משנה למלך פ"ג מה' עבדים הלכה י"ד:

שלו

כל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט היינו בשלא יש צווי לאחר באותו דבר כגון מי שישב בסוכה בשעה שיורדין גשמים אז נקרא הדיוט מטעם שאין שום אדם חייב בסוכה באותו זמן אבל במצוה שזה מצווה ועושה וזה פטור כגון סומא דפטור מכל המצות אם עושה אף שהוא פטור תע"ב יד אהרן על א"ח סי' י"ז:

שלז

כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד דוקא באשתו ובניו של נפקד אבל לא באשתו ובניו של מפקיד שהם נושאים ונותנים תוך הבית וה"ה לאדם אחר הרגיל להפקיד אצלו יש"ש קמא פ' הגוזל בתרא סימן ט"ל הובא בכנסת הגדולה חשן משפט סי' רצ"א בטור אות קל"ו וע"ש:

שלח

כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד דוקא כשנגנב מידם אבל אם גנבוהו הם פשיעה הוי וחייב מטעם שמסר לגנב שו"ת מהרי"ל סי' נ"ב וכ"כ רשד"ם ח"מ סי' ת"מ ורש"ך ח"ב סי' פ"ה הובא בכנסת הגדולה שם אות קל"ו:

שלט

כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד היינו כשקבלו עליהם נטירותא או שמסר בידם אבל הניחה בבית ולא אמר להם כלום לא שו"ת הראד"ב סי' קפ"ז:

שם

כל המקדש אדעתא דרבנן הוא מקדש לאו דוקא האיש בלחוד קאמר אלא גם האשה בכלל ושניה' מסכימי' שיהיו קדושיהם אדעתא דרבנן ר' בצלאל בש"מ על כתובות דף י"ב ב':

שמא

כל חייבי כריתות שלקו נפטרו ידי כריתתם היינו במי שחילל שבת בזדון בלא עדים דנתחייב כרת ופטור ממלקות ואם לקה נפטר מהכרת אבל האוכל חמץ בפסח וכיוצא דחייב מלקות וכרת לא נפטר מהכרת ע"י המלקות דכיון דבדין לקה לא נפטר משנה למלך פי"ז מה' סנהדרין בדברי הכותב וכ' שם שכן מוכח מסוגיא דסנהדרין וע"ע רלנ"ח דף רפ"ב א' ושושנים לדוד ריש כריתות כ' דכ"ש מיתה ב"ש דקילא מכרת כנודע וכדבריו כ' בספר יקר תפארת פ"ו מהל' תרומות וע' תוס' שבועות י"ז סע"א:

שמב
כל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן אמרו כן ולא אמרו קודם לעשייתן לפי שאם אמר קודם לעשייתן היה משמע קודם הרבה אבל לשון עובר לעשייתן משמע קדימה בסמוך כמו ויעבור את הכושי וכיון שכן כל מה שאפשר לסמוך ברכה למצוה בלא הפסק הוא ראוי לעשות תשב"ץ ח"ב סי' רע"ז:

שמג
כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן לא אמרי' אלא במקום שעושה המצוה הוא המברך אבל כשמברך אחר לא תוס' פ"ק דפסחים ז' א' ד"ה בלבער:

שמד
כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני ה"ה דמינה ילפי' דכל מילתא דאמר רחמנא עביד הכי ואיהו לא עביד הכי אלא בענין אחר ה"ה דמהני לאביי ולרבא לא מהני כיון דלא עביד כדקאמר רחמנא חזון נחום על סדר קדשים דף קל"א א' לדעת הר"ש וכ"כ הב"ח בא"ח ס"ס קפ"ו שכל מה שחייב אדם לקיים מן התורה עיכובא אית ביה ולא יצא ידי חובתו אם לא קיים כתיקונו ע"כ ולפ"ז קשה מאי דפסק הש"ע בי"ד סי' קכ"א ס"ב ואם הטבילן ואח"כ הגעילן מותרין דאמאי מותרין כיון ששינה מסדר הכתוב בתורה וה"נ תקשי דבפ"ג דקידושין ס"ב א' מוכח דאי לאו קרא יתירא דואם לא יתחטא הוה מקום למימר דאי עביד הזאה בחד מנייהו עבד ואמאי הא כיון דכ' קרא הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי עיכובא אית ביה ועיין תוס' דגיטין ג' סע"ב ושו"ת פרח מטה אהרן ח"ב סי' פ"א:

שמה
כל עליותיו של משה בהשכמה היו היינו כשהיה עולה מעצמו אבל כשהיה עולה על פי הדבור היה עולה גם בלילה הרא"ם פ' יתרו:

שמו
כל המגרש אשתו ראשונה אפי' מזבח מוריד עליו דמעות היינו כשהיא רוצה לעמוד תחתיו והוא מגרשה בע"כ אבל אם אינה רוצה לעמוד תחתיו אין נידנוד עבירה בגירושיה הר"ן בתשובה הביאה הב"י סי' רכ"ח דף רע"ב ד':

שמז
כל האמור בפרשת מלך מלך מותר בו הוא אפי' במלכי אומות העולם הרשב"א בתשובה ח"ב הביאה הרב"י ס"ס ב"ן מחודשין ג' וע' כנה"ג ח"מ סי' שס"ט אות ז"ך בב"י:

שמח
כל מילתא דמתאמרא באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא היינו דוקא מילתא דאיכא למשמע דלא אמרה משום לישנא בישא אבל אם אומר דבר קנטור על חבירו אפילו היה אומרה בפניו אית ביה משום לישנא בישא תוס' פרק ג' דערכין ט"ו ב' ד"ה כל מילתא:

שמט
כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד שייך בשטר לדעת כל הפוסקי' דלא כרש"ך בנוספות סי' א' בני יעקב דף מ"ד ד':

שן
כרת ומיתת כרת יש חילוק גדול ביניהם דכרת כולל כרת דשני וכרת דיומי וכרת דבנים ומיתת כרת אינו כולל כרת דבנים רק כרת מיתת עצמו באר שבע דף מ' ג':
סליקו כללי הכף.

כללי הלמד

שנא
לעז חכמים הקודמים לא חיישי' ליה אלא בדבר של אישות דאז אם אנו נחמיר בשום ענין נמצינו מוציאין לעז על דורות הראשונים שעשו שלא כדין ונמשך מזה ספק ממזרות גם על הנולדים עכשיו ונמצא הלעז ההוא בדבר ההוה עכשיו אבל בשאר איסורים אפילו אתה מוציא לעז על דורות הראשונים שאכלו דבר איסור מאי דהוה הוה שו"ת אליהו בן חיים. ח"ב סי' י"א וכ"כ מוהריק"ש בערך לחם י"ד סי' קי"ט ובסי' רמ"ב בשם הריב"ש ושם בסי' קי"ט כת' בשם ריב"ל ח"ב סי' י"ג דדוקא בשב ואל תעשה אבל בקום עשה יש לחוש וע' בפר"ח א"ח סי' תצ"ו בדיני מנהגי איסור אות י"ב שמתוך דבריו שם משמע דאף בדבר אישות אין לחוש וע"ש ובריב"ל ח"ג סי' תכ"ד ורל"ב וכנה"ג י"ד סי' ס"ד בב"י אות מ' ומ"א ושם סי' רי"ד בטור אות ג' וד' וסימן פ"ז בב"י אות ט"ל ובא"ה סי' קמ"ב הגה"ט אות כ"ו ובגט פשוט דף מ"ד א':

שנב
לא שביק היתרא ואכיל איסורא לא אמרי' אלא כשהאיסור והיתר מונחים לפניו ואין לו שום טורח בהיתר טפי מהאיסור אבל אם צריך קצת טורח בהיתר יותר מהאיסור בזה לא אמרי' חולין ד' א':

שנג
לא ראינו אינה ראיה לא אמרי' אלא כשיש שני כיתי עדים מכחישין זה את זה שאחת אומרת ראינו שנתקדשה או ראינו כך וכך אבל היכא שאין הכחשה בדבר כגון שאין שום אדם שיעיד על אותו דבר ויש קצת בני אדם שמעידים ואומרים שלא ראו ולא שמעו מימיהם שנהגו באותה עיר אותה חומרא אין ספק דנאמנין ולא אמרי' בזה אין לא ראינו ראיה מוהרי"ק שורש קע"ב הביאו בעל המפה בח"מ סי' ל"ז וכ"כ מוהריק"ש שם וע' בספר משפטי שמואל סי' ע"ג **(*)**:

שנד
לא תתגודדו ל"ש אלא במילתא שיש לה עיקר מן התורה, או מד"ס אבל בענין הסכמה שמסכימים ומקבלים על עצמ' בחרם אף אם קצתם יקבלו על עצמם וקצתם לא ירצו לקבלם אין כאן משום לא תתגודדו תומת ישרים סי' קס"ח בשם מהר"י טאייטאצק והוא ז"ל השיב עליו בסימן ק"ע וכת' שהוא מחלוקת בין הפוסקים:

שנה
לא תתגודדו ל"ש במי שנוהג כן במקומו שיצא משם כיון שאם היו המקילים הולכים למקומו היו צריכים לנהוג איסור כנה"ג א"ח דף קכ"ב בשם תשובת כ"י ועי' כנה"ג י"ד סי' ס"ד בב"י אות מ"ב ומ"ג:

שנו
לא תתגודדו ל"ש אלא פלג מורין וכו' אבל אם רוב הקהל נוהגים כן ומיעוטן בהפך בענין שהוא אסור מן הדין לא שם בשם תשובת כ"י וע' בענין ל"ת ברד"ך בית י"ד חדר ב' ובשו"ת אלשיך סי' נ"ט ובמגן אברהם סי' תצ"ג ס"ק ו' וריב"ל ח"ג ס"י וכנה"ג י"ד סי' רמ"ב בב"י אות ל"ה:

שנז
לא תתגודדו ל"ש בדבר שבני אומנות א' אין בהם שום חילוק כלל וכולם מסכימים לאותו דבר אע"פ שבני העיר הם מוחלקין מבני האומנות שו"ת הרא"ם ח"א סי' נ"ז:

שנח
לא מייתי איניש חובה לנפשיה דע דלא דייקי' בדבריו של אדם אם לא אמרן ממש ולעולם אמרינן דדרך שטות דבר סמ"ע סי' נ"ה ס"ק ב' בשם נ"י פ' מוכר את הבית וכ' שם הש"ך ס"ק ה' שחיפש שם ולא מצאו ואני הצעיר המלקט יגעתי ומצאתיו שם דף קנ"ב ב' ועיין מהר"ם אלשיך קל"ד:

שנט

לא חיישי' לב"ד טועים לא אמרי' אלא בב"ד קבוע שהם בקיאים בדינים אבל אלו שיושבים בדין לפי שעה לא שו"ת הרא"ם סי' כ"ד דף ל"ה ב' וע' קצת כללים בזה בכנסת הגדולה ח"מ

*) ע"ל סי' ק"ה סי' ט"ל הגהות הב"י אות מ"ח וכו':

שס

לב ב"ד מתנה עליהם ל"ש למימר רק בנדבת צבור אבל לא בהקדש נדבת יחיד אפילו הקדישו למוסרו לצבור תוס' פ"ג דמעילה דף י"ד א' ומנחות ס"ו ב' ד"ה אפשר והביאו הגן המלך סי' פ"ג ועיין הרמב"ם פי"ב מה' פסולי המוקדשין הלכה ו' ועי' בת"ה סי' רע"ג הביאו בס' המפה ח"מ סי' קכ"ד ס"ז שנראה חולק על זה ולי הדיוט צ"ע דהא בסוף טבול יום מוכח דאמרי' כן אף במילתא דיחיד וכמ"ש שם התי"ט ויש לישב לע"ד דגם ההיא דטבול יום דמיירי בתרומ' כנדבת צבור דהכא דמיא כיון דהוא מצוה דרמיא אכ"ע ודוק ועי' ש"ע א"ח שס"ו ס' ט' ויד אהרן שם ותי"ט פ"ה דמעשרות מ"ד ומשנה למלך דף כ"ז א' ובלחם משנה פ"ג מהלכות תרומות וגו"ר י"ד כלל ט' ס"ס ד':

שסא

לב ב"ד מתנה עליהם לא אמרי' רק בדבר דשכיח אמנם בדבר דלא שכיח לא אמרינן כן שבועות דף י"א ב':

שסב

לא תלך רכיל לא שייך רק כשיוצא מב"ד או מבית המדרש ואומר פלוני זיכה או חייב אבל כשהבעל דין עומד בפניהם ורואה מי הוא המזכה או המחייב אין שום איסור לגלות לו שדעתו היה לזכותו כיון שכבר הוא יודע כ"מ במציעא כ"ט ב' וכמ"ש בש"מ בשם ר' יהונתן ומצאתי לשיטתו לקמא כ"י פ"ט שכ' בשם המאירי שיכול לומר אני מחייב וחבירי מזכין:

שסג

לעולם אל ישנה אדם מפני המחלוקת מילתא דפשיט' הוא היינו דוקא להקל ממנהג מקומו במילתא דנהגו בה איסורא אבל מילתא דמעיקר הדין אסיר' אף דאין איסורו אלא מד"ס אין ספק דבזה ל"ש למימר גדול השלום ויתקוטט עמהם אלף פעמים ולא יעבור על ד"ס שהעובר על דבריהם חייב מיתה דאי לא תימא הכי אטו מי שהולך למקום שנוהגים לשתות סתם יינם ישתה גם הוא עמהם מפני השלום פר"ח א"ח סי' תצ"ו במנהגי איסור כלל ט"ז ועש"ב וע' תוס' פסחים נ"ב א' דמחלוקת ל"ש אלא בדבר שתלוי בגוף האדם:

שסד
לא שביק איניש התירא ואכיל איסורא לא נאמר אותו כ"כ בפשיטות בזמנינו זה דודאי הוא שיש עמי הארץ שמניחים ההיתר ואוכלים האיסור ואפילו בלא הנאה כ"ש היכא דאיכא הפסד ממון ר' יעקב אלפאסי הובא בשו"ת הרא"ש כלל ע"ז סי' ד' וע' חוות יאיר סי' נ"ח ופרי האדמה דף קנ"ז ב':

שסה
לא שביק איניש התירא ואכיל איסורא לאו דוקא נאמר בסתמ' אלא אף אם אנו רואים דאכיל איסורא אמרי' דאי הוו בההיא מילתא תרי איסורי דכל מה שיכול לתקן דלא ליעבד איסורא הוא מתקן ולא עבד כי אם חד איסורא בני חיי בא"ה סי' ל"ח הגהות הב"י אות ד' וע"ש ובלקט הקמח א"ה דף קפ"ט א' וב':

שסו
לעולם אל ישנה אדם מפני המחלוקת ל"ש לאומרו רק היכא דאי עביד אותו דבר אית ביה משום יוהרא (כמ"ש למעלה באות יו"ד) אבל אי לא עביד רק מילתא דאית ביה חבובי מצוה והידורה אף שהוא יחיד באותו דבר בתוך קהל ועדה מצי עביד שו"ת דבר שמואל סי' מ"ו:

שסז
לפנים משורת הדין משמע בהגה ח"מ סי' רנ"ט ס"ה דל"ש רק בעשיר אך לא בעני:

שסח
לא תתגודדו ל"ש רק היכא שיש ביניהן הפלגה ימים הרבה כגון אותן שנוהגים להסתפר עד ר"ח אייר שיש חילוק ביניהם ובין אותם שאין מסתפרים ימים מרובים אבל כשאין חילוק ביניהם רק יום א' כגון שמקצת' נוהגים להסתפר בל"ג לעומר ומקצתם בל"ד אין בזה משום לא תתגודדו שו"ת נאמן שמואל ס"י:

שסט
לכתחלה לא מקרי אלא כשבונה או עושה אותו דבר עתה כדי לעשות מעשה אחר כך אבל אם כבר עשו המקוה לטבול בו לא מקרי לכתחל' וטובלין בו לכתחלה כנה"ג י"ד סי' ר"א הגה"ט אות ל"ה בשם ס' משבית מלחמות ומהר"ן טרבוטו וע' בש"ע י"ד סי' קכ"ב סעיף ד' בהגה וריב"ש סי' י"ט:

שע
לא חציף אינש לשוויה לאביו שליח היינו דוקא לאביו הוא דלא חציף אבל לאמו חציף וחציף שו"ת הרא"ם ח"א סי' י"ט:

שעא
לב ב"ד מתנה עליהם לא אמרי' אלא שיהיה לו פדיון ועל ידי הפדיון יצא לחולין אבל שיצא לחולין בלי פדיון לעולם אין ב"ד מתנין והיינו דוקא היכא דליכא שום תכלית לאותו דבר שיוצא לחולין אבל אם יש קצת מצוה באותו דבר שיצא לחולין מתנין שיצא לחולין משנה למלך פ' ח' מהל' כלי המקדש דין ו':

שעב
לך לך אמרין נזירא וכו' כל דבר שנאסר בשביל כך אין לאסור אלא לכתחלה ואיסור קל הוי כ"מ פי"ג מהל' מ"א דין י"ג לדעת הרמב"ם ועיין תורת הבית להרשב"א דף קל"ו ד' ובשו"ת זרע אברהם חי"ד דף פ"א ב':

שעג
לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין היינו פסולי כהונה דכתיב בני אהרן ולא בנות אבל שאר פסולי ישראל נשים נמי בכלל לא יבא דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה קרבן נתנאל על הרא"ש פ' עשרה יוחסין ס"ה:

שעד
לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה היינו ב"ד מומחה אבל בב"ד הדיוטות קבלו הרשב"א בחידושי יבמות דף ק"ג ג' והריטב"א שם בשיטתו כ"י הקשה על זה דבדיעבד כלם גרים כדאיתא בפ' כיצד ותירץ הוא ז"ל דהא דלא קבלו וכו' היינו בסתם דמסתמא אינם עושים אלא מפני פחד מלחמת דוד או לשלחן מלכים ועושר שלמה אבל היכא שהדברים מוכיחים שמפני קדושת התורה ויושר חוקיה ומשפטיה מתגיירים אז קבלום. **סליקו כללי הלמד**:

כללי המם

שעה
משנה מטבע שטבעו חכמים לא מקרי אלא בדבר שנזכר בגמרא והופסקה הלכה כמי אבל דבר שהוא תקנת גאונים או פוסקים לא הרא"ש ספ"ק דברכות וע' כ"מ פ"א דברכות:

שעו
מחויב שבוע' שאינו יכול לישבע משלם לא אמרי' אלא בשבועה דאוריית' אבל אם מן התורה הוא פטור משבועה אע"פ שמדרבנן חייב לא מקרי מחויי' שבועה טור ח"מ סי' ע"ה סי"ז בשם הרמ"ה ופסקו להלכה מוהריק"א שם בב"י ובש"ע סי"ד וע' ש"ך סי' נ"ח

ס"ק כ"א ומשנה למלך פ"ב ה' טוען דין ד' כת' דהיינו דוקא בנשבע ונפטר אך לא בנשבע ונוטל וע"ש:

שעז
משטה הייתי בך לא אמרי' זאת הטענה אלא ביחיד המודה אבל לא בצבור המודים דאין דרכם להשטות ריב"ש סימן שע"ו הובא בהגה ח"מ סימן פ"א ס"א:

שעח
מגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא לא אמרי' אלא בדבר שכיוצא בו אסור בי"ט אבל בדבר שכיוצא בו מותר בי"ט כגון לשחוט בהמה או עוף בי"ט לא אסרינן לה לשחטה בי"ט אחר השבת מהך טעמא דמגו דאיתקצאי לבין השמשות של שבת איתקצאי לכולי יומא די"ט תמים דעים ס"ק ק"ך:

שעט
מצוה לקיים דברי המת ל"א אלא דוקא היכא דל"ש קנין כגון המשליש מעות לבתו וכיוצא אבל היכא ששייך קנין לא מרדכי פ' מי שמת וע"ש:

שף
מעשה ב"ד יש לו קול היינו בידוע בודאי שלא פרעו אח"כ ש"ך ח"מ סי' ק"ח ס"ק ד':

שפא
מליח הרי הוא כרותח דצלי אע"ג דאמרי' הכי מ"מ כף הדמיון מוכיח דלאו דבר אחד הוא שו"ת מוהרשד"ם י"ד סי' מ"ו:

שפב
מצוה לקיים דברי המת לא אמרו אלא בגדול אבל לא בקטן המצוה וה"מ בפחות מבן י"ג ולא ידע דאין מתנתו מתנה לגבי מקרקעי אבל לגבי מטלטלין מתנתו מתנה אף בפחות מי"ג ואפילו לא ידע בטוב משא ומתן וצוואתו קיימת מרדכי פ' מי שמת:

שפג
מצוה לקיים דברי המת לא אמרי' במה שאינו שלו שו"ת הריב"ש סי' כ"ז:

שפד
מצוה לקיים דברי המת לא אמרינן אלא במה שאומר בפי' לא במה שמובן מתוך דבריו:

שפה
משטה הייתי בך לא אמרינן זאת הטענה אלא בדבור אבל לא בכתב שכותב אדם לחבירו המתרעם ממנו שיודיענו עניינו וזה הודיע שכך חשבון יש לו שו"ת משפטי שמואל סי' ע"ח:

שפו
מתוך שהותר לצורך הותר נמי שלא לצורך לא אמרינן בדבר שנאסר מן התורה תמים דעים סי' ק"ך דף כ"ה א':

שפז
מתקן מנא בי"ט אסור אף במכשיר אע"ג דק"ל הכי נראה לחלק דדוקא כשעושה מעשה בגוף הכלי אסור משום מתקן אמנם בטבילת כלים שאינו עושה מעשה בגוף הכלי אם הכלי הוא משום מכשירי אוכל נפש אין ראוי לגזור בו משום מתקן ומותר רלנ"ח סי' ט"ז:

שפח
מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך אע"ג דקיי"ל הכי מ"מ צורך קצת מיהא בעינן אבל להוציא אבנים וכיוצא בהם אסור בש"ע א"ח סי' תקי"ח משם הרי"ף וש"ס:

שפט
מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין דאמרי' אפי' באיסור דאוריי' היינו דוקא במידי דאתי מדרשא שאינו מפורש בתורה אע"פ שהוא מדאור' כגון תוספת עינוי יוה"כ (והר"ם אלאשקר בסי' ל"ה הוסיף עוד בשם המפרשים גם כי אין איסורו ברור וניכר שהוא דאור') אבל במידי דכתיבא באוריית' בהדיא מחינן להו וענשינן להו עד דפרשי הרא"ש בפרק המביא כדי יין בשם העיטור הובא בהגה בא"ח סי' תר"ח ס"ב ומצאתי להריטב"א בחידושיו למכו' דף נ"א ג' שכ' וז"ל ועוד דאפילו למ"ד התם דאפי' בדאוריי' אמרי' הנח להם לישראל ה"מ באיסור עשה כתוס' דיוה"כ אבל לא באיסור לאו וכדכתיבנא בדוכתיה בס"ד ע"כ:

שץ
מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין דאמרינן אפי' במידי דאתי מדרש' היינו דוקא במילי דידעינן בודאי דלא מקבלי מינן אבל במידי דלא ידעי' מחייבינן למחות בידם שם ובתשובותיו כלל ו' סי' ג' וכ"כ התוס' בע"ז דף א' ובסוף חזקת הבתים ס' ב' וע' תשב"ץ ח"ב סי' מ"ז:

שצא
מוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידים ולא מחינן בידייהו אפי' במילתא דאתי מדרשא דאמרי' לאו דוקא באיסור דאורייתא לחוד אלא אפילו באיסור כרת כגון טבילה דנהגו בקצת מקומות לטבול בנהרות לא אמרי' להו ולא מידי אי ידעינן דלא מקבלי מינן כנה"ג א"ח סי' תר"ח הגהות הב"י בשם תשובת כ"י:

שצב
מוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידים דאמרי' היינו דוקא ברשותם אבל בבהכ"נ לא ספר החסידים סי' רס"ב:

שצג
מנודה לרב הוי מנודה לתלמיד דאמרי' היינו אם לא חזר בו המנודה קודם שנידה אותו אבל אם קודם שנתנדה אמר לפייס הרב ולא השגי' עליו ונדהו אינו מנודה כלל לתלמיד ומיד שאומר שיתקן מה שעוות כפי מה שיגידו לו חכמים אין נדוי עליו מוהרי"ק שורש קס"ט הובא בי"ד סי' של"ד סי' ח"י בהגהה:

שצד
מים פושרין דאמרי' בכמה דוכתי הם מים ששאבו בקיץ מן הנהר שהן חמין מיד או אם שאבום מן המעין ועמדו מעט בבית עד שנתחממו קצת מחום האויר ולדעת הב"י והש"ך היינו כעין חמימות שברוק ומיהו איכא פושרים טובא דהוו חמין טובא מהנך פר"ח י"ד סי' ל"ו ס"ק ז' ועיין בהגהת י"ד סי' קפ"ח ס"ד ושם בש"ך הזכירם הפר"ח שם:

שצה
מתוך שהותרה הוצאה וכו' לא אמרינן אלא דוקא באיסור הוצאה אבל באיסור טלטול י"ט ושבת שוין מג"א סי' ש"ך ס"ק ע"ב:

שצו
מליח הרי הוא כרותח לא אמרי' אלא בעודנו המלח בתקפו ובגבורתו דהיינו כל זמן שעדיין לא פלט כל הדם אבל לאחר שהפליט כל הדם הרי תשש כחו ואע"פ שיש בו כח עדין להפליט ציר לא הוי רותח פר"ח י"ד סי' צ"א ס"ק יו"ד לדעת התוס' והרא"ש וע"ש כי הוא ז"ל כת' שכל גדולי הראשונים והאחרונים כולם חולקים על התוספות והרא"ש בזה:

שצז
מצות לאו ליהנות ניתנו לא אמרי' כן כשיש בו הנאת הגוף הר"ן בנדרים דף ט"ו:

שצח
מתנה על מה שכ' בתורה לא מקרי אלא דבר שאסור מ"ה אבל לא בדבר שאסור מדרבנן שו"ת מוהרשד"ם חי"ד סי' ס"ט ואע"ג שכ' בעל המפה בא"ה סי' ל"ח סעיף ה' בשם הגהו' מרדכי דכל מאי דתקון רבנן הוי כאילו כתוב בתורה כבר תמה עליו בעל בית שמואל שם שלא ידע למה תפס הך סברא יחידאה כיון שכל הפוסקים חולקים עליו ע"ש ובני חיי ח"מ סי' ס"ז וע"ע ש"ך ח"מ סי' קצ"א ס"ק ט' שכ' דבתקנות חכמים תנאו בטל אף בממון וע"ש ב"ח והגה שחולקין ועוד עיין משנה למלך פ"ד ה' מלוה דף ס' ג':

שצט
מפיהם ולא מפי כתבם לא נאמר אלא במי ששולח עדותו לב"ד באגרת אבל כל שנותן עדותו כתוב' לב"ד ואומר מ"ש כאן אני מעיד מפיהם קרינן ביה הרב"י בבדק הבית בח"מ סי' כ"ח בשם הריטב"א וע' במהרמ"ע סימן קכ"א ובבני שמואל בשאלותיו מסי' א' עד סי' ז' באריכות גדול ובריב"ש קצ"ג ר"פ:

ת
משטה הייתי בך דנאמן אדם לטעון היינו דוקא כשאין הוכחה דלהודאה גמורה נתכוון אבל אם יש עד שמעיד שנתחייב חיוב גמור בדרך שאינו יכול לומר משטה הייתי בך הרי עד זה נאמן כשני עדים ושוב אינו יכול לטעון משטה הייתי בך או שלא להשביע את עצמי עשיתי ואפילו בשבועה אינו נאמן כנה"ג ח"מ סי' ל"ב הגה"ט אות ז' שכן הסכים בתשובה:

תא
משטה הייתי בך ל"ש לטעון אלא כשטוען כך על כל הסך שתובעי' ממנו אבל אם הודה בסך מה ובחלק מהסך ההוא אינו יכול לומר משטה הייתי בך גם על שאר הסך איני יכול לטעון טענת השטאה הרא"ש בתשובה כלל פ"ו סי' י"ד:

תב
משטה הייתי בך ל"ש לטעון אלא כשתבעו בדבר שלא היה ולא נברא ולכן רצה להשטות בו אבל כשתבעו שיתחייב בסך מה והוא מתחייב ל"ש בזה טענת השטאה כנה"ג ח"מ סי' ל"ב הגה"ט אות י"ב וע"ש ובהגהות הב"י כמה חידושים ע"ז:

תג
מליח הרי הוא כרותח דאמרי' מ"מ אינו כרותח כ"כ להפליט מן הכלי מה שבלוע בתוכו אם נמל' היתר בכלי איסור בעל המפה י"ד סי' ק"ה סעיף י"ב:

תד
מצוה לקיים דברי המת דאמרי' אפילו בבריא היינו דוקא היכא שנתנו עכשיו לשליח לשם כך אבל אם היו בידו קודם שלא לשם כך או שבאו לידו אחר הצוואה אין בזה משום מצוה לקיים דברי המת טור ח"מ סי' ר"ט ס"מ בשם הרמ"ה וכת' שם הרב"י שכ"כ התוספות והרא"ש והר"ן בספ"ק דגיטין ופסקו הוא ז"ל שם בש"ע סי' רנ"ב ס"ב ועיין יותר בפרטות בשו"ת בן לב ח"ג סי' מ"ג וח"ב ט"ל ושו"ת רמ"א מ"ח ובכנה"ג שם קצת כללים אחרים שם בב"י אות י"ט וכו':

תה
מצוה לקיים דברי המת לא אמרי' אלא בישראל אבל לא בעכו"ם תוספות בגיטין דף י"ג א' וכ"כ הטור בח"מ סי' רנ"ו ס"ז בשם הרא"ש וע"ע בד"מ ובסמ"ע שנראה שהוא מחלוקת פוסקים:

תו
מתוך שאינו יכול לישבע משלם לא אמרי' אלא בהוא עצמו שאם הי' רוצה היה מכחיש העד ונפטר אבל הוציא שטר על היתומים בעד אחד ואינם יודעים אם לוה או לא לוה לא אמרי' מתוך שאינו יכול לישבע משלם כנה"ג ח"מ סי' נ"א הגה"ט אות ח' בשם הרדב"ז ח"א סי' קל"ו וע"ש:

תז
מיגדר מילתא לא שייך בדבר שהוא עצמו אינו אסור אלא מפני חומרא בעלמא כנה"ג י"ד סי' ס"ב הגהות הטור אות א':

תח
מתנה על מנת להחזיר אע"ג דשמה מתנה בתנאים שבין אדם לחבירו כל שהתנה סתם לתת יש לו לתת סתם ולא בתנאי ושיור וכן בנדרים ושבועות שהולכים בהם אחר לשון בני אדם מוהריק"ש בערך לחם ח"א סי' רמ"א בשם ריב"ש וע"ש כנה"ג בטור אות ל"ח וט"ל:

תט
מקצת היום ככולו לא אמרי' רק במנין התלוי בימים אבל במנין התלוי בחדשים לא אמרי' כן תה"ד סי' רצ"ב:

תי
מקצת היום ככולו מסתמא אמרי' כן בכל מילי זולתי היכא שנתפרש בו דבעינן שלמים ולאו דוקא במידי דרבנן אלא אף במידי דאורייתא וגם בתחלת המספר אמרי' כן שו"ת גנת ורדים כלל א' סי' כ"ח וע"ש כי העלה ארוכה ותירץ כמה דברים:

תיא
מסיח לפי תומו דמהמנינן ליה לעכו"ם הני מילי במילתא דלא שייכי בה (פי' שאינה תפארת להם) אבל במילתא דשייכי בה עבדי לאחזוקי שקרייהו גיטין כ"ח ב':

תיב
מעשה ב"ד לא מקרי רק כשהוא על עיקר החיוב אבל גזירה שאינה רק על אופן הפרעון לא מקרי מעשה ב"ד כנה"ג ח"מ סי' ס"ז אות כ"ב מהגהות הטור בשם רש"ך:

תיג
מתוך שאינו יכול לישבע משלם לא אמרי' רק כשהיה לו לידע אבל אם לא היה לו לידע המוציא מחבירו עליו הראיה טור ח"מ סי' צ"א סעיף י"ט בשם הרא"ש ועיין כנה"ג סי' ע"ה הגה"ט אות מ"ז שכ"כ התוס' ומהרמ"ע ושרש"ג כ' שאף הרמב"ם מודה בזה וכן מצאתי גם אני להר"ן רפ"ה דב"ק ח"י ב' ולי צ"ע שהפך זה כ' בשמו הנ"י בפ' הבית והעליה קל"א ב' ע"ש:

תיד
מראית העין לא חיישי' ליה רק במה שנתבאר בתלמוד שאם לא כן בואו ונאסר כמה דברים שהתירום לנו רבותינו מעיקר הדין היכא שנראה לנו שיש לחוש מפני מראית העין ואם באנו להוסיף מדעתנו יש לנו לאסור כמה וכמה דברים פר"ח י"ד סי' פ"ז ס"ק ז':

תטו
מכין ועונשין שלא מן הדין אפשר דדוקא סנהדרי גדולה דרב גובריהו כהנהו דפ' נגמר הדין דף מ"ז אבל דיינים דעלמא לאו דוקא לחייבו לגמרי כדין תורה לא מצו אבל לעונשו במקצת ממה שמחויב מן התורה שרי ב"י ח"מ סי' ב' בשם נ"י דסנהדרין רע"ט ב' ונ"ל שיש לדייק כן מדברי הרמב"ם פ' כ"ד מהלכות סנהדרין הלכה ד' וה' ע"ש ודוק:

תטז
מוכר בעין יפה הוא מוכר לא אמרינן אלא באותו דבר עצמו שמכר לו כגון אם מכר לו את הבור יש לו דרך לבורו משום דאמרי' מסתמא מכרו לו בכל הדברים הצריכים לאותו דבר אבל שנאמר שמכר לו איזה דבר אחר או שהרשהו להשתמש בדבר אחר משום

שמוכר בעין יפה לא אמרי' דרישה ח"מ סי' רי"ד סט"ו וכ"כ הלח"מ ספ"ב מהלכות שכנים לדעת הרמב"ם:

תיז
משקה הבא לאוכל כאוכל דמי היינו דוקא כשהמשקה מתערב באוכל ונותן בו טעם אבל אם האוכל אינו צריך כלל למשקה לא מהני בנתינת פרוסות של פת כדי שיקרא משקה הבא לאוכל ריב"ש סי' קכ"א:

תיח
מצוה הבא לידך אל תחמיצנה היינו זמן מרובה אבל להמתין זמן מועט לא אמרו שו"ת בית יעקב סימן קמ"ב:

תיט
מתנה על מה שכתוב בתורה לא מקרי אלא היכא שמתכוון לעקור מה שכתו' בתורה אבל היכא דסבור דמצוה קא עביד בההיא מילתא ולא מכוין כלל לעקור לית לן למילף מתנאי בני גד ובני ראובן התוס' ז"ל בכתובות דף נ"ו א' ד"ה הרי זו:

תך
מחשבתו משויא ליה מקום לא אמרי' אלא היכא דנהנה באותו מקום טפי מבמקום אחר כגון שזרק בפי כלב שיאכלנה או בפי הכבשן שתשרה שם אבל זרק על המקלות או על שום דבר אפילו במתכוין לא אמרי' מחשבתו משויא ליה מקום תוס' בעירובין דף צ"ט א':

תכא
מכניסו לקיום הוא ג' ימים כ"כ הכנה"ג בי"ד סי' קל"ה בב"י אות כ"ח וע"ש אות ט"ל:

תכב
מצוה לקיים דברי המת לא אמרי' אלא דוקא בנכסיו וירושתו אבל בשאר מילי לא שו"ת שבות יעקב ח"א סי' קס"ח ונלע"ד ראיה נכונה לזה מהא דאמרי' בכתובות ק"ג ב' שלא קבל ר' חנינא לישב בראש אע"ג דרבינו הקדוש צוה כן לפני מותו כדאיתא שם:

תכג
מל ולא פרע כאילו לא מל לא אמרינן אלא בקטן אבל בגדול אין צריך לפרוע פסקי ריקאנטי סי' תקצ"ה אך רש"ל ביש"ש על יבמות פ"ח סי' ג' חולק עש"ב ומצאתי להר"א ממיץ בס' יראים מצוה י"ט כ' בתחילה דבגדול א"צ לפרוע ואח"ז כתב מ"מ שמענו דניתנה פריעה לא"א:

תכד
מצות צריכות כוונה עד כאן לא פסק כן הרב"י בסי' ס' אלא לענין המצוה בעצמה שאם עשה המצוה בלא כוונה צריך לחזור ולעשותה אבל לענין הברכה כיון דפלוגתא דרבוואתא היא אם מצות צריכות כוונה או אין צריכות כוונה שב ואל תעשה שאני ויחזור ויעשה המצוה בלא ברכה דיוצא אליבא דכ"ע וע"ש דלבסוף מסיק דצ"ע שיירי כנה"ג א"ח סי' תפ"ט בב"י אות א' ועיין מקראי קדש ד' ע"ג בארוכה:

תכה
ממון המוטל בספק חולקים אפילו סומכוס דסבר כן לא קאמר אלא דוקא כשהענין מצד עצמו מסופק לב"ד כענין שור שנגח את הפרה ונמצא עובר וכיוצא אבל במקום שהספק בא ע"י טענותיהם לא שא"כ לא שבקת חיי לכל בריה שכל א' יטעון על חבירו שדה זו שלי הוא וגלימא דעל כתפך שלי הוא והלה אומר לא כי אלא שלי נאמר ממון המוטל בספק חולקין חדושי הרשב"א על קמא דף ק"ף א':

תכו
מנודה לתלמיד אינו מנודה לרב לרב כשמנדה אותו לכבוד עצמו אבל לשם שמים הוי מנודה לרב תוספת פ"ק דסנהדרין ח' א' ד"ה מפיקנא:

תכז
מצות צריכות כוונה היינו דוקא במצות דאורייתא אבל לא במצות שהם מדרבנן עולת שבת סי' תקפ"ט בשם משפט צדק וע"ש:

תכח
מצוה לקיים דברי המת לא אמרו אלא במה שאומר בלשון צוואה שאומר עשו כך וכך אבל אם אומר בלשון מתנה נתתי דבר פלוני לפלוני אין בזה מצוה לקיים דברי המת הריטב"א בחדושי כתובות ספ"ו דף מ"ב ד':

תכט
מפני כבוד הצבור כל היכא דאמרי' כן לא מהני מחילת הציבור אם רצו למחול על כבודם ב"ח א"ח סי' נ"ג ס"ב אך הפר"ח שם חולק עליו בזה והוכיח דכל שמחלו הציבור על כבודם לית לן בה ועיין בס' מוצל מאש סי' י"א שנסתפק בזה ולא הכריע:

תל
מתרצינן דבורי' לא אמרי' אלא היכא שהלשון מתורץ במשמעות דבריו ואין הרשות נתונה לתרץ דבורייהו דסהדי בדרכים רחוקים ומעוותים עקולי ופשורי ידי אליהו דף פ"ח ד':

תלא
מצות לאו ליהנות ניתנו היינו דוקא בדיעבד אבל לכתחילה מיהא אסור כן מוכח במשנה למלך פ"ח מהלכות אישות דף י' סע"ב וע"ש בדברי המגיה שהכנה"ג ודעמיה חולקים וכן נרא' בגט פשוט סי' קכ"ד ס"ק א' דאף בלכתחלה אמרי' כן:

תלב
מתנה עמ"ש בתורה דתנאי בטל היינו בתנאי בעלמא אבל אי קני מיניה אין אחר קנין כלום סמ"ע ח"מ סי' כ"ב ס"ק ט"ו ועיין כנה"ג י"ד סי' ס"א הגה"ט אות ד"ן:

תלג
מצות לאו ליהנות ניתנו אמרי' בין במצות דאורייתא בין במצות דרבנן מקראי קדש פ"ח מהלכות לולב דף ע"ז ב':

תלד
מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין לא נאמר כן אלא בדורות שבזמן התלמוד אבל בדורות הללו שמקילין בכמה דברים וראוי לעשות סייג לתורה אפי' בדרבנן מחינן וקנסי' להו עד דלא ליעברו לא בשוגג ולא במזיד שיטה מקובצת על ביצה דף ל"ח ד' בשם הריטב"א שהעיד כן בשם רב גדול מאשכנז שהעיד בשם רבותיו הצרפתים ובכללם ר"י והר"ב מרוטנבורק:

תלה
מחצה על מחצה כרוב להקל אמרי' להחמיר לא אמרי' שיטה מקובצת על כתובות דף ע"ו ב':

תלו
מקום שנהגו בכל דוכתא דקתני כי האי לישנא לאו מנהג קבוע קאמר אלא שנהגו לבנות גויל גזית וכו' הרא"ה ר"פ מציאת האשה:

תלז
מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין לא נאמר אלא בדבר שכלם שוגגין כההיא דפ' חזקת בענין רבו פרושים בישראל אבל בדבר שמיעוטן שוגגין מצוה למחות בידם ואף אם יבאו להיות מזידין כדי להזהיר לאחרים שלא יבואו לידי מכשול דילפי מקלקלתא ולא ילפי מתקנתא כדאיתא בירוש' דמשקין וכו' ע"ש תשב"ץ ח"ב סי' מ"ז:

תלח
מגדר מילתא לאו דוקא היכא דהוי גדר וסיג אלא כל דבר שהוא חיזוק לדבריהם הוי כמו מגדר מילתא דחיזוק דברי חכמים בכל מה שדיברו בו אע"ג דלא ליהוי ביה מגדר

מילתא גורם לקיים דבריהם כמגדר מילתא שאם היו מזלזלין בא' מדבריהם אתי לזלזולי בכולהו ב"י א"ח ססי' תי"ח ובכ"מ פ"ג מה' נדרים ועיין שאר כללי מיגדר מילתא בכנה"ג ח"מ סי' רל"א הגה"ט אות מ"ז וכו':

תלט

מפני דרכי שלום שאמרו בכל מקום הוא תקנה מדבריהם ידי אליהו תיקון קל"ז וצ"ה וצ"ו וקמ"ג:

תם

מיחזו כשקרא לא אמרי' דחיישי' אלא היכא דלעולם מיחזי הכי אבל היכא דלא מיחזי כן אלא לזמן מה ובתר הכי לא מיחזי תו כשקרא אז לא חיישי' הר"ן בחדושי גיטין על הש"ס פ"ג דף כ"ג א':

תמא

מסייע ידי עוברי עבירה לא שייך אלא בעת עשיית העבירה אבל כשמסייע אחר עשייתה לא דמאי דהוה הוה מהר"י קורקוס פ"ח מהל' ביכורים הלכה י"ג מהירושלמי ועיין הליכות אלי כלל תקס"ד:

תמב

מילתא דליתא בבריא ליתא בש"מ אפשר דלא אמרי' כן אלא לגבי אחריני לא לגבי בניו זקן שמואל דף קל"ג ד' ע"ש:

תמג

מיתה לא שכיח פי' בפתע פתאום לא שכיח כ"כ הרמב"ם בפי' המשניות ריש יומא:

תמד

מיתה לא שכיח לאו דוקא בבריא אלא אף אם היה חולה ביותר אמרי' כן משום דרוב חולים לחיים ב"י י"ד סי' רכ"ח בשם הרמב"ן וכ' שם הש"ך דבגוס' לא אמרי' כן כיון דרוב גוססים למית' ופשוט הוא:

תמה

מניעת הריוח לא מקרי הפסד דתרי מילי נינהו עיין ט"ז י"ד סי' רי"ח ס"ק ג' ושו"ת אלשיך סי' ל"ז ומוהריק"ש בי"ד סי' רל"ב ושו"ת ר"מ פאדואה סי' ס"ב ונחלת שבעה דף ק"ח ג' ובתשובותיו סי' ס"ה ובני חיי ח"מ סימן רל"א הגה"ט אות כ"ז וכנה"ג ח"מ סי' שפ"ו הגהות הטור אות ס"ט:

תמו
מחצה לאהרן ומחצה לבניו לאו דוקא במתנה אמרי' כן אלא בכל דבר הכלל נידון כא' הפרטים בין בחוב בין בתנאי והסכמת יחיד או ציבור נימוקי יוסף בתרא דף רכ"ט ב' ועיין ש"ע י"ד סי' רכ"ח סעיף מ"ט:
סליקו כללי המם

כללי הנון

תמז
ניחא ליה לאיניש למעבד מצוה בין בגופיה בין בממוניה לא אמרי' הכי אלא להפסד ממון הצריך בשעת עשיית המצוה אבל לאחר עשיית המצוה לא תומת ישרים סי' מ"ו:

תמח
ניחא ליה לאיניש למיעבד מצוה בממוני' היינו דוקא מדעתו אבל שלא מדעתו לא מרדכי פ' אלו מציאות ועי' פר"ח א"ח סי' תל"ז ס"ג וס' בני חיי סי' כ"ה מא"ח הגהות הטור אות ב':

תמט
ניחא ליה לאיניש למעבד מצוה בממוניה לאו דוקא בסתם הוא דאמרי' הכי אלא אפילו צוח ואמר לא ניחא לי בהאי מצוה ולא בעינא לה אין שומעים לו דאנן קים לן דניחא ליה שו"ת הר"א מזרחי ח"א סי' נ' ועיין פר"ח א"ח סי תל"ז ס"ד דמשמע שחולק על זה:

תן
נאמן אדם על עצמו יותר ממאה עדים דוקא לקרבן אמרי' הכי אבל לא לשבועה מהריב"ל ח"א דף כ' ג':

תנא
נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם דאמרי' בכמה דוכתי היינו היכא שהחומרא היא לו לבדו אבל אם מתוך מעשיו יוצא החומרא גם לאדם אחר שהיה יושב באותו מקום שהלך זה לשם אין נותני' עליו חומרי המקום שיצא משם אם מתגלגל מזה חומרא גם לשני שיושב שם באותו מקום שהלך זה (וכגון אם ראובן שהיה מעיר שחוששין לסבלונו' שדך אשה במקום שאין חוששין לסבלונות ושלח לה סבלונות ואח"כ נתבטל אותו הזיווג אין לנו לאוסרה על כל העולם מחמת אלו הסבלונות כיון שהיא לא זזה ממקומה) מהר"א ן' יעי"ש הובאו דבריו בתשובת הרא"ם ח"א סי' י"ז:

תנב
נצוק חבור לא אמרי' אלא בהפסד מועט אבל בהפסד מרובה כגון שהוציא מהחבית לכלי שיש בו יין נסך מותר טור י"ד סי' קכ"ו בשם הר"ם מרוטנבורק ושם בש"ע וע"ש בבאר הגולה:

תנג
נדרים חלין על דבר מצוה לא קי"ל הכי אלא במצות עשה בין שיש עשה בקיומה ולא תעשה בביטולה ואין הפרש בזה בין איסור הבא מאליו לאיסור הבא על ידי עצמו אבל על מצות לא תעשה דעלמא אינו חל בין בביטולו בין בקיומו כיצד וכו' עי' בש"ע י"ד סי' רט"ו ס"ה שו"ת הרשב"א סי' תרט"ו:

תנד
נורא משאב שאיב לא אמרי' אלא בדם הבלוע אבל דם שהוא בעין אין האש מפליטו אדרבא מצמת צמית ליה ואסור הר"ן בפ' גיד הנשה בשם ר' יונה הובאו דבריו ב"י י"ד סי' ס"ח:

תנה
נותן טעם בר נ"ט דשרי לא אמרו אלא בשל היתר כבשר וחלב דכיון דטעם שני עדיין היתר הוא כיון דאיקלש כולי האי לא חשיב לאסור אבל במידי דאיסורא כל היכא דאיכא טעמא כלל אוסר עד סוף כל העולם הר"ן פ' כ"ה הביאו הש"ך בי"ד סי' צ"ד ושכן כ' הרשב"א בתשובה:

תנו
נוגע בעדות לא מקרי אלא כשיש לו הנאת ממון אבל אי לית ליה הנאת ממון אלא שדעתו קרובה לפני קהלו לא מיקרי נוגע בעדות שו"ת מהרי"ט ח"מ סי' פ' ועיין קצת חידושים על זה בכנה"ג סי' ל"ז:

תנז
ניחא ליה לאיניש דליעבד מצוה בממוני' נהי דאיהו ניחא ליה בהכי אבל אנן לא מטרחי' לי' למעבד מצוה בממוניה פר"ח א"ח סי' תל"ז ס"ג וע"ש באורך:

תנח
ניחא ליה לאיניש למעבד מצוה בממוני' לא אמרי' אלא בפסידה מועטת אבל היכא דאיכא פסידא טובא אמרי' דלא ניחא ליה שם בפר"ח:

תנט
נאמן אדם על עצמו יותר ממאה עדים היינו בדבר הנוגע לבין קונו אבל בדבר הנוגע אצל חבירו אינו נאמן כל שיש עדים מכחישין אותו רש"ך ח"ב סי' קמ"ט:

תס
נמצא אחד מהם קרוב או פסול היינו דוקא כי מסייעי אהדדי אבל כי מכחשי אהדדי לא תוספות בסנהדרין דף ל"א א' וכ' הכנה"ג ח"מ סי' ל"ז הגה"ט אות ג' שכן תפסו להלכה הרב"י בתשובותיו ח' א"ה דף כ"ב ד' ומהר"ם מפאדואה סי' ל"ב אבל הר"ם אלשקר בסי' ע"ד כ' על דברי התוס' שכל המפרשים והמחברים לא חילקו בזה ושאף התוס' לא להלכה ולא למעשה אמרו כן אלא דחיית קושיא בעלמא וע"ש וע"ע בכנה"ג שם קצת חידושים על זה:

תסא
נפיק מיניה חורבא כל מילתא דגזרו בה רבנן משום דנפיק מיניה חורבא כל מה שנראה לנו שיכול לצאת מיניה חורבא נוכל לומר שהיה בכלל הגזירה כ"מ בפר"ח י"ד סי' ה' ס"ק ח':

תסב
ניחא ליה לחבר דליעביד איסורא זוטא כי היכי דלא ליעבד עם הארץ איסורא רבה היינו דוקא כשאותו איסור בא לע"ה ע"י חבר אבל בענין אחר לא ב"י א"ח סי' ש"ו בשם רשב"א ועיין תוס' דשבת דף ד' א' ד"ה וכי:

תסג
ניחא ליה לאיניש למעבד מצוה בממוניה לא אמרי' אלא במצוה דאורייתא אך לא במצוה דרבנן שו"ת בית יעקב סי' נ':

תסד
נצוק חבור לא אמרי' אלא מיין ליין אבל מים ליין לא שייך כלל נצוק טור י"ד סי' קכ"ח וכ"כ הרא"ש והרשב"א שם ועיין בני יעקב סי' ה' מתשובותיו:

תסה
נדר שהותר מקצתו הותר כלו לא אמרי' אלא בהתרת חכם שעוקר הנדר מעיקרו אך לא בהפרת האב והבעל כ"מ פ' י"ב מה' נדרים בשם ר' ירוחם:

תסו
נצוק חיבור לא אמרינן אלא כשהניצוק יורד למטה משום דכל מה שלמעלה עתיד לירד למטה מאליו ולכך נחשבהו כאילו כבר ירד והוי חיבור אבל במניקת וכיוצא שמה

שלמטה אינו עתיד לעלות למעלה מאליו אלא ע"י מציצה לא שייך בזה נצוק חבור לח"מ פי"ב מהל' מאכלות אסורות סד"ה מניקת בשם התו' ולדעת הרמב"ם:

תסז
ניחא ליה לאיניש למעבד מצוה בממוני' לא אמרי' כן אלא כשיכול לקיימה בגופו אלא שאינו (חפץ) להטריח כה"ג אמרי' דניחא ליה וכו' אבל בדבר שאי אפשר לקיימו בגופו ומחמת זה פטור אז אף בממונו לא אטרחוהו מהרש"ל פ"ק דפסחים:

תסח
נזיקין ספק דידהו להחמיר כאיסורים שיטה מקובצת לב"ק כ"י רפ"ק והרשב"א שם:

תסט
נקרע ונתקרע יש חילוק ביניהם דנקרע יאמר כשהוא קרע ב"ד ונתקרע כשנקרע מעצמו בתרא קס"ח ב' וכפרש"י שם והפר"ח בפירושו לא"ה דף ט"ז כ' כן מדעת עצמו שכנראה דאישתמיט מיניה שהוא מן הש"ס:
סליקו כללי הנון

כללי הסמך

תע
סתם כלים אינם בני יומן לא אמרי' אלא בכלים שאין דרך להשתמש בהם תדיר אבל כלים שדרך להשתמש בהם תדיר כגון מחבת וכיוצא לא אמרי' בהו סתם כלים אינן ב"י מוהרי"ט בח"ב חלק א"ח סי' א' וע' בפר"ח א"ח סי' תמ"ז ס' ה':

תעא
סתם כלים אינן בני יומן לא אמרי' הכי בישראל אלא דוקא כשאין בעל הכלי לפנינו לשאול את פיו אם הוא בן יומו באר שבע דף ק' וע' ספר אליהו רבא וזוטא דף קי"ב:

תעב
סתם קנין לכתיבה עומד הני מילי כשנטל קנין בפני שנים אבל אם לא נטל קנין אלא בפני עד אחד לא הרב"י בכ"מ פ"ד מה' עדות:

תעג
סתם קנין לכתיבה עומד ל"א אלא כשקנו מידו בפני המלוה אבל אם קנו ממנו שלא בפני המלוה אין כותבים טור ח"מ סי' רל"ח בשם הרמב"ן הביאו מוהריק"א בש"ע סי' ט"ל ס"ד וכ' שם בעל המפה שיש חולקין וע"ש:

תעד
סתם קנין לכתיבה עומד אע"ג דהכי אמרי' נהי דלכתיבה עומד אבל אינו עומד לכתוב בו אחריות ושאר יפויין עד שיתנה עמו בשעת קנין ואע"ג דס"ל דאחריות טעות סופר היינו כשהתנה ולא כתב נ"י ס"פ גט פשוט וע' ש"ך ח"מ סי' ט"ל ס"ק י"א:

תעה
סתם קנין לכתיבה עומד לא אמרי' רק כשמקנה לו דבר שהוא בעין דכיון דייפה כחו לעשות קנין רוצה שיכתבו לו אבל כשמתחייב עצמו בדבר שאינו בעין כגון מוכר שמתחייב לשלם שבח ללוקח אם יטרפוה ממנו אף שקנו מיניה לא חשבינן ליה ככתוב בשטר תוס' דמציעא ט"ו א':

תעו
סתם קנין לכתיבה אמרי' הכי דוקא באותם המיוחדים ומזומנים שעשאן שלוחים לכך אבל אם אחרים ראו הקנין ולא נעשו שלוחים לכתיבת השטר והלכו הם מעצמם וכתבו השטר אין בכך כלום שאל"כ אם יהיה שם הרבה בנ"א כל בי תרי מנייהו יכתבו לו שטר וגובה וחוזר וגובה שו"ת הרשב"א אלף ע"ג הביאו בש"ע ח"מ סי' ט"ל ס"ה וכ"כ הריטב"א פ"ב דקדושין דף נ"ז ג':

תעז
ספקא דרבנן לקולא אע"ג דבעלמ' הכי קי"ל בדבר שעיקרו נתקן משום ספיקא כגון בדיקת חמץ החמירו בספיקא יותר משאר ספיקות מ"מ פ"ב מהלכות חמץ ומצה בשם הרא"ה וע' פר"ח י"ד סי' ק"י בכללי הס"ס כלל י"ד:

תעח
סתם נידוי ל' יום לא אמרינן אלא לענין שכשמנדין אותו אומרים פלוני יהא בנידוי ל' יום אבל מ"מ אם חזר בו אם היה הנידוי בשביל ממון או אפקירותא ופייס לבעל דינו מתירין אותו לאלתר טור י"ד סי' של"ד בשם הראב"ד והובא בש"ע שם סעיף י"ג:

תעט
סוף טומאה לצאת לא אמרינן אלא כשיש שם אהל אלא שסתימת הפתח חוצצת אבל במקום שאין שם אהל אין שום מקום לומר ושנטמא את שער העיר או שער השכונה כשאין שם אהל מפני שעתידה טומאה לצאת משם שו"ת מוהרי"ט ח"א סי' צ"ו ועיין שו"ת פרי הארץ בי"ד סי' י"ט ובשו"ת מטה יוסף ח"ב בי"ד סי' ה':

תף
ספיקא דרבנן היכא דליכא טירחא לחומרא הר"ן פ' ע"פ דף רמ"ט רע"א וע' מרדכי פ' החולץ שכ' בשם ר"ב דאשכחן כמה ספיקי דרבנן דאזלינן בהו לחימרא וע' הראנ"ח סי' תמ"ג:

תפא
ספק נזירות להקל לא אמרי' אלא בספק גמור דהוי ספק לכ"ע אם כוונת הנודר היה כן או לא וכיוצא אבל כשיש מחלוקת פוסקים בדבר יש להחמיר בו כשל תורה מוהרשד"ם חיו"ד סימן קל"א עיין שו"ת זקן אהרן סי' ס"ה דף מ"ט י"ד:

תפב
סתם קנין לכתיבה עומד לא אמרי' אלא בפניו אבל אם קנו מן המוכר שלא בפני הלוקח ובא הלוקח שיכתבו לו השטר אין כותבים לו טור ח"מ סי' רל"ח בשם הרמב"ן וכ"כ מוהריק"א שם בש"ע:

תפג
סתם קנין לכתיבה עומד לא אמרי' אלא כשכבר נגמר הדבר כגון שכבר קנה או לוה ממנו והודה בפניה' וקנה בקנין סודר אבל היכא שהקנין הוצרך לקיים הדבר ובאותו הקנין נקנה המקח לא אמרי' סתם קנין לכתיבה עומד קדוש אחד מדבר הביאו הכנה"ג בסי' ט"ל הגה"ט אות ט' והביא שם חולק על זה ואף שכ' שם שהסכים הוא ז"ל לדעת החולק מ"מ כ' שם דמטעם מנהג שהיו נוהגים כן הוא דהסכים עמו לא מכח ראיותיו יע"ש:

תפד
סתם ספרי דדייני מגמר גמיר ה"מ בסתמי דלא אתחזק ריעותא אבל היכא דאתחזק ריעותא חיישי' שו"ת הרא"ם חלק א' סימן ס"ו בשם רמ"ה:

תפה
סתם אחים שותפים עד ג' דורות היינו היכא שעומדים יחד ומשתמשים ביחד בנכסי אביהם ולא נפרדו איש מעל אחיו ולא חלקו שום דבר שכמו שהאחין סתמא מוחלין זה לזה טורח מועט כך מוחלים לבני אחיהם ולבני בניה' עד ג' דורות גור אריה הלוי סי' רפ"ז בשם כמה פוסקים:

תפו
סתם קנין לכתיבה עומד היינו בחוב שבא לו מחמת עצמו אבל כשנתחייב בשביל אחרים כגון אם נעשה ערב אע"ג דקנו מידו לא חשבינן ליה ככתוב אלא אמרי' דכל שלא נכתב לית ליה קלא ב"י ח"מ סי' קכ"ט סי' ס"ו:

תפז
סתם נדרים להחמיר היינו דוקא כשודאי נדר אבל אם הוא מסופק אם נדר או לא נדר אזלי' לקולא מהר"ם מטראני ח"א סי' רכ"ו והביאו הכנה"ג בי"ד ריש סי' ר"ח:

תפח
ספק נזירות להקל היינו דוקא בנזירות דאיתיה בשאלה אבל, בנזיר שמשון דליתיה בשאלה לא כ"מ פ"ד מהלכו' נזירות:

תפט
ספק חרם לחומרא הני מילי בדבר שהחרם בריא והוא ספק אם נכלל זה בתוך התקנה אבל היכא דהספק הוא אם חל או לא חל בכה"ג ל"ש למימר ספיקא דאורייתא ולחומרא משפטי שמואל סי' ס"ה והביאו הכנסת הגדולה י"ד סי' של"ד הגהב"י אות י"ד ויש חולקין ע"ש:

תץ
ספק חרם להחמיר היינו כשאנו מסופקים בלשון אז נאמר ספק חרם להחמיר אבל כשלא הוזכר הדבר בתקנה לא מקרי הא ספק חרם וכגון וכו' ע"ש כנה"ג י"ד סי' של"ד הגהב"י אות ח"י בשם מהר"א ששון:

תצא
סמפון בעבדים ליכא היינו דוקא בעבד כנעני אבל בעבד עברי יש סמפון בעבדים שו"ת שבות יעקב חלק א' סימן קע"ד דלא כחוות יאיר סי' רי"א:

תצב
ספק ברכות להקל היינו בדליכא אלא ספק אחד אבל היכא דאיכא תרי ספיקי לחומרא אזלי' בספיקו לחומרא ומברכים בני חיי א"ח סי' שפ"ז בשם הפוסקי':

תצג
ספק ברכות להקל לא אמרינן אלא בספק אם בירך או לא וכן היכא דאיכא מחלוקת פוסקים אי יברך אי לא אבל היכא דמעיקרא לא הוי אלא רשות מאי דבעי מברך בני חיי א"ח סי' הל"ב:

תצד
סתם שאלה שלשים יום הני ה מילי לגבי דידיה אבל מת לא אמרי' הכי לגבי יורשיו משנה למלך פ"א מה' שאלה בשם רבינו בצלאל:

תצה
ספק גלות להחמיר דעת נוטה להר"ב בתי כהונה בית ועד דף ע"ו א' וכן כת' הפר"ח במים חיים שם.
סליקו כללי הסמך

כללי העין

תצו
עביד איניש דינא לנפשיה לא אמרי' רק בחפץ המבורר לו שהוא שלו כגון שגזלו או רוצה לגזלו או להזיקו יכול להציל את שלו אבל אם כבר נתחייב לו מכח גזילה או ממקום אחר לא מרדכי פ' המניח ונ"י שם הביאו בעל המפה בח"מ סי' ד':

תצז
עביד איניש דינא לנפשיה היינו דוקא הוא בעצמו אבל ע"י נכרי אסור ואעפ"כ אם לא היה יכול להציל שלו בענין אחר מה שעשה עשוי ת"ה סי' ש"ד וע' בבעל המפה שם:

תצח
עביד איניש דינא לנפשיה לא מקרי אלא כשמכה את חבירו דזה לא יוכל לעשותו אם לא שיברר שהוא שלו אבל תפיסה בעלמא לתפוס המשכון יכול לעשותו בכל ענין ויורד אח"כ עמו לדין מוהרי"ק שורש קס"א וכל זה מיירי ביחיד נגד יחיד אבל יחיד נגד רבים והוא מבני העיר עבדי דינא לנפשייהו אם יודעים שהדין עמהם בעל המפה שם וע"ש:

תצט
עבדי כמקרקעי דמי הכי אמרי' דוקא במילי דאוריי' כגון בגזל ואונאה ושבועה אבל במילי דרבנן לא תו' פ"ק דב"ק דף י"ב א' וע' בסמ"ע סימן שפ"ג ס"ק ג' ובש"ך ובכנה"ג שם ס"ב ב' ובתומת ישרים סי' כ"ה:

תק
עד אחר נאמן באיסורים הכי קי"ל והיינו להתיר אבל לא להחמיר בש"ע י"ד סי' קכ"ז ס"ג והיינו דוקא סיפא דלא אתחזק איסורא וע"ע וכת' בעל גן המלך סי' קמ"ז דזה הוא דוקא בסתם בנ"א אבל ת"ח עדות מעליא הוי:

תקא
עירוי לא מקרי אלא כשלא פסק הקלוח מכלי ראשון כשנגע למטה אבל אם פסק קודם שנגע לא חשיב כעירוי מוהריק"ש בערך לחם י"ד סי' ס"ח וכ"כ בעל המפה בי"ד סי' ס"ח ס"י וע"ש בפר"ח ס"ק י"ט:

תקב
עד מפי עד דפסול לעדות לאו דוקא עד מפי עד אלא אפי' עדים מפי עדים לאו כלום הוא נמוקי יוסף פ' חזקת הבתים דף ק"ף א' וכ"מ במהר"י אדרבי סי' רכ"ח וכן מתבאר ממ"ש הב"י סי' כ"ח סי"ג בשם מרדכי ע"ש וכן נראה עוד בריב"ש סי' קכ"ז:

תקג
עד מפי עד דפסול לעדות היינו דוקא בעדות על פה אבל בעדות שבשטר שאין עדות נגמר אלא במסירת השטר לא קפדינן בה שהרי הבעלים מוסרי' אותה או השלוחים במצותו הראב"ד ז"ל בס' תמים דעים סי' רל"ט דף ס"ב ג':

תקד
עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה לא אמרו אלא בשביל העדות לתועלת אחרים אלא שהם פסולים לזה וכשרים לזה אבל כשהדבר שאינם נאמנים עליו הוא עדות שאמרו לעצמם אינו בדין זה מוהריק"ש בערך לחם ח"מ סי' ל"ג:

תקה
עביד איניש דגזים ולא עביד לא אמרי' אלא בסתם בנ"א אבל אדם שהוא מוחזק בכך גזים ועביד תוס' בשבועות דף מ"ו א' ושכ"כ הרוקח:

תקו
עובר ירך אמו הוא אמרי' בכל דוכתא לבד מטרפות דלא אמרי' הכי עצמות יוסף דף כ"ז לדעת הרמב"ם ושכ"כ התוס' והטור ועיין ספר מטה אש דף פ' ד' ופ"א ופ"ב בארוכה:

תקז
עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ה"מ בעדות על פה אבל שטר שיש בו שלשה עדים ושנים מהם קרובים זה לזה אם לא נודע בעדות ברורה שישבו שלשתן להעיד וכתבו עדותן זה בפני זה דדמו כמאן דאמרי לאסהודי אתינן לא מבטלי' ליה לשטרא מספק אלא תתקיים העדות בשאר דאמרי' דילמא חד שביק רוחא למאן דקשיש מיניה ובא זה הקרוב וחתם שם שלא מדעת חבירו הרי"ף פ"ק דמכות משם גאון ועיין ריב"ש סי' תי"ג

תקח
עביד איניש דגזים ולא עביד לא אמרו אלא בדבר שעדיין מחוסר מעשה כגון שהפחידו להביאו בעש"ג וכיוצא אבל היכא שאינו מחוסר מעשה ויש יכולת בידו לעשות כגון לעכב ממון חבירו שיש בידו פשיטא דעביד איניש דגזים ועביד מהר"י אדרבי בשו"ת משפטי שמואל סי' ל"ח וע' בני חיי סי' ר"ה הגהב"י אות ט"ו י"ז ח"י י"ט ך' וכ"ו וזרע אברהם ח"מ סי' י"ב וי"ג:

תקט
עביד איניש דגזים ולא עביד היינו היכא שהגזים עליו במילתא אחריתי למסור ממונו או גופו דלית ליה הנאה בגזים דאימור לא עביד אבל כשמגזי' אותו באותו דבר עצמו להוציאו בדיניהם ולא השיב ידו מבלע עד עשותו ועד הקימו מזימות לבו בהא ודאי ל"ש טעמא דעביד איניש דגזים ולא עביד שו"ת מוהרי"ט חח"מ סי' ד':

תקי
עוסק במצוה פטור מן המצוה היינו אע"פ שיכול לקיים את שתיהן מיהו כל שאינו צריך לטרוח כלל אלא בדרכו במצוה אחת יכול לצאת ידי שניהם אז ודאי יקיים שתיהן כי מהיות טוב אל תקרי רע באר שבע דף ס"ב ב':

תקיא
עביד איניש דפרע ביומא דמשלם זמניה היינו דוקא היכא דטעין איהו אבל ליתמי דידהו לא טענינן נ"י ס"פ השואל בשם הראב"ד:

תקיב
עביד איניש דלא מגלי טענתיה חוץ לב"ד היינו היכא דאשתעי מילי אבראי ולא טען ואתא לבי דינא וטען כדאיתא בגמ' והיינו טעמא דמצי אמר ליה לא רציתי לגלות טענתי לפניך עד אשר אטען בב"ד אבל היכא שהנתבע אומר לתובע שאינו רוצה ליכנס עמו לדין עד אשר יגיד לו מה היא תביעתו חייב התובע לומר לו ואין שייך בזה עביד איניש דלא מגלי טענתיה חוץ לב"ד ש"ך ח"מ ריש סי' י"א נגד פסק הב"ש:

תקיג
עדות שאתה יכול להזימה דבעי' לאו לדיני נפשות בלחודייהו אתאמר' אלא אף בדיני ממונות בעי' עדות שאתה יכול להזימה ש"ך ח"מ סי' ל"ג ס"ק ט"ז ע"ש שהעלה ארוכה להוכיח כן בראיות נכונות נגד קצת פוסקים:

תקיד
עד אחד בהכחשה לאו כלום הוא היינו להאמינו בדבריו בלחוד אבל אם הוא דבר שיכול להתברר נאמן ב"י ח"מ סי' כ"ח סט"ו בשם מוהרי"ק ותוספות:

תקטו
עדים החתומים על השטר נעשה כמו שנחקרה עדותן בב"ד לא אמרי' רק כשהם ב' עדים אבל אם עד אחד בלחוד חתום בשטר אפשר דיכול לחזור בו ולא הוי כמי שנחקרה עדותו בב"ד ריב"ש קכ"ז והביאה הב"י ס"ס כ"ח:

תקטז
עד אחד מחייבו שבועה היינו דוקא כשמעיד בעל פה אבל אם עד אחד חתום בשטר אין מזקיקו שבועה ולאו כלום הוא ריב"ש סי' קכ"ז לדעת הירו':

תקיז
עדים בחתומיו זכין לו לא אמרי' אלא בשטר שנחתם כראוי אבל שטר שלא חתמוהו כראוי כגון שמלאוהו בקרובים או פסולים לא אמרי' כן סמ"ע סי' מ"ה ס"ק ל"ו וב"ח וש"ך שם:

תקיח
עד מפי עד דכשר לעדות אשה לאו דוקא עד מפי עד אלא אפילו עד מפי עד מפי עד אחר עד מאה כנה"ג א"ה סימן י"ז הגה"ט אות ז"ך בשם תשובה כ"י:

תקיט
עביד איניש דגזים ולא עביד היינו בצנעה אבל בפרהסיא ובב"ד גזים ועביד כנה"ג ח"מ סי' שפ"ח הגה"ט אות ע"א וכ"כ כ"מ ח"ג סי' ב':

סליקו כללי העין:

כללי הפא

תקך
פרסום או דבר מפורסם דאמרי' בכל מקום כיון דידעו בי תלתא באותו דבר מיקרי מפורסם רש"י בשבועות דף כ"ה ב' ועיין מנחות מ' א' ולירמו בי עשרה ומפרסמא למילתא ובכנה"ג י"ד סי' רי"ד בב"י אות י"ג ובסנהדרין מ"ד רע"א:

תקכא
פסיק רישיה אע"ג דקי"ל דאסור היינו דוקא היכא שבאותו מעשה דעביד הפסיק רישיה אינו מתכוין ואינו עושה דבר היתר עמו אבל אם באותו הפסיק רישיה שעושה עושה ג"כ דבר היתר עמו ויתכוין גם לדבר ההיתר אז אפילו עביד גם הפסיק רישיה ומכוין גם לו שרי שלטי הגבורים ריש פ' האורג לדעת הרשב"א ע"ש:

תקכב
פסיק רישיה כל מעשה דאפשר ליעשות זולת הפסיק רישיה אז אפי' עביד אותו מעשה אפי' בפסיק רישיה שרי כי לא מתכוין לעשותו בפסיק רישיה שם ד"ע:

תקכג
פי תקרה יורד וסותם לא אמרי' אלא ברוח אחד ויש מתירין אפילו בב' רוחות ודוקא זו בצד זו אבל זו כנגד זו לא מוהריק"ש בערך לחם א"ח סי' שס"א:

תקכד
פלגינן דבורא לא אמרי' אלא בפלוגתא דחד דבורא שמקיימין חציו ומבטלין חציו אבל כשהם ב' דברים נפרדים זה מזה. לא אמרינן הראנ"ח ז"ל ח"א סי' נ"ח ועיין קצת כללים מזה בכנה"ג ח"מ סי' ל"ד הגה"ט אות ס"ט וכו' ובשו"ת זרע אברהם י"ד סי' א' ועיין בב"י סי' ל"ג ס' מ"א שכת' בשם הרא"ש הפך מזה וכן נראה מתוך דברי הריטב"א בכתובות פ"ב דף י"ג ד' וט"ו א' וע"ש בשיטה דף י"ד:

תקכה
פסיק רישיה דאסור היינו דוקא בדבר שאסור מן התורה אבל בדבר שעיקר איסורו הוא מדרבנן כל דלא מיכוין שרי ואע"ג דפסיק רישיה הוא שו"ת גנת ורדים ח' א"ח כלל ג' סי' ט"ז וי"ד ועיין עולת שבת סי' ש"ך ס"ק ל"ב והרשב"א בשיטתו לשבת פי"ז דף ל"ח ב' דנראה דפליגי:

תקכו
פלגינן דבורא לא אמרינן כדי לפסול השטר דמדאור' עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בבית דין תוספות יבמות דף כ"ה ב' ד"ה רבא:
סליקו כללי הפא:

כללי הצדיק

תקכז
צפור דרור אם הוא טמא או טהור עי' פר"ח א"ח סי' תל"ז מ"ט ומקראי קדש דף ר"ט ב' ומ"ל ה' טומאת צרעת ספי"א הלכה א' ובט"ז י"ד סי' פ"ב ס"ק ז' ושם בנקודות הכסף:

תקכח
צוואת שכיב מרע לא בעי עדים דדברי ש"מ ככתובים וכמסורים דמי והיינו כשמודים היורשים שכך צוה הש"מ הריב"ש סי' תנ"ב והמרדכי פ' זה בורר הביאו הסמ"ע סי' פ"א ס"ק ח' וכן הסכים גנת ורדים ח"מ כלל ה' סי' י"ב אמנם שם בסי' י"ג יש חולקים וע"ש בסי' ט"ו:

תקכט
צער בעלי חיים לא שייך כשיש ריוח בדבר פסקי תוס' דע"ז וכ"כ רמ"א בא"ה ססי' ה' אך מדברי רמ"ע רסי' ק"ב נראה דאסור ועיין קצת כללים בזה בכנה"ג ח"מ סי' ער"ב:
סליקו כללי הצדיק

כללי הקוף

תקל
קנוניא לא חיישי' לה אלא היכא דאין רגלים. לדבר מוהרשד"ם ח"מ סי' רכ"ח ועיין שו"ת רמ"א סי' ל"ג וכנה"ג רסי' ס"ה:

תקלא
קרקע עולם אע"פ שאינו נאסר אם חפר בורות שיחין ומערות לאלילים (כפירש"י שם) אסור ע"ז דף נ"ד ב' הובא בש"ע י"ד סי' קמ"ה ס"ז:

תקלב
קנין בטעות דחוזר היינו דוקא כשהטעות הוא בעיקר הדבר אבל כשהטעות אינו בעיקר הדבר אינו חוזר (ושם נאמר היכי דמי טעות שאינו בעיקר הדבר) (והוא ז"ל חולק עליו וכ' דכל שיש שם טעות קנין בטעות הוא וחוזר) כנסת הגדולה ח"מ סי' כ"ה הגה"ט אות ע"ו בשם מ"צ ח"ב:

תקלג
קמא קמא בטיל לא אמרינן בדבר שדרכו ליגדל וגם גדל בלי הפסק כנהר וכיוצא בו הרא"ש בנדרים דף מ' ע"א ועיין פר"ח י"ד סי' ס"ח ס"ק י"ט:

תקלד
קנוניא לא חיישי' לה היכא שאפשר לפרש באיזה צד שיהיה שהאמת אתו ואז נאמן אף במקום שחב לאחרים כנה"ג ח"מ סי' ט"ל ריש הגהות הב"י:

תקלה
קטן אוכל נבלות דאין ב"ד מצווי' להפרישו היינו היכא דלא נפיק מיניה חורבא אבל אי נפיק מיניה חורבא כגון תקיעת שופר שהקול נשמע לרבים ויבאו לתקוע בשבת אז ב"ד מצווין להפרישו הר"ן פ"ג דר"ה עיין פי' עראמה ספכ"ד מה' שבת:

תקלו
קרום שעלה מחמת מכה אינו קרום היינו דוקא במקום שהיא טריפה מחמת נקב לא במקום שהיא טריפה שלא מחמת נקב ט"ז י"ד סי' ס"ז ס"ק א' בשם ר' יצחק הלוי וכ"כ

הפר"ח י"ד סי' מ"א ס"ק י"ג וברסי' כ' והסכים לדבריו גם הכנה"ג בסי' ל"ג הגה"ט אות י"ג ותמה על החולק ע"ז:

תקלז

קרום שעלה מחמת מכה דטריפה אע"ג דבגמרא לא איתמר רק בושט ובריאה ה"ה לכל הנקובים כנה"ג י"ד סי' ל"ג הגה"ט אות י"ג ויש חולקים וע"ש ובריש סי' מ"ו ושם בפר"ח שכ' כן לדעת רוב הפוסקים:

תקלח

קנין אין כאן שבועה אין כאן אפילו מאן דסבר הכי היינו דוקא כשמצד הדין לא קנה כלל בשום צד כגון המחייב עצמו בדבר שאינו קצוב לדעת הרמב"ם וכן באסמכתא וכיוצא דכיון דמצד הדין לא קנה ואין כאן קנין שבועה ג"כ אין כאן אבל בלאו הכי חייב לקיים שבועתו כנה"ג ח"מ סי' פ"ז הגה' אות י"ט ועיין גור אריה הלוי ח"מ סימן ר"ז ס"ק כ"ג וכל פרטי דינים אלו בשי למורא סי' כ"ז ול"א:

תקלט

קרקע בחזקת בעליה עומדת היינו הבעלי' שקנו אותה אבל השוכר בית מחבירו, אע"ג דקי"ל דשכירות ליומיה ממכר הוא אין השוכר נקרא בעל הקרקע לכשתהיה הקרקע בחזקתו כ"כ הכנה"ג בסי' ק"ס הגה"ט אות קצ"ג בשם גדולי האחרונים וע"ע שם סי' רכ"ז הגהות הב"י אות ל"ב וע"ש קצת חידושים על זה:

תקם

קנוניא בת יומא לא חיישינן לה אסיפת זקנים לר' בצלאל דף נ"ח בשם תלמיד הרי"ף:

תקמא

קיום שטרות דרבנן היינו דוקא כשאין הבעל דין ווען מזויף לפנינו אבל אם בעל דבר אומר שהוא פסול אז צריך קיום אף מדאורייתא סמ"ע סי' מ"ו ס"ק ט' בשם הגהות המרדכי והש"ך שם ס"ק ט' חולק על זה:

תקמב

קים ליה בדרבא מיניה לא אמרינן אלא בחייבי מיתות ב"ד ש"ך ח"מ סי' ש"ץ ס"ק ב':

תקמג

קלא דלא פסיק היינו שעומד הקול יום וחצי והוא שלא פסק ביני ביני הרע"ב ספ"ב דיבמות:

תקמד
קול מראה וריח אין בהם דין מעילה הני מילי כששומע קול כלי שיר או שמריח ריח קטורת אחר שעלה תמרתו או שהיה נר של הקדש דלוק והלך לאורו אבל אם לקח כלי שיר של הקדש ונגן בו או הקטורת והריח בו או תפוח וורד של הקדש והריח בו או הדליק מנר של הקדש וכיוצא בו בדברים אלו שנהנה מגוף ההקדש יש בו דין מעילה רדב"ז ח"ב סי' רצ"ו וכ"כ משנה למלך פ"ח מה' כלי המקדש הל' ו' וס' שמות בארץ דף ו' ע"ב ולעד"ן צ"ע בהרמב"ם פ"א מה' שופר דין ג' גבי שופר של עולה וכו' ע"ש ובלח"ם ואפשר לתרץ עם זה מ"ש שם הרמב"ם גופיה ואם תאמר וכו' ודוק ועיין המבי"ט ח"ב סי' קל"ב ענין כיוצא בזה ודוק:

תקמה
קנין אין כאן שבועה אין כאן לאו דוקא בשבועה היא דאמרינן אלא ה"ה בנ"ש אמרי' קטן אין כאן נ"ש אין כאן שו"ת מוהרי"ט ח"ב חלק י"ד סי' כ"א הובא בכנה"ג י"ד סי' רל"ט בטור אות ע"א:

תקמו
קול מראה וריח אין בהם משום מעילה מעילה הוא דליכא הא איסורא מיהא איכא פסחים דף כ"ו א':

תקמז
קנין פירות ע"כ לא פליגי ר"י ור"ל אי כקנין הגוף דמי או לא אלא דוקא היכא שהפירות הם לשעה כגון ההיא דהמוכר פירות שהם לזמן לאו כקנין הגוף דמי אבל היכא שלעולם פירות המעות הם לעניים ואין לנותן שום תועלת בשום זמן מאותן המעות פשיטא דאליבא דכ"ע בכה"ג קנין פירות כקנין הגוף דמי משנה למלך פ"ד מה' מלוה דין י"ד דף ב"ן ג':

תקמח
קנס לא שייך אלא במזיד ומי שהזיק בדבר שהוא עצמו מפסיד אין לקונסו תו' דבתר' ד' ב' ב' ד"ה וחייב באחריותו:
סליקו כללי הקוף:

כללי הריש

תקמט
רותח מקרי כל שהיד סולדת בו ב"י א"ח סי' שי"ח:

תקן
רגיל מקרי כשאדם עושה אותו דבר שני פעמים הר"ן דנדרים מ"ו א' בשם הירושלמי:

תקנא
רוב המצויין אצל שחיטה מומחין הם היינו לענין שיודעים הל' שחיטה אבל לא לענין שישחטו שפיר ולא ינבלו הרא"ש בתשובה כלל ך' סי' י"ב וכ"כ ס' חדושי הגרשוני בפירושו לח"מ סי' ש"ו:

תקנב
רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם לאו דוקא רוב אלא ר"ל כל המצויין אצל שחיטה מסתמא הם מומחין ואפילו מיעוט ליכא והאי דנקטו רוב אשגר' לישן הוא הרא"ה בבדק הבית דף ז' א' והרשב"א שם במשמרת הבית חולק עליו ע"ש וכ' הכנה"ג בי"ד סי' א' הגהות הטור אות ך' דכדברי הרשב"א נראה מדברי הר"ן:

תקנג
רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם לא אמרי' רק בדליתיה קמן למבדקיה אבל היכא דאיתיה קמן אסור לאכול משחיטתו עד שיבדק אם יודע הלכות שחיטה אם לא ריב"ש סי' תצ"ח ושכן הסכימו כל הגאונים והאחרונים:

תקנד
רוב הנראה לעינים דאמרינן בכל מקום ר"ל רוב גדול כ"כ שנראה להדיא בלי מדידה שהוא רוב ומיהו איכא דוכתי דקאמר רוב הנראה לעינים אף ברוב כל דהו וסרכיה נקט ואזיל ע"ד השאלה ולכן כשהוא לחומרא כגון בשחיטה וכיוצא דאיכא למימר דבדקדוק נקטיה טפי אית לן לפרושי כפשטיה ולא למדחק אנפשין להוציא משמעות הלשון מפשוטו פר"ח י"ד סי' כ"א ס"ק ג' וע"ש אך בעל פרי תאר שם חולק עליו עש"ב ומצאתי להרדב"ז ס"ב סי' י"ב שכ' דרובא דמנכר הוא הוא שיהי' ניכר למרחוק רוב גדול בלי עיון והשגחה ורוב סתם וכן רוב הנראה לעינים הוא כל שהוא יותר מן החצי ע"ש ואחרי המחילה אישתמיט מיניה דרש"י בפ' אין מעמידין ל"ז ב' פי' דרובא דמינכר הוא רוב הנרא' לעינים ע"ש:

תקנה
רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם לאו דוקא אצל שחיטה אלא אף לענין בדיקה אמרי' רוב מומחין הם כן משמע מהריב"ש סי' קצ"ח ועיין משנה למלך פ"ד מהלכות שחיטה:

תקנו
רוצה בקיומו של איסור לא אמרינן, אלא בע"ז ויין נסך אבל בחמץ לא שייך כלל טעם זה פר"ח א"ח ססי' ת"ן:

תקנז
רשות כל מקום שהוזכר בתלמוד כגון מים אמצעים רשות וכדומה היינו אם ירצה להחמיר רשות ונכון הוא ולא חשבינן ליה כיוהרא דבודאי כאן ראוי להחמיר רש"ל בישׁ"ש על חולין פ' כל הבשר ססי' ה':

תקנח
רובו ככולו אמרי' כולו כרובו לא אמרי' שו"ת רדב"ז ח"ב בלשונות הרמב"ם סי' מ"ב:

תקנט
רוב וקרוב הולכין אחר הרוב לא אמרי' אלא כשאין המועט מובדל בפני עצמו אבל אם הוא מובדל כגון שיש שכונה לישראל לבד בטילה רוב העיר מן השכונה ההיא ולא אזלינן אלא בתר רוב השכונה לחוד שאין רגל בני העיר מצוי שם הרשב"א במשמרת הבית בית ה' סוף שׁ"ד וכ"כ הפרישה וט"ז והשׁ"ך בי"ד סי' קכ"ט ס"ק כ"ז:

תקס
רבים מדכרי אהדדי לא אמרי' אלא היכא דכולם עושים הדבר ביחד אבל אי כל חד וחד עושה צרכו בפני עצמו לא שייך לומר דמדכרי אהדדי זרע יצחק עירובין פ"ד מ"ו:

תקסא
רוב וקרוב הלך אחר הרוב אפשר לומר דלא אמרי' כן אלא בבעלי חיים דניידי אבל בדבר דלא נייד אזלינן בתר קרוב ולא בתר הרוב הרדב"ז בס' יקר תפארת פ"ו מהל' מעשר שני:

תקסב
רוצה בקיומו של אסור לא אמרו אלא ביין נסך אבל לא בשאר איסורי הנאה רדב"ז ח"ב סי' ר"מ:

תקסג
רובא וחזקה רובא עדיף לא אמרינן אלא היכא דהרוב מגרע החזקה והחזקה מגרע כח הרוב אבל היכא דאפשר להתיר מטעם החזקה בלא בטול הרוב לא אמרי' כן שיטה מקובצת על כתובות מר' בצלאל פ"ק דף מ"ד א' בשם הרא"ש יע"ש:

תקסד
רובא וחזקה רובא עדיף אפשר דלא אמרי' הכי אלא במקום שהרוב אמרוהו חז"ל כגון רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן אבל ברוב שהם ז"ל לא הזכירוהו אלא אנן אמרי' ליה דילמא בכה"ג לא אמרי' רובא עדיף מחזקה שו"ת הרדב"ז ח"ב סי' כ"ג:
סליקו כללי הריש

כללי השין

תקסה
שבות דרבנן יש בו חלוק בין היכא דקא עביד מעשה להיכא דלא עביד מעשה מה שאין לחלק בדאוריית' תרומת הדשן סי' ס"ג:

תקסו
שבות דרבנן יש בו חלוק בין מתכוון גמו' לאינו מתכוון בפסיק רישיה מרדכי דשבת פ' הזורק ות"ה סי' ס"ו ועיין כמה דיני שבות במג"א סי' ש"ז ס"ק ז':

תקסז
שתיקה כהודאה דמיא לא אמרי' אלא היכא דליכא לתלות השתיקה בדבר אחר אבל היכא דאיכא לתלות השתיקה בדבר אחר תלינן ולא חשבי' ליה כהודאה משפטי שמואל ססי' קי"ט ועיין ש"ך ח"מ סי' ע"א ס"ק י"ז וכנה"ג סי' קל"ח וכ"כ פסקי רקנאטי תכ"ג ועיין זכרון דברים דף נ"ד ב':

תקסח
שלא להשביע את עצמו לא אמרינן טענה זו אלא בבריא או בחולה דליכא הוכחה שרוצה שיתקיימו (דבריו) אבל ש"מ המצוה לבניו וניכר מתוך צואתו שרוצה שיתקיימו דבריו לא אמרינן שו"ת הר"ש הלוי ח"מ סי' י"ט:

תקסט
שלא להשביע וכו' לא אמרי' טענה זו אלא כשאומר כן בפני אנשים אבל בינו לבין בניו לא שם בשם חכם אחד ובעל כנה"ג סי' ל"ב הגה"ט אות ל"ו חולק על זה:

תקע
שלא להשביע וכו' לא אמרי' טענה זו אלא בחיוב קצוב אבל בחיוב נמשך מכאן ולהבא כגון המקבל עליו לזון את חבירו כל זמן שהוא חי שאם ימות הניזון אין ליורשיו כלום לא מצי למטען טענה זו כנה"ג בתשובה הביא דבריו בחשן משפט סימן ל"ב הגה"ט אות ל"ז:

תקעא
שטרך בידך מאי בעי ל"ש למטען אלא בדבר שהיה נמשך הפסד לבעל השטר אם ישאר השטר ביד שכנגדו כגון בהלואה דאפשר שיתפרע המלוה ואח"כ יחזור ויתבענו אבל בדבר שאין הפסד לבעל השטר אם ישאר ביד שכנגדו (כגון בפקדון וכיוצא) לא בני שמואל סי' כ"ח וכיוצא בזה כתב רש"ל בתשובותיו סי' צ"ג ע"ש:

תקעב
שלא להשביע וכו' טענה זו אינה מועלת אלא כשמודה מעצמו אבל אם תבעו והודה אינו יכול להפטר בטענה זו טור ח"מ סי' פ"א סי' פ"ב וכ"כ שם הב"י בשם הרא"ש ושם בש"ע סט"ז וכ"כ התוספות בסנהדרין דף כ"ב ב':

תקעג
שתיקה כהודאה דמיא דאמרי' לאו דוקא בממון אלא אף לענין איסורא שתיקה כהודאה הוי מוהרי"ק שורש קנ"ה מפ' יש נוחלין וכ"כ ב"ח ח"מ ס"ס רס"ט ובעל זרע אברהם חי"ד ר"ס ג' כתב בפשיטות דבמידי דאיסורא ל"ש ע"ש ובחזון נחום על ספר קדשים דף קס"ז א' קונטריס מיוחד לזה בארוכה:

תקעד
שתיקה דהיא מחילה היינו דוקא היכא דאיכא טענה דחשיבותא שהוא כדאי לתלות בו המחילה אבל בלאו הכי לא הויא מחילה מהר"ם אלשיך סי' קל"ג וע"ב ועיין במוהרי"ט ח"ב ח' ח"מ סימן מ"ה וש"ך סי' ע"א ס"ק ט"ז וכנה"ג ח"מ סי' קפ"ג הגהב"י אות קכ"ח וסי' קע"ו בטור אות פ"ב פ"ג זרע אברהם חח"מ סי' ב':

תקעה
שכן לא מקרי אלא כשהוא חבירו ורגיל עמו במשא ומתן אבל מפני שהוא דר אצלו אינו נקרא שכן דכמה אנשים דרים זה אצל זה ואין להם שייכות ביחד טח"מ סי' רכ"ג ס' מ"ו וכ"כ בעל המפה ס"ס קע"ה ס' נ' בשם התו' ור' ירוחם ואע"פ שכ' שם שיש מי שחולק על זה כבר כתב שם הש"ך דליתא שלא ראה חולק על זה ע"ש ונלע"ד שהכונה היא שאף שהוא חבירו ורגיל עמו בעינן גם כן שיהא שכנו וכן משמע במוהרי"ק שם:

תקעו
שאני אומר היתר לתוך היתר נפל ואיסור לתוך איסור לא אמרינן אלא בדרבנן אבל בדאורייתא לא פסחים דף י' א' ומתוך דברי הב"ח בי"ד סי' קי"א משמע שהוא סובר אף בדאוריי' מקילינן וחלקו עליו האחרונים ז"ל מהך דפסחים עיין בפרי חדש י"ד סימן קי"א ס"ק י"ג:

תקעז
שאני אומר וכו' לא אמרינן אלא היכא שאנו תולי' את האיסור באיסור ואין אנו אוסרים את האיסור יותר ממה שהיה כבר אבל היכא שב' הקדירות הם של היתר אם אנו תולים האיסור באחד ונתיר הב' הרי אנו אוסרים את האחד מהתירו ומאי חזית דאסרת להאי ולא להאי פר"ח י"ד סי' קי"א ס"ק י"א בשם הרשב"א:

תקעח
שיירא מקרייא כשהם שלשה אנשים אבל פחות מכן לא כן משמע בעירובין ט"ז ב':

תקעט
שכונה לא מקרייא כשהיא פחותה מג' בני אדם ע"ז כ"א א' וע' כנה"ג י"ד סי' קנ"א הגהות הב"י אות י"ד:

תקף
שורה אין פחותה מג' בני אדם ביצה י"ד ב':

תקפא
שמא יטעו הרואים ליכא למיחש כל כך בזמן הזה כיון שאין בני אדם מדקדקין כ"כ במעשה אחרים אם לא יהיה חכם גדול ובעל מעשים רדב"ז סי' רצ"ד:

תקפב
שינת עראי כדי הלוך ק' אמה הוא סוכה כ"ו א' וב':

תקפג
שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף לא אמרינן רק בדבר שאין לו קצבה מרדכי ריש בתרא בשם הר' יונתן:

תקפד
שכירות ליומיה ממכר הוא לא אמרי' רק באונאה משום דרבי קרא ולא בשאר דוכתי תוס' בב"מ נ"ו ב' ובע"ז ט"ו א' וכ"כ ת"ה סי' שי"ח ורש"ל בתשובה סי' מ"ג ועיין ש"ך ח"מ סי' שי"ג ס"ק א':

תקפה
שתיקה כהודאה דמיא לא אמרינן רק כשבתחילת הענין אמרו לו ושתק דאם איתא דלא ניחא ליה הוה ליה לגלויי דעתיה אבל כשבתחילה גילה דעתו ואחר כך עשו לו ההפך והודיעו לו ושתק אז לא הויא כהודאה דהאי דשתק לפי שכבר גילה דעתו ולפיכך לא אשגח לאהדורי עלה דמילתא בני אהרן סימן קי"ב וע"ש שלא החליט הדבר כל כך בפשיטות:

תקפו
שכירות ליומיה ממכר הוא לא לכל מילי אמרו כן ואין השוכר נקרא בעל הקרקע לכשיהא מוחזק נגד המשכיר מפני זה כנה"ג ח"מ סי' ק"ס הגה"ט אות קצ"ג בשם גדולי האחרונים יע"ש אות י"ד וריש סימן קצ"ב ועיין נמוקי יוסף פרק הזהב דף צ"ג א' ריב"ש תק"י ושנ"ה:

תקפז
שעת הדחק כדיעבד דמי ברכת אברהם חלק א' סימן ס"ו וע"ש שהאריך בראיות וכן הוכיח בעל מ"ך ריש מבוא השמש דף ל' ב' בטוב טעם ודעת:

תקפח
שטר העומד ליגבות לאו כגבוי דמי ומקרי שבא להוציא לא אמרו אלא היכא שרוצה להוציא בשטר זה בטענה לחודה בלא מיגו אבל היכא שבא להוציא בשטר מכח מגו לא אמרינן דאינו כגבוי דמי אלא הרי הוא כגבוי כנסת הגדולה ח"מ סי' פ"ב בכללי המגו אות נ"ז:

תקפט
שטר העומד ליגבות לאו כגבוי דמי לא אמרינן רק היכא שהשטר יש לו ריעותא מצד הדין או התקנה אבל כשלא אתרע מצד הדין או התקנה רק מכח הודאתו כגון שהודה שקבל ממנו וטוען סטראי נינהו כיון שמפיו אנו חיים הפה שאסר הוא הפה שהתיר וכגבוי דמי שם:

תקץ
שודא דדייני לא אמרינן אלא במקרקעי ובדיין מומחה טור ח"מ סי' ר"ס ס"ג בשם ר"ח וכת' שם שר"י סובר דאף במטלטלים אמרינן וכת' שם בעל המפה שכ"כ התוס' והמרדכי:

תקצא
שכירות ליומיה ממכר הוא היינו דוקא כשהשכירות הוא לזמן קצוב אבל לא כשהשכירו לו סתם שו"ת שי למורא סי' ה' סעיף א':

תקצב
שני ימים טובים של ראש השנה קדושה אחת אריכתא הן לא אמרינן אלא לחומרא אבל לא לקולא שיירי כנה"ג א"ח סי' תק"ג ות"ד בשם מהרי"ל ושם בב"י בשם הגה"מ:

תקצג
שלוחו של אדם כמותו אפשר דלא אמרי' כן היכא שהוא לחובת המשלח הריטב"א בסוף שיטת מציע' דף נ"ה ב':

תקצד
שתיקה בב"ד לאו כהודאה דמיא שו"ת מהר"ם בוטון סימן כ"ה:

תקצה
שויא אנפשיה חתיכה דאיסור' כל היכא דאמרי' הכי הוא אפילו בדאיכא עדים המכחישים אותו משנה למלך ה' אישות דף י"ז ד':

תקצו
שודא דדייני לא אמרי' אלא היכא דאתמר בהדיא בגמרא אבל היכא דלא איתמר המוציא מחבירו עליו הראיה מהר"ם בסי' רע"ד:

תקצז
שיר של פגעים לאו היינו כי אם מזמור של יושב בסתר עליון הכי איתא בהדיא בפ"ב דשבועות ט"ו ב' וכפירש"י שם ואע"פ דפשוט הוא הוצרכתי לכתבו לפי שראיתי פגעים שהבינו מתוך דברי הב"ח א"ח סי' רל"ט שכתב בשם סמ"ג שמזמור ארוממך ה' כי דליתני הוא הנקרא שיר של פגעים מפני שראו שם שכ' בלשון זה ובסמ"ג כ' לומר מזמור שיר ארוממך ה' כי דליתני וגו' וזהו שיר של פגעים ע"כ ואין ספק שיש חיסור לשון שם וצ"ל ומזמור ויהי נועם וזהו שיר של פגעים שוב מצאתי איה מקום כבודו בסמ"ג וראיתי שכ' בזה הלשון סוף עשין ח"י ובפ"ב דשבועות אומר דריב"ל היה אומר שיר של פגעים הוא ויהי נועם ומזמור מה רבו צרי וארוממך ה' כי דליתני ואחר כך היה ישן עכ"ל ומיהו מצאתי בירושלמי דשבת פ"ו וכן בעירובין סוף פ' המוציא הפילין דקרי שיר של פגעים למזמור ה' מה רבו צרי וליושב בסתר עליון עד כי אתה ה' מחסי ע"ש:
סליקו כללי השין

כללי התיו

תקצח
תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם לא אמרי' אלא כשהם שוים ואין יתרון לזה מזה אבל כשיש יתרון לשאינו תדיר שאינו תדיר קודם שכנה"כ סי' תרכ"ב בהגהות הטור וכ"כ רבינו מנוח פ"ב מהלכות סוכה דף מ"ח ב' ועיין פרי האדמה דף מ' ד' ויש ללמוד משם דתדיר דאותו זמן עדיף מתדיר דכל השנה ודוק עיין שם:

תקצט
תתאה גבר דקי"ל היינו מה שהיה בכלי בתחלה אף אם עכשיו הוא צף למעלה כגון תרנגולת שנמלגה בכלי שני במחבת חולבת ועירו לתוכו מים רותחים אע"פ שהמים נכנסים תחת תרנגולת ומצפים אותה למעלה מ"מ מקרי חם לתוך צונן ותתאה גבר דסגי ליה בקליפה פר"ח יורה דעה סימן ס"ח ס"ק כ"ט:

תר
תרי כמאה לא אמרינן אלא כשנחקרה עדותן או נתקבל בב"ד דסוף סוף עדות איכא אבל בדבר שאינו בתוך עדות אלא גילוי מילתא בעלמא סברא הוא להאמין יותר המרובין מהמועטין דכל היכא דאין עדות ממש הלך אחר רוב דעות מוהרי"ק שורש קע"ב הביאו בעל המפה בח"מ סימן ל"ז ס' כ"ב וכן כתב מוהריק"ש שם ועיין במשפטי שמואל סימן פ"ג דף פ"ב א' וש"ך ח"מ סימן מ"ו ס"ק ס"ה:

תרא
תוך כדי דבור כדבור דמי חוץ ממקדש ומגרש ומגדף ועע"ז ומקדש ומגר' לא אמרו אלא במקדש עצמו וכן במגרש והיינו טעמ' לפי שהעושה דברים אלו בגמר דעתו הוא עושה אותם אבל העדים המעידים אף במילין דקידושין וגירושין מצו למיהדר בכל הדברים תכ"ד וזה דבר שלא נסתפק בו שום אדם מעולם הריב"ש בתשובה סימן רט"ו וכ"כ ריב"ל ח"א סי' ל"א וע' כנה"ג א"ה סימן מ"ב הגהב"י אות צ"ד:

תרב
תוך כדי דבור כדבור דמי בר ממקדש וכו' היינו היכא דעביד מעשה קודם הדיבור השני כגון שנתן כבר המעות בידה דאז לא אתי דבור ומבטל מעשה אבל במקום דלא הוה כי אם דבור לחודיה כגון אשה שאמרה נתקדשתי יכולה לחזור בה תכ"ד דאתי דיבור ומבטל דיבור מהרו"ך ז"ל הובאו דבריו בב"ח א"ה קונט' אחרון סי' מ"ז והוא ז"ל חולק עליו:

תרג
תוך כדי דבור כדיבור דמי בר ממקדש ומגרש ומגדף ועע"ז הטעם הוא דבשאר מילי דלא חמירי כולי האי כשאדם עושה אותה לא בגמר דעתו הוא עושה אלא דעתו שיוכל לחזור בו תכ"ד אבל המקדש וכו' כיון דחמירי כולי האי אין אדם עושה אותם אלא בהסכמה גמורה ומשום הכי לא מהני בהו חזרה אפילו תכ"ד הר"ן בנדרים דף פ"ז א' וע' קונטרס מיוחד לזה הכלל בס' חזון נחום על קדשים קנ"ו ב' ובפרי האדמה דף קכ"א ד' באורך וברוחב:

תרד
תקנתא לתקנתא לא עבדינן לא אמרי' רק כשעיקר השבוע' היא מן התקנה שאז אין לנו להוסיף עליו תקנה אחרת אבל בממון שהוא גופי' מכח תקנה שפיר יש לנו להשביעו שבועת היסת אף על גב דהוי תקנה לתקנה גן המלך סי' ח"י:

תרה
תתאה גבר אף בכלים אמרינן ליה וכן קבלנו מרבותינו וכ"כ הרמב"ן וכו' ע"ש כנה"ג י"ד סי' צ' הגהת ב"י ס':

תרו
תתאה גבר לא אמרי' במליחה כמו בשאר איסורין פר"ח י"ד סי' ע' ס"ק ב' שכ"כ התוס' וסה"ת והרא"ש והטור בנו ע"ש:

תרז
תכף שיעורו הוא פחות מכ"ב אמה תוספות פרק ואלו נאמרי' ל"ט א' ד"ה כל והביאו הב"י בא"ח סי' קכ"ח וע' בני חיי סי' א':

תרח
תנאי כתובה ככתובה דמי הוא דוקא לדברים הנפרטים בר"פ אע"פ ר' בצלאל בשיטת ב"מ דף נ"ח א' בשם הריטב"א ושם ע"ד בשם הרא"ש י"ד א':

תרט
תנאי ב"ד שאמרו בכל מקום ר"ל תקנה מדבריהם ידי אליהו סוף תיקון ק"א ובתוך תיקון ק"ג חזר ושנאו והביא ראיה לדבר:

תרי
תרי מגו לא אמרי' היינו דוקא לענין זכיה כההיא דמגו דאי בעי מפקר לנכסיה והוי עני ומגו דאי בעי זכי לנפשיה זכי נמי לאחריני ראש יוסף ח"מ סי' נ"ה סל"ד:

תריא
תחלתו בפשיעה וסופו באונס דחייב היינו באונס דשכיח ולא שכיח אבל באונס דלא שכיח כלל לא שו"ת מהרש"ך ח"ג ס"ס ק"י והש"ך ח"מ סי' רצ"א ס"ק י"ד חולק וכן הרב מחנה אפרים דף ס"ז ג':
סליקו כללי הדינים. בעזרת האל שוכן מרומים:

תיקון

חלק א' סי' ת"ר וכמו שפרש"י בפ"ד דברכות כ"ח א' ובשבת קי"ט א' קכ"ט א' וביומא "א ב' ל"ג א' ובמגלה ז' ב' ויו א' וי"ח א' ובקידושין ל"א א' ושם מ"ז ב' ונ"ט א' (ויתר התיקונים הובאו במקומם):

יד החזקה והמורא הגדול

אשר עשה מרנא ורבנא לעיני כל ישראל נראה עליל אשרי עין ראתה כל אלה וכל העם רואים את הקולו"ת תלמוד גדול שמביא לידי מעשה רב. רב נהורא"י הכי תרגומו נהורי"תא מאורות נתן א"ור בעד א"ור מאיר לארץ ולדרים האירו ברקיו תבל כל הרואה אומר כרקיע השמש יצא על הארץ אספקלריא המאירה אכסדרה שאורה רב.

רב עובדי"ה גדולים מעשי יד"יו אין די בא"ר מהלל שבחיו ידיו רב לו במלחמתה של תורה ונודע אשר הוא גדול עצום ורב. רב משרשי"א אילן ששרשיו מרובים פריו למאכל ועלהו לתרופה להצדיק את הרבים. ומראהו כמראה מלא"ך האלהים. מוכתר בשלשה כתרים. ולברך את עמו ישראל ידיו הוא מרים יהא רעוא מן שמיא שיאיר ויזהיר כשמש שאורו רב.

רב מר"י עטרת תפארת ושב על ראשי נהירין ליה שבילי דתלמודא כשבילי דנה"ר דע"ה ה"ן חכמה וה"ן עצה וה"ן תבונה כל מקום שיש הילול השם ה"ן חולקין כבוד לרב.

רב כהנא אמר דבר דבור על אופניו כל רז לא אניס ליה וכל תעלומה. נחל נובע מקור חכמה. זה כלל גדול בתורה תניא כוותיה דרב.

רב גי"דל ה"ה רב הגדול והמופלא אבי אבות התומה ענותן כהלל. אין גורמין עליו את ההלל. החכם השלם הדיין המצויין חסיד שבכהונה כמוהר"ר **מלאכי הכהן** נר"ו תורה ועבודה בקנה אחד עולה בקשר של קיימא ויהי הקשר אמיץ רוב.

רב תנא תנא הוא ובדיק שמעתתא. לאסוקי מלתא אליבא דהלכתא. אשר פעל פעלה טבא והנה טוב מאד האי ספרא דבי רב **רב** ספר"א אשר כבר זכינו לאורו ויחצהו לשלשה ראשים ראשון לציון הנה הוא על **כללי הגמרא ושני בקדש על כללי הפוסקים** ושלישי לתומה על **כללי הדינים** והחוט המשולש לא במהרה ינתק אי"שור כולל ואישור מוסיף ה"ן אישו"ר חל על אישור אלא לרבות שהן למדין מן הכללות י"דו פרש שר פרוש מרובה על העומד על כן קרא שמו

יד מלאכי יד הקדש על העליונה. והכהן הגדול מאחיו מהיושבים ראשונה. הנה ארש"ו אר"ש רחבת ידים ונאספו שמה כל החדרים. הן הוד היום גדול נ"ו עת הגלות חמדה

גנוזה אשר דגל התורה מרים. כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא. כשמו כן הוא. ופועל ידיו הן הן נוראותיו אשר פעל ועשה להורות את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון ללמד דעת את העם. רבי דריש כללי ופרטי כל חיך הטועמו שפתותיו נוטפות נהרי נחלי צוף דבש אמרי נועם. ולהורות נתן ה"א זו היא דרך ישרה שיבור לו האדם. וסימניך כי ילך לפניך

מלאכי

יד ה' הטובה עלי עוד אני מסדר והנה לעת ערב וירא מלאך ה' אלי וכה אמר לי **משה משה** ואומר הנני אדוני ויאמר לי קום קרא את המגילה הזאת וקח קסת"ך במתניך. מעוות ל"ו יוכל לתקון כאשר תחזינה עיניך. וחסרון ל"ו יוכל להמנות תכין לבך. ואען ואומר אל המלאך הדובר בי לאמר מה אלה אדוני לא איש דברים אנכי כתרגומו ל"ו גבר מילול אנא כי כבד פה וכבד לשון אנכי וי"די **משה** כבדים ולא ידעתי אסבר אותיות שתים שאין ארבע ויוסף ויגע בי ויאמר אלי אל תירא חזק ואמץ כי אתה תעביר את המעוות בספר הזה ועתה לך נחה את העם אל אשר דברתי לך הנה יד כהה בודק עד מקום שידו מגה"ת אז אמרתי הנה באתי לעבוד ולשרת עבודת הקדש ושמתי פני כחלמיש ולקחתי קסת הסופר הפנקס פתוחה והיד כותבת לתקן את המעוות ותחנונים ידבר רש אני הגבר לכל הקורא התורות מראש ועד סוף ולכל העובר לפני התיבה ומצא בה דבר שאינה הגונה אל ידינני לכף חובה. כי כמה וכמה התנצלו המגיהים השלימים אשר קטנם ממתני עבה. אף אנכי כהם אדברה כשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי אפשר לדפוס בלי טעיות והדן אותי לטובה. יזכה בעולם הזה ובעולם הבא. ובכן הרמותי י"די אל ה' אל עליון ימהר יחישה לגאלנו וישלח לנו את משיחנו. בעגלא ובזמן קריב לפדותינו מגלותינו. ויתקיים בנו מקרא שכתוב הנני שולח **מלאכי**

יד כל אדם יחתום. נאם המגיה והמסדר מוכן ומזומן לעבוד את עבודת יראי ה' וחושבי שמו נושק ידי מורי ורבותי ומתאבק בעפר רגליהם. ושותה בצמא את דבריהם. זה היום עשה ה' נגילה נשמחה בו. יום שני ט"ו לחדש אב הרחמן שנת משא דבר ה' אל יחר אל

יד מלאכי

איש צעיר **משה חי** י"ץ בלא"א המשכיל ונבון כה"ר יעקב רפאל מילול זצ"ל. $$ (ציור בספר)$$

קצת הגהות על ספר יד מלאכי

מכבוד אדמו"ר הרב הגאון הגדול חכם הכולל עמוד התורה והאמונה מו"ה **יצחק דוב הלוי** נ"י אב"ד דק"ק **ווי"ב והגליל** יע"א

סי' ס"ט אזכרה וכו'. בספר מלאכת הקדש להרב מו"ה **אלעזר פלעקלש** זללה"ה סי' וי"ו העתיק דברי ספר ברכי יוסף שהשיג ג"כ על רדב"ז הנזכר בס' **יד מלאכי**. הרב מלאה"ק הנזכר הוסיף עוד ראיות נגד סברת הרדב"ז עד שסיים (בדף למ"ד ע"א ד"ה ויש) וז"ל דעת הרדב"ז יחידאה וחלילה לצרפה אפילו לסניף ולהקל בשל תורה עכ"ל. ובני הבחור ר' שלמה נר"ו הוסיף עוד קושיא על הרדב"ז מברכות דף כ"ב ע"א בעל קרי שונה בגמרא ובלבד שלא יאמר אזכרות שבו והתם פשיטא דעל שאר שמות הקדושים שמותרים להגות קאי ואפ"ה קרי להו הש"ס אזכרות. העירותי על זה יען שראיתי בספר אחד שעלה על דעתו לצרף דעת הרדב"ז הנ"ל לס"ס ולא הרגיש בתמיהת דבריו:

סי' ע"ו אינו אלא מן המתמיהין כו' תימה על המחבר ספר הזה שהעתיק רק דברי הערוך שהם כפירוש השני של רש"י בפ' התכלת והשמיט פי' ראשון דרש"י דאיסורא נמי איכא ועיין תוס' שם:

סי' ע"ז אי אפשר וכו' מ"ש הרב בשם הריטב"א כתבו גם תוספות בנדה דף ה' ע"ב והר"ן שם. אמנם פשוט שזה הוא רק על דרך הזרות והמיעוט במקום שיש הכרח לומר כן. אבל רוב אי אפשר הנמצאים בש"ס כפשוטן הם וכ"כ הריטב"א עצמו שם:

סי' פ"א בעיא באת"ל וכו' בדברי מהרש"א הללו יש מקום עיון גדול עפמ"ש הרב"י באה"ע סי' קכ"ב כשהאת"ל לא נתפרש בפירוש לא אמרי' דהלכה כן. אמנם הר"ן פ"ק דנדרים דף ז' בסוגיא דיש יד לצדקה נראה מנגד לזה. ועיין כ"מ פ"ב ופ"ח מה' מ"ע שדבריו צ"ע. ועיין עוד פרק ר"י דף נ"ב ע"ב ורמב"ם ה' כלים פ' י"ב. ובכללי הרמב"ם שבדפוס ד"פ דבר ג"כ על כלל זה ועיי"ש:

סי' פ"ז בעיא וכו' תימה שלא הזכיר הרב שסגנון קושיא כזאת שמצינו הרבה פעמים בש"ס כבר נזכר בשל"ה (מסכת שבועות) בשם נירנבערגר והשל"ה מנאו בתוך הדברים שכ' עליהם שראוי לעיין עליהם ולתרצם בדרכים אמתיים. וגם מהר"ם שיף פ' איזהו נשך דף ס"ב מביא הך קושיא בכנוי הנ"ל. וכמדומני שמעתי. משום שכך היה מנהג ישובת נירנבערג לעיין ולתרץ כל מקום שקשה קושיא זו בש"ס ועיין בשל"ה (בחלק תשבע"פ בכללי האבעיא שהאריך בענין זה ודפח"ח).

סי' קל"ב דיעבד חשיב כל דבר שיש טורח לתקן וכו'. תימה איך העתיק הרב המחבר דברים תמוהים כאלו ולא עיין על יסוד הדברים. דע שראש המדברים בזה הוא מהרא"י

בפסקיו וכתביו סי' קצ"ז וממנו העתיק בת' נ"ש ומשניהם בכנה"ג. והנה מהרא"י נראה להדיא שבשעה שכ' כן לא היו תוס' בעירובין בידו לעיין בהם שכן כתב להדיא וז"ל כמדומה לי שבתו' עירובין כתבו כו' אלמא דלא הוה ברירא ליה להרב הך מלתא. וכן נראה להמעיין שאין להוכיח כן כלל מדברי תוס' ההם. דהתוס' בערובין דף ה' ע"ב ד"ה וספק דוקא אמבוי שמנה כו' קאי דהתם תרי צדדים להקל יש דאם הפרוץ מועט מותר מצד עומד מרובה על הפרוץ. ואם העומד מועט מותר מצד לחי וא"כ כבר הוי כספק ספקא להקל וליכא כי אם חששא דדלמא שוין על זה כתבו התוס' כיון דאיכא טורח וכו' מה שאין כן היכא דליכא ספק ספקא אפי' בדרבנן צריכין לברורי ואע"ג דאיכא טירחא. וראיה לדברינו מצאתי בריטב"א פ"ק דעירובין וזה לשונו והנכון בקושייתנו מה שפי' רש"י ז"ל דאע"ג דאפשר לצמצם כיון דהכא לא נתכוונו לצמצם ודאי אינו מצומצם שאפילו בבאים לצמצם יש רוב בני אדם שאינן יכולים לצמצם וכל שכן זה שהיה במקרה וכיון שחזקה גדולה היא זו וכל זמן שאינו נמדד הוא ספקא דרבנן אין לנו לטרוח למדוד אותו ולברר ספקו ולמדוד ונסמוך על החזקה הזאת עכ"ל הריטב"א ויל"ע בדבריו פ' כיצד מערבין. הנה מבואר להדיא שאין מדברי התוס' הנ"ל ראיה כלל הן מצד סברת הריטב"א דהוי חזקה הן מצד סברתנו דהוי כספק ספקא. ודברי פרמ"א שהביא הרב המחבר בלא"ה אינם ענין לזה ועיין מה שהשיג עליהם בתשובת פני אריה סי' נ"ב וכן מתשובת מהרי"ק אין ראיה לזה כלל כנראה להמעיין שם. מה שפרשתי לעיל בכוונת התוספת דעירובין מצאתי ראיה לדברי בשו"ת תשב"ץ ח"א סי' קס"ה דף פ"ג ע"ג בהשיבו על קושיא אחת בענין שעורי חכמי הנוגעים לעניני מדידה וז"ל ומה שכתבת כי מדעתך לא נעלם מהם האמת אבל הם לא חששו בזה מפני שנותנין חומרא לדבריהם כאמרם ולחומרא לא דק עכ"ל כדבריך כן הוא שלא נעלם מהם האמת כי הם אנשי אמת מקבלי האמת מאלקי אמת אבל מה שאמרת כי הם לא חששו בזה מפני שנותנין חומרא לדברים רבים כאמרם ולחומרא לא דק הוא מאמר צריך דקדוק בדבריהם ז"ל לפי שאני רואה קורה בין עיני שלא הצריכו בה כי אם היקף ג' טפחים אע"פ שבמרובעת צריכה היקף ד' טפחים הנה לא חששו לאותו שביעי הנוסף לפי הדקדוק של המהנדסים אע"פ שהוא נותן קולא וא"ת שבזה הקלו לפי שהוא מדבריהם שהרי כיון שיש במבוי ג' מחיצות מותר לטלטל בכלו והם הצריכו ברוח רביעית קורה רחבה טפח משום היכר כדאיתא התם כמ"ש רש"י ז"ל בפי' המשנה ראשונה של ערובין אי אפשר לך לומר כן לפי הדרכים התלמודיים ז"ל שלא הקילו חכמים ז"ל בדבר שהוא מדבריהם אלא בספקות דאזלינן בהו לקולא שכיון שאי אפשר לעמוד על בוריו של דבר הלכו בו לקולא שאפילו לא היה הדבר כן

לא עברנו על דברי תורה אבל במה שאפשר לעמוד על בוריו של דבר לא הרשונו לכת בו לקולא וכ"ש בדבר שאפשר למדוד ולעמוד על שיעורו אפי' בדבר שהוא מדברי סופרים לא הקילו ובפירוש אמרי' בפ' גיד הנשה לא תזלזל בשיעורי' דרבנן כלומר בדבר שהוא מדרבנן לא תזלזל בשיעורו ע"כ לשון התשב"ץ ז"ל ובני הב"ח המופלא הר"ר שמחה נ"י הראני שבתוס' בכורות י"ז ע"ב ד"ה אפשר מפורש כדברי ח"ל דלעולם אפשר למדוד אלא לא הטריחו חכמים למדוד שם מספק כיון דבין עומד נפיש בין פרוץ נפיש ליכא חשש איסור אלא א"כ הם שוים ומלתא דלא שכיחא היא ומ"מ אם היה אסורא דאורייתא היה אסור כיון שאפשר למדוד עכ"ל ואח"כ הביאו תירץ רבינו שמעון שהוא ממש תירץ השני של תוס' דעירובין בשם הר"ר שמעי' ואולי הי' כתוב בראשי תיבות ושגגת הדפוס יש כאן ועל כל פנים הכוונה שפרשנו בדעת התוס' היא אמת ע"כ:

אמר המוציא לאור

מדי אשתעשע בדברי כ' אדמו"ר הרב הגאון הנ"ל זכור אזכור מה שאני משתומם באותו ענין על הרב הגאון בעל שער המלך בה' מקואות פ"י כלל ג' שהביא שם ס' הרב מ"ל בפ"ד הלכות בכורות בשם הראשונים דהא דקי"ל ספק דרבנן לקולא היינו דוקא היכא דאינו יכול להתברר אבל היכא דיכול להתברר לא אזלינן לקולא משום דלא חשיב ספק כל שיכול להתברר. וכת' עליו בעל שעה"מ שחפש ולא מצא דין זה בספרן של ראשונים. ואני תמה אקרא עליו הלא דין הרב מ"ל הנ"ל היא ס' תוס' בעירובין דף ה' ע"ב ד"ה וספק דבריהם שהקשו על רב אשי דאמר התם אפי' תימא במבוי שמונה נמי לא צריך לחי משום דספק דבריהם לקולא והקשו התוס' ואמאי הוי ספק דבריהם לקולא הא אפשר לצמצם ולברר. הרי מפורש בתוס' זה דין משנה למלך הנ"ל דהיכא דיכול להתברר לא אזלינן לקולא אפי' בספק דבריהם וצ"ע לע"ע והשבח והתודה לאל גומר עלי במלאכת הקדש מלאכת הדפסת הספר הזה כן יזכני ברחמיו להגות בו ובספרים קדושים רבים אחרים שבתי בבית ה' כל ימי חיי אכי"ר. כה תפלת העבד הנרצה ונרצע לעבודת ה' ולעבודת עם ה' **אפרים הער"ץ**. $$ (ציור בספר)$$ כתוב בתורתנו הקדושה ארור מסיג גבול רעהו.